370.9
Θ60
133

ΑΝΑΙΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΜΑΡΑΣΛΕΙΑΚΩΝ

ΤΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ Κ. Γ. ΑΝΤΩΝΑΚΑΚΗ

ΥΠΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΗΝ ΓΝΩΜΗΝ

Παρὰ τῆς Α' ἀνακριτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐκ τῶν πρῴην ἐκπαιδευτικῶν συμβούλων κ. κ. Π. Ι. Θεοδωροπούλου, Ἀγγέλου Παπαζαχαρίου καὶ Σπ. Καλλιάφα συγκειμένης, ἧς ἡ περὶ Μαρασλειακῶν ἔκθεσις ἐδημοσιεύθη κατὰ Μάϊον τοῦ 1926.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛ. ΒΙΤΣΙΚΟΥΝΑΚΗ
6 — Ὁδὸς Ἀριστείδου — 6
1926

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

133

ΑΝΑΙΡΕΣΙΣ
ΤΩΝ ΜΑΡΑΣΛΕΙΑΚΩΝ

ΤΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ κ. Γ. ΑΝΤΩΝΑΚΑΚΗ

ΥΠΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΒΑΣΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΗΝ ΓΝΩΜΗΝ

Παρὰ τῆς Α΄ ἀνακριτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἐκ τῶν πρῴην ἐκπαιδευτικῶν συμβούλων κ.κ Π. Ι. Θεοδωροπούλου, Ἀγγέλου Παπαζαχαρίου καὶ Σπ. Καλλιάφα συγκειμένης, ἧς ἡ περὶ Μαρασλειακῶν ἔκθεσις ἐδημοσιεύθη κατὰ Μάϊον τοῦ 1926.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛ. ΒΙΤΣΙΚΟΥΝΑΚΗ
6 — Ὁδὸς Ἀριστείδου — 6
1926

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πρὸς
τὴν Σεβαστὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν Κοινὴν γνώμην.

§ 1. Πᾶς γνώστης τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν πραγμάτων καὶ προσώπων μετὰ προσοχῆς καὶ διαφέροντος παρακολουθήσας τὴν ἀπὸ δεκαπενταετίας ἐν τῇ ἐκπαίσει δρᾶσιν τῶν λεγομένων μεταρρυθμιστῶν, οἵτινες ἐνσφηνωθέντες εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν σῶμα συνετέλεσαν εἰς τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν διχόνοιαν τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, συνεπῶς δὲ καὶ εἰς τὴν κατάπτωσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἐκ τούτου ἐξέγερσιν τῆς Κοινωνίας καὶ μεγάλου μέρους τοῦ Πολιτικοῦ κόσμου, πᾶς, ὅστις ἀπροκατάληπτος ἀνέγνωσε τὴν ἔκθεσιν τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς τὴν δημοσιευθεῖσαν κατὰ Μάϊον τοῦ π.ἔ., εἶναι ἀδύνατον, ἐφ' ὅσον προχωρεῖ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς μακροτάτης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πειστικῆς, οὐδὲ ἀμερολήπτου ἐκθέσεως τοῦ ἀρεοπαγίτου κ. Γ. Ἀντωνακάκη «περὶ τῶν Μαρασλειακῶν» νὰ μὴ ἐνθυ-

---

Σημ. Χάριν συντομίας διὰ τὰς παραπομπὰς ἡ ἔκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς ἡμῶν θ' ἀναγράφηται μὲ τὰ στοιχεῖα Ε. Ε. ἡ τοῦ κ. Γ. Ἀντωνακάκη μὲ τὰ Ε. Α. καὶ ἡ τοῦ κ. Ι. Πεπονῆ, Νομικοῦ συμβούλου τῆς Γενικῆς Ἀσφαλείας τοῦ Κράτους ἐνεργήσαντος κατ' ἐντολὴν αὐτῆς ἀνακρίσεις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἡμετέρας ἐκθέσεως, μὲ τὰ στοιχεῖα Ε. Π.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μῆται καὶ νὰ μὴ ἐπαναλαβάνῃ καθ᾽ ἑαυτὸν κατὰ πάντα σταθμὸν αὐτῆς τὴν ἐν τῇ Ἀντιγόνῃ τοῦ Σοφοκλέους γνώμην: «εἰς πόσον τρομεροὺς κινδύνους φέρεται ἡ Πολιτεία, ὅταν οἱ κατέχοντες ἀνώτερα Πολιτικὰ ἀξιώ εἰς προκαταλήψεις δουλεύοντες ἀτόπους καὶ σφαλερὰς ἐκφέρουν γνώμας». Ὅταν δ᾽ ἐπὶ τέλους φθάσῃ εἰς τὸν ἐπίλογον τῆς ἐκθέσεως, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ τοῦ ἔλθῃ κατὰ νοῦν τὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς: «αἱ μὲν χεῖρες, χεῖρες Ἠσαῦ, ἡ δὲ φωνή, φωνὴ Ἰακώβ».

Τὴν τελείαν ἐφαρμογὴν τῶν γνωμῶν τούτων ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Γ. Ἀντωνακάκη θὰ προσπαθήσωμεν καὶ διὰ τοὺς μὴ εἰδότας ν᾽ ἀποδείξωμεν κατὰ τὴν ἀναίρεσιν αὐτῆς ἐνώπιον τῆς Βουλῆς καὶ τῆς κοινῆς γνώμης, ἥτις εἶναι ὁ πραγματικὸς Ἄρειος Πάγος τοῦ ἔθνους.

§ 2. Θ᾽ ἀρχίσωμεν δὲ τὸν ἔλεγχον τῆς ἐκθέσεως ἀπὸ τὸν ἐν τῷ ἐπιλόγῳ αὐτῆς § 76 ἰσχυρισμόν: «ὅτι τὸ ἔργον τοῦ κ. Δελμούζου ἦτο εἰς πολύμοχθος πελώριος πειραματισμὸς πρὸς δημιουργίαν καλυτέρου σχολείου τῆς αὔριον διὰ τὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος.... ἦτον ἄξιον καλυτέρας τύχης, κατέκτησεν τὴν ἐκτίμησίν μου».

Ἐὰν ἔγραφον ταῦτα οἱ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγηταὶ τῆς φιλοσοφίας ἢ ὁ ἁρμοδιώτερος, ὁ τῆς Παιδαγωγικῆς, ἔμπειροι τῆς ἀξίας τῶν ἐν τῷ σχολείῳ πειραματισμῶν καὶ ἀσφαλέστεροι παντὸς ἄλλου κριταὶ τοῦ τρόπου τῆς διενεργείας αὐτῶν, θὰ εἶχεν ἡ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γνώμη αὕτη, ἂν μή τι ἄλλο τὸ ἐπιστημονικὸν τοὐλάχιστον κῦρος τοῦ λέγοντος. Ἀλλὰ ταῦτα γράφονται παρὰ δικαστικοῦ ἐντριβοῦς μὲν ἴσως εἰς τὴν δικονομίαν, ἢ καὶ εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν νομικῶν κανόνων, ὅλως ὅμως ἀπείρου περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν, περὶ τὴν παιδαγωγικὴν καὶ τὰς συγγενεῖς αὐταῖς ἐπιστήμας καὶ τὸ σπουδαιότερον ἀγνοοῦντος τελείως τοὺς ὅρους καὶ τὰς συνθήκας τῆς σημερινῆς λειτουργίας τῶν σχολείων.

Ἐκ μόνης τῆς ἀποφάνσεως ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ τόσον κατηγορηματικοῦ τόνου αὐτῆς θὰ ὑπώπτευε πᾶς τις, ὅτι ὁ κ. Γ. Ἀντωνακάκης ἀνήκων εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀφελῶν δημοτικιστῶν καὶ ἐπηρεασμένος ἐκ τοῦ ἐκκωφαντικοῦ θορύβου τῶν μεταρρυθμιστῶν, κραυγαζόντων, ὅτι διαβάλλονται ὑπὸ τῶν ἀσυγχρονίστων ἀντιπάλων, ἐνῷ ἐπιχειροῦσι γενναῖον ἔργον ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐθεώρησεν καθῆκόν του νὰ τοὺς ὑπερασπίσῃ χωρὶς νὰ δύναται οὔτε καὶ νὰ θέλῃ ὡς ἐκ τῆς προκαταλήψεώς του νὰ διακρίνῃ, ὅτι ὑπὸ τὸ γλωσσικὸν προσωπεῖον, ὑφ' ὃ ἀπροκαλύπτως ἐμφανίζονται οἱ μεταρρυθμισταί, περικαλύπτουν ἐπιτηδείως ὅλας τὰς ἄλλας ἀνατρεπτικὰς ἀρχάς των, ὡς θ' ἀποδείξωμεν διὰ τῆς ἑπομένης ἀναλύσεως τοῦ ἔργου των.

Πλάναι τῶν κ.κ. Βενιζέλου, Πλαστήρα.

§ 3. Εἰς ὁμοίαν ἀτυχῶς πλάνην, ἥτις ὀλεθριώτατα ἐπέφερεν ἀποτελέσματα, ὑπέπεσε καὶ ὁ κ. Βενιζέλος παραχωρήσας εἰς τοὺς διαβάλλοντας καὶ θορυβοῦντας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μεταρρυθμιστὰς τὸ μέγα του ἀξίωμα καὶ τὸ προσωπικόν του κῦρος ἀπὸ τοῦ 1916—1920, ὅτε αὐτὸς μὲν ἔξω τῆς Ἑλλάδος εἰργάζετο ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου, αὐτοὶ δὲ ἀνενόχλητοι ὑπενόμευον ἀσφαλῶς ἐκεῖνον δημιουργοῦντες φανατικοὺς ἐχθρούς του τοὺς μὴ πιστεύοντας εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ εἰλικρίνειάν των καὶ ἀπηνῶς διὰ τοῦτο διωκομένους. Ἐκ τῆς αὐτῆς πλάνης ὁρμηθεὶς καὶ ὁ κ. Πλαστήρας περιέβαλεν αὐτοὺς τῷ 1922 μὲ τὸν δικτατορικόν του μανδύαν, ὅτε ἐπαναληφθέντων τῶν διωγμῶν καὶ τῶν ἐκκαθαρίσεων κατὰ παντὸς ἀντιθέτου καὶ τιμηθέντων διὰ προαγωγῶν καὶ ἄλλων ὠφελημάτων τῶν δουλευόντων εἰς ἐκείνους ὀπαδῶν, ἐπῆλθε τὸ σχίσμα εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, ἐξ οὗ μόνον ζημίαι κοινωνικαὶ καὶ ἐθνικαὶ προσδοκῶνται.

§ 4. Ἀλλ' ἐκεῖνοι ἦσαν πολιτικοὶ ὑποκείμενοι εἰς πλάνην· διότι οἱ θορυβοποιοὶ μεταρρυθμισταὶ δὲν εἶχον ἀκόμη τότε ἐκδηλώσει σαφῶς τὰς κομμουνιστικάς των ροπάς, ἀλλὰ περιωρίζοντο νὰ διαβάλλουν τοὺς ἀντιπάλους των ὡς ἀντιδραστικούς, ἀσυγχρονίστους, ὀπισθοδρομικούς, καὶ ἐκ συντηρητικοῦ πείσματος πᾶσαν προοδευτικὴν τοῦ ἔθνους τάσιν πολεμοῦντας.

Τὸ καθῆκον τοῦ κ. Ἀντωνακάκη.

Ἀλλ' ὁ κ. Ἀντωνακάκης, δὲν εἶναι πολιτικός, εἶναι Ἀρεοπαγίτης ἔχων ἐνώπιόν του πλῆθος ὁμολογιῶν ἐνόχων καὶ πράξεων ἀποδεδειγμένων τῶν μεταρρυθ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μιστῶν. Διατί ἐτάχθη ἀπροκάλυπτος συνήγορος αὐτῶν; Διατί καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ἐκθέσεώς του ἐλησμόνησε τὸν δικαστὴν καὶ ἐδίκασε χωρὶς οὔτε τὰς δοξασίας τῶν μεταρρυθμιστῶν νὰ θελήσῃ νὰ μάθῃ, οὔτε ἡμᾶς νὰ ἐξετάσῃ διὰ νὰ τοῦ λύσωμεν τὰς πολλαπλᾶς ἀπορίας, ἃς ἐν τῇ ἐκθέσει του προβάλλει περὶ τῆς ἀνακριτικῆς ἐνεργείας μας; Ἡμεῖς οὐδὲν ἄλλο ἐλατήριον εὑρίσκομεν ἢ τὴν ἄπειρον ἀφοσίωσιν καὶ τοὺς δεσμοὺς τῆς προσωπικῆς εὐγνωμοσύνης τοὺς συνδέοντας αὐτὸν πρὸς τὰ δύο προμνημονευθέντα ἐπιφανῆ πρόσωπα, τὰ προστατεύσαντα ἐκ πλάνης τοὺς μεταρρυθμιστάς, καθὼς καὶ τὸν ἀφελῆ δημοτικισμόν του.

Ἀλλ' ἐὰν μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον εἶχε περὶ τοῦ νομικοῦ του κύρους καὶ τοῦ δικαστικοῦ του ἀξιώματος ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ἀντιδρῶν πρὸς τὰ ὑποσυνείδητα ἐλατήριά του, ὤφειλεν ἢ νὰ μὴ ἀναλάβῃ καθόλου τὸ δυσκολώτατον καὶ ἐναντίον πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῦ ἔθνους ἔργον τῆς ὑπερασπίσεως τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἀφοῦ μάλιστα, ὡς πολλαχοῦ τῆς ἐκθέσεως του ὁμολογεῖ, δὲν εἶχε τὴν προσήκουσαν προπαρασκευὴν ἀπαιτοῦσαν οὐ μόνον ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰδικὰς γνώσεις, ἢ τοὐλάχιστον, ἐὰν ἤθελε νὰ ἐπιχυθῇ ἄπλετον φῶς εἰς τό, εἴ πέρ τι καὶ ἄλλο, σπουδαῖον τοῦτο ἐθνικὸν ζήτημα, ὤφειλε νὰ μὴ ἀναλάβῃ μόνος τὸ ἔργον, ἀλλὰ μετὰ εἰδικῶν παιδαγωγῶν ἢ προσώπων ἀνωτέρας ἐπιστημονικῆς καὶ κοινωνικῆς περιωπῆς, ἀνεπηρεάστων δὲ ἀπ κομματικὰ ἢ γλωσσικὰ φρονήματα Διότι τὸ ζήτημα δὲν εἶναι γλωσσικόν, ὅπως

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γράφει ἐν τῇ ἐκθέσει του ὁ κ. Γ. Ἀντων. § 78, οὔτε ἁπλῶς ἐκπαιδευτικόν, ἀλλ' εἶναι ζήτημα κοινωνικὸν καὶ ἐθνικόν. Τοῦτο δὲ δύναται νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἔγκυρον ν' ἀποφανθῇ γνώμην μόνον μία κοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπή, ἐνώπιον τῆς ὁποίας θὰ ἐκτεθῶσι μετ' ἀποδείξεων ὅλα τὰ παρὰ τῶν μεταρρυθμιστῶν γενόμενα ἔκτροπα. Εἰς τὸ ἔργον δὲ τοιαύτης ἐπιτροπῆς, τῆς καὶ μόνης ἁρμοδίας, θὰ συνετέλει τὰ μέγιστα ἡ προκαταρκτικὴ ἐργασία μιᾶς προτέρας ἐπιτροπῆς ἐξ εἰδικῶν καὶ ἀμερολήπτων ἀνδρῶν, ἡ ὁποία θὰ ἐξήταζε τὸ ὅλον ζήτημα ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς ἀπόψεις καὶ τὰς πιθανὰς συνεπείας. Ἀλλ' ὁ κ. Ἀντωνακάκης στηριζόμενος εἰς τὸ κῦρος τοῦ ἀξιώματός του, εἰς τὴν ἄγνοιάν του περὶ τὰ ἐκπαιδευτικά, τὴν πολλῶν κακῶν τοῖς ἀνθρώποις αἰτίαν, εἰς τὴν προκατάληψίν του ὑπὲρ τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἐνόμισεν ὅτι μόνος αὐτὸς θὰ ἤρκει νὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς ὁμόφρονας οὐ μόνον τῶν παρ' ἄλλων ἀποδοθεισῶν αὐτοῖς κατηγοριῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς μομφῆς τῆς περιεχομένης εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν ὁμολογίας τὰς δημοσίᾳ ἐξαγγελθείσας διὰ τῶν ὀργάνων των καὶ ὡς οἷόν τε ἀκριβῶς ἐν τῷ ἑπομένῳ κεφαλαίῳ καταχωριζομένας. Ἐν ᾧ δὲ πλείστας ἐκ τούτων εἶχεν ἀπ' ὄψει του ἐκ τῆς ἐκθέσεώς μας ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ἀποφεύγει ἐπιμελέστατα νὰ κάμῃ μνείαν αὐτῶν, διὰ νὰ τὰς δικαιολογήσῃ τουλάχιστον ὡς «ὑπερβασίας τῆς σκέψεώς των», ὡς ἐδικαιολόγησε καὶ τὸ (ἐν § 72 ε.Α.) περιβόητον δόγμα τοῦ κ. Δελμούζου. Ἂς κρίνῃ ἕκαστος, πόση εἶναι ἡ ἀμεροληψία ἀνακριτοῦ περὶ κατηγορουμένου, ὅταν αὐτὸς μὲν ἀπροκαλύπτως

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁμολογῇ τὴν πρᾶξίν του, ὁ δὲ ἀνακριτὴς προσπαθῇ νὰ κολάσῃ καὶ νὰ συγκαλύψῃ τὴν ὁμολογίαν του διὰ σοφισμάτων καὶ διὰ τῆς παρατροπῆς τοῦ ζητήματος ἀπὸ τῆς κυρίας θέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐντοπίσεως του εἰς τὸ γλωσικὸν μόνον μέρος.

§ 5. Ἀλλὰ κατὰ τῆς τοιαύτης προσπαθείας τοῦ κ. Ἀρεοπαγίτου σφοδρότατα διαμαρτύρονται οἱ τρεῖς ἡρωϊκοὶ δημοδιδάσκαλοι ὁμολογοῦντες, ὅτι ἦσαν καὶ εἶναι καὶ αὐτοὶ ἄγνοι δημοτικισταὶ ὅτι δὲν ἔχουν οὐσιώδεις περὶ τὴν γλῶσσαν διαφορὰς πρὸς τοὺς μεταρρυθμιστάς, ἀλλ' ὅτι εἶνε σφόδρα ἀντίθετοι καὶ ἐνίστανται, διότι οἱ μεταρρυθμισταὶ καταχρώμενοι τοῦ ἀξιώματός των καὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἐμπιστοσύνης τῆς Πολιτείας προσπαθοῦν νὰ ἐμπνεύσουν εἰς τοὺς πνευματικούς των τροφίμους ἀρχὰς ἀντιστρατευομένας ἄντικρυς πρὸς τὰ κοινωνικὰ καὶ ἐθνικὰ ἡμῶν ἰδεώδη. Διαμαρτύρεται ὁ κ. Πεπονῆς, ὁ νομικὸς σύμβουλος τῆς Γεν. Ἀσφαλείας τοῦ Κράτους, ἐνεργήσας κατ' ἐντολὴν αὐτῆς ἀνακρίσεις, ὅστις γράφει: «Γλωσσοπλαστικὸν ζήτημα ἐν τῇ Μαρασλείῳ δὲν ὑπῆρχεν» (Ε. Π. σ. 17 § 3).

Διαμαρτυρόμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ κατακρίνομεν τοὺς μεταρρυθμιστὰς ὄχι κυρίως ἐκ γλωσσικῆς ἀντιθέσεως, διότι ταύτην θεωροῦμεν δευτερεῦον ζήτημα, ἀλλὰ διότι ἔχομεν τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ὀρθὴ ἀγωγὴ τῶν νέων καὶ τῶν πολιτῶν δέον νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῶν καθιερωνῶν τῆς Πολιτείας ἀρχῶν καὶ νὰ διεξάγηται διὰ τῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐνισχύσεως αὐτῶν καὶ δή :

α΄) Τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς, διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων.

β΄) τῆς Πατρίδος, διὰ τῆς ὀρθῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ δι᾽ αὐτῆς φρονηματισμοῦ τῶν νέων.

γ΄) Τῆς ἰδιοκτησίας, διὰ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀλλοτρίαν περιουσίαν.

δ΄) τῆς οἰκογενείας, διὰ τῆς ἐμπεδώσεως τῆς σωφροσύνης.

ε΄) τῆς βαθυτέρας μορφώσεως, διὰ τῆς ἀναγνώσεως κλασσικῶν συγγραφέων καὶ διὰ τῆς χρήσεως καλλιλογικῆς γλώσσης, ἐπιτηδείας πρὸς πνευματικὴν τῶν ἑλλήνων ἐπικοινωνίαν.

Ἐπειδὴ δὲ εἴμεθα πεπεισμένοι καὶ θὰ πείσωμεν διὰ τῶν ἑξῆς καὶ πάντα καλῆς πίστεως ἀναγνώστην, ὅτι πάσας τὰς θεμελιώδεις ταύτας τῆς σωφρονούσης Πολιτείας ἀρχὰς προσεπάθησαν νὰ κλονίσωσιν οἱ μεταρρυθμισταί, διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀνελάβομεν τὸν ἄχαριν κατ᾽ αὐτῶν ἀγῶνα. Ηὐχαρισήθημεν δέ, διότι ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἀνέλαβε ἀπροκαλύπτως τὴν συνηγορίαν τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἐπειδὴ δὲν θὰ δύνανται πλέον αὐτοὶ νὰ ἰσχυρίζωνται τοῦ λοιποῦ, ὅτι θὰ δικάζωνται ἀναπολόγητοι καὶ ἄνευ συνηγόρου, ἀφοῦ τόσον ἐπίσημος συνήγορος ἐξήντλησεν ὅλην τὴν προσπάθειάν του διὰ νὰ τοὺς ὑπερασπίσῃ. Θὰ εὐχηθῶμεν δὲ καὶ πάλιν νὰ προβῇ ἡ Βουλὴ εἰς τὴν σύστασιν Κοινοβουλευτικῆς πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων ἐπιτροπῆς, διότι ἐκ τοῦ ἔργου καὶ τῆς γνώμης αὐτῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ἡ γαλήνη τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἣν ἐπὶ τοσοῦτον ἐτάραξαν οἱ μεταρυθμισταὶ τῆς ἀνωμαλίας τῶν ἐθνικῶν καιρῶν ἐπωφεληθέντες.

§ 6. Πρὸς πλήρη δὲ καὶ τελείαν διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης ἰδίᾳ μὲν περὶ τοῦ ἔργου τῶν μεταρρυθμιστῶν ἐν τῷ Μαρασλείῳ καὶ τῇ Παιδαγωγικῇ Ἀκαδημίᾳ, καθόλου δὲ καὶ περὶ ἐκπαιδεύσεως θὰ προσπαθήσωμεν νὰ καταδείξωμεν: Α΄. Τὶ ἐννοεῖ σύμπας ὁ ἄλλος ἐκπαδευτικὸς κόσμος ὑπὸ τὸν ὅρον «ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισις» καὶ τὶ ἐννοῦσι δι' αὐτοῦ· οἱ μεταρρυθμισταί. Β΄. Ποία εἶνε ἡ ἀξία τῆς ὑπὲρ τῶν μεταρρυθμιστῶν συνηγορίας τοῦ κ. Ἀντωνακάκη.

Α΄

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ

Ὁ ὅρος ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισις σημαίνει κοινῶς τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον τροποποίησιν τοῦ ἰσχύοντος ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος πρὸς πλήρωσιν τῶν ἑκάστοτε ἀναφαινομένων Κοινωνικῶν καὶ Πολιτικῶν ἀναγκῶν, αἵτινες μετσβαλλόμεναι ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ ἔθνους ἀπαιτοῦν μετὰ ἐμβριθῆ σκέψιν καὶ προσεκτικὴν μελέτην νὰ ἐξυπηρετῶνται διὰ τοῦ σχολείου, καλῶς προσαρμοζομένου εἰς τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης. Τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα παντὸς πεπολιτισμένου ἔθνους καὶ δὴ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ περιλαμβάνει: α΄) τοὺς τύπους τῶν σχολείων, ὡς Γυμνάσια, Δημοτικὰ σχολεῖα, Πρακτικαί· Γεωργικαὶ καὶ ἄλλαι ἰδιότυπαι σχολαί, β΄) τὸν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σκοπὸν καὶ τὴν χρονικὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν τοῦ σχολείου ἑκάστου τύπου. γ΄) τὰ μέσα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ ἑκάστου σχολείου, τοιαῦτα δὲ εἶναι·

1) Τὰ προγράμματα.

2) Τὰ διδακτικὰ βιβλία.

3) Τὰ διδακτήρια καὶ τὰ διδακτικὰ ὄργανα καὶ σκεύη.

4) Ἡ διοίκησις τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἧς ὁ χαρακτὴρ ἐμφαίνεται α΄) εἰς τοὺς περὶ ἐγγραφῶν καὶ ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν κανονισμούς, β΄) εἰς τοὺς κανονισμοὺς τῆς ἐσωτερικῆς λειτουργίας τῶν σχολείων ὡς πρὸς τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις καὶ ὑποχρεώσεις τῶν μελῶν τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ ἑκάστου σχολείου, γ΄) εἰς τοὺς ὁμοίους κανονισμοὺς τῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσεων, ὑποχρεώσεων καὶ δικαιωμάτων τῶν μαθητῶν, δ΄) εἰς κανονισμοὺς τῶν σχέσεων μαθητῶν καὶ διδασκάλων.

5) Ἡ μέθοδος τῆς ἐργασίας.

6) Ἡ μόρφωσις τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ.

§ 7. Ἐὰν ἦσαν συνεπεῖς πρὸς τὰ κηρύγματά των οἱ μεταρρυθμισταί, ἐὰν ὄντως ὁ σκοπός των ἦτο ἡ βελτίωσις τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ὄχι ἡ ἀνατροπὴ τῶν βάσεων τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας, ἔπρεπε περὶ ἑκάστου ἐκ τῶν ἀνωτέρω πολυαρίθμων στοιχείων τῆς ἐκπαιδεύσεως νὰ εἶχον δημοσιεύσει ἐπιστημονικὰς πραγματείας ἐμφαινούσας τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸν τῶν μεταρρυθμίσεων, ἔτι δὲ νὰ περιλάβωσι τὸ ὅλον σύστημά των εἰς ἓν πρόγραμμα σαφῶς καθωρισμένον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀντὶ τούτου ὅμως ἀναγινώσκων τις τοὺς δέκα ὀγκώδεις τόμους τοῦ Δελτίου τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὁμίλου τοῦ ἀπὸ δεκαπενταετίας κυρίου δημοσιογραφικοῦ ὀργάνου τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἐκτὸς μιᾶς διατριβῆς περὶ μουσικῆς καί τινων ἄλλων περὶ λογοτεχνίας, ὅλος ὁ ἄλλος κολοσσιαῖος χάρτινος ὄγκος περιλαμβάνει γλωσσικὴν ὕλην φλυάρου ἀσυναρτησίας. Οὐδεμία μελέτη περὶ ἑνὸς ἔστω ἐκ τῶν ἀνωτέρω θεμελιωδῶν στοιχείων τῆς ἐκπαιδεύσεως περιέχεται εἰς τοὺς τόμους τοῦ ὁμίλου. Μόνον ἡ γλῶσσα καὶ πανταχοῦ ἡ γλῶσσα εἶνε ἡ προσφιλής των ἐνασχόλησις. Ἀναδιφῶντες καὶ τὸ δεύτερον δημοσιογραφικὸν ὄργανόν των «ἡ ἐργασία», τὸ συστηθὲν καὶ εἰς τὰ σχολεῖα δι' ἐγκυκλίου τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας τῇ εἰσηγήσει τῶν μεταρρυθμιστῶν, δὲν ἀνευρίσκομεν ἐν τούτῳ οὐδεμίαν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν ἢ πραγματείαν οὔτε περὶ τῆς χρονικῆς ἑκάστου τύπου σχολείου διαρκείας οὔτε περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν πρέπει νὰ μεταβληθῇ τὸ πρόγραμμα, οὔτε περὶ κανονισμῶν οὔτε περὶ ἄλλου τινὸς ἐκ τῶν θεμελιωδῶν ὅρων ἑκάστου σχολείου.

Ἀλλ' ἐὰν οἱ μεταρρυθμισταὶ εἰς τὰ δημοσιογραφικὰ ὄργανά των δὲν ἐμφανίζουν καμμίαν ἐπιστημονικὴν πραγματείαν πρὸς μεταρρύθμισιν τῆς ἐκπαιδεύσεως, παρουσιάζουν ὅμως ἐν αὐτοῖς προδήλους τοὺς σκοπούς των εἰς ἄλλην κοινωνικὴν κατεύθυνσιν, ἀνατρεπτικὴν τοῦ σημερινοῦ καθεστῶτος, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἑξῆς παρατιθεμένων γνωμῶν τῶν ἡγετῶν τῆς μεταρρυθμίσεως καὶ τῶν ἀξιολογωτέρων ὀπαδῶν των.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α΄) Ὁμολογίαι κ. Δημ. Γληνοῦ.

§ 8. Ἐς τῷ ὀργάνῳ τῆς μεταρρυθμίσεως, τῷ περιοδικῷ «Ἐργασία», διευθυνομένῳ ὑπὸ τοῦ ὑποδιευθυντοῦ τοῦ Μαρασλείου κ. Παπαμαύραυ, τ. 2, τευχ. 5—6, σελ. 137. ἀναγράφονται ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «Ὁ ὁμιλητὴς (κ. Γληνὸς) γιὰ νὰ δείξῃ καλύτερα τὸν σκοπὸ τῆς παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας ἔκαμε μιὰ ἀνασκόπηση ὅλου τοῦ ἔργου τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρύθμισης, ποὺ θέλει νὰ σπάσῃ τὰ παλαιὰ σάπια ἰδανικά, μὲ τὰ ὁποῖα ἐτράφηκε ἡ παιδεία μας καὶ ὁ λαὸς μας ὡς σήμερα. Στὰ ἰδανικὰ αὐτὰ δὲν πιστεύει πιὰ ἡ λαϊκὴ ψυχή».

Ἀλλὰ τίνα εἶναι τὰ ἰδανικὰ ταῦτα; Μᾶς τὰ ἐκθέτει αὐτὸς ὁ κ. Γληνὸς ἐν σ. 104—105 τοῦ αὐτοῦ τόμ. τοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ: «Οἱ ἰδέες, ποῦ θέρμαιναν τὴν Ἑλληνικὴ παιδεία στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνα, τὰ ἰδεώδη τῆς παιδείας μας σιγὰ-σιγὰ ἐξασθενίζουν, χάνουν τὴν ζωτική του δύναμη. . . . Τὸ δεύτερο (ἰδεῶδες) ἦταν τὸ ἐθνικό, ποῦ θέρμαινε ἀληθινὰ τὶς καρδιὲς ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ ἰδιαίτερα τῶν δασκάλων τοῦ Γένους καὶ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτήν. Τὸ τρίτο ἦταν τὸ θρησκευτικό. . . . Μὰ ὅμοια ἄρχισε νὰ χάνῃ τὴν ἀλήθεια του. . . . καὶ τὸ ἐθνικὸ ἰδανικὸ πρὸ πάντων στὸ τέλος τοῦ περασμένου αἰῶνα. Καὶ τέλος τὸ θρησκευτικὸ ἰδανικὸ ἔγινε ἐντελῶς ἐξωτερικό. . . .»

Ἀλλ' ἄς ἰδωμεν, τί ἀκριβέστερον φρονεῖ ὁ κ. Γληνὸς περὶ τῶν ἰδανικῶν τούτων. « . . αὐτὸς ὁ λαὸς (δη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λαδὴ ὁ Ἑλληνικός)· μὲ τὴ βιολογική του ἀδεξιότητα, τὰ ὁρμητικά του κυνηγήματα ἀπιάστων ὀνείρων, **τοὺς ἀσκόπους ἠρωϊσμούς του καὶ τὰ σπατάλη τῶν δυνάμεών του, τὶς εἰκονικὲς λατρεῖες ἰδανικῶν καὶ τὶς θυσίες γιὰ μωρὰ ἰδανικά**, τὶς ταλαντεύσεις μεταξὺ παιδικότητος καὶ ἀνδρισμοῦ. . .» (Γληνὸς ἐν Δελτίῳ ἐκπ. ὁμίλου. . . ἀρ. 11 σελ. 11). Ἰδοὺ δὲ τί φρονεῖ ὁ αὐτὸς κ. Γληνὸς καὶ περὶ τῆς σχέσεως τοῦ μαλλιαρισμοῦ καὶ κομμουνισμοῦ: «Μὰ καὶ αὐτὰ τὰ νεωτεριστικὰ κόμματα, οἱ δημοκρατικοί, οἱ σοσιαλιστές, οἱ κομμουνιστές, ἂν καὶ ἀναγνωρίζουν θεωρητικά, πῶς εἶναι ἀπόλυτα συνδυασμένη μὲ ὅλη τους τὴν πολιτικὴ ἰδεολογία ἡ ἀρχὴ τοῦ δημοτικισμοῦ. . .» (Γληνὸς ἐν δελτίῳ Ἐκπ. ὁμίλου ἀρ. 11. σελ. 30). Ἀλλ' ὅτι ὁ κ. Γληνὸς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀστικὸς δημοκρατικὸς οὐχὶ μόνον τὰ ἀνωτέρω παρατεθέντα χωρία σαφῶς ἀποδεικνύουν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἑξῆς: «Στὴν Ἑλλάδα τὸ κράτος ἦτον καὶ εἶναι ἀκόμα στὰ χέρια τῆς παραστρατημένης φεουδαλικῆς τάξης, ποῦ βγῆκε ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν μεσαίωνα κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18 καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19 αἰῶνα» (Δελτίον ἐκπ. ὁμίλου ἀρ. 11. σελ. 36). Ἡ παραστρατημένη φεουδαλικὴ δὲ αὕτη τάξη τὶς ἄλλη ἦτο καὶ εἶναι παρὰ οἱ πρόγονοι τοῦ Κυρίου προέδρου τῆς Ἑλλ. Δημοκρατίας Π. Κουντουριώτου καὶ αὐτὸς οὗτος, οἱ πρόγονοι τοῦ πρωθυπουργοῦ Ἀλ. Ζαΐμη καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, ὁ ὑπουργὸς τῶν ναυτικῶν κ. Κανάρης καὶ οἱ πρόγονοί του, οἱ παλαιοὶ καὶ οἱ σύγχρονοι Μποτσαραῖοι καὶ Μιαούληδες κλ. κλ.;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') Ὁμολογία κ. Ἰορδανίδου, Ἰμβριώτου, Κομιώτου.

«Ὁ κ. Ἰορδανίδης δὲν θεωρεῖ σοβαρὰ τὴν κατηγόρια κατὰ τοῦ δημοτικισμοῦ. Σήμερα, λέει, μόνον οἱ ἀρτηριοσκληρωμένοι καὶ τὰ ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ σαράβαλα δὲν εἶναι δημοτικιστές. Ἐκεῖνο, ποὺ πρέπει νὰ ἐξετασθῇ εἶναι, ἂν ὁ ἐκπ. ὅμιλος μπορεῖ νὰ πετύχῃ τὸ σκοπό του μέσα στὸ ἀστικὸ καθεστώς. Καὶ πάνω στὸ πρόβλημα αὐτὸ φρονεῖ, ὅτι πρέπει νὰ περιοριστῇ ἡ συζήτηση. Τὴν ἴδια ἄποψη ὑποστηρίζει καὶ ἡ κ. Ἰμβριώτου καὶ φρονεῖ, ὅτι πρέπει νὰ καθορίσῃ ὁ Ὅμιλος τὴ δράση του. Ὁ κ. Κομιώτης δέχεται, ὅτι στὴν Ἑλλάδα δὲν ὑπάρχει καθαρὰ Λαϊκὴ ἐκπαίδευση καὶ θεωρεῖ ἀναγκαῖο τὸν ὅμιλο γιὰ νὰ τὴν κάμῃ. Ὁ κ. Γληνὸς παρακαλεῖ νὰ ὁριστῇ μιὰ ἰδιαίτερη βραδιὰ γιὰ νὰ συζητηθῇ ἀποκλειστικὰ τὸ πρόβλημα, ποὺ ἔβαλε ὁ κ. Ἰορδανίδης». (Περίληψις συζητήσεως ἐν τῷ ἐκπαιδευτικῷ ὁμίλῳ γενομένης τῇ 19 Ἰανουαρίου 1925 δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐργασία» τομ. Β. σελ. 233—234.

γ') Ὁμολογία Παπαμαύρου (ὑποδιευθυντοῦ τοῦ Μαρασλείου καὶ διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐργασία».) καὶ *Ἰμβριώτου.*

Ἐν σελ. 258 καὶ ἑξῆς τοῦ Β΄. Τόμου τοῦ εἰρημένου περιοδικοῦ «Ἐργασία». ὁ κύριος Παπαμαῦρος ἰσχυρίζεται κατὰ λέξιν τὰ ἑξῆς: «Μὲ τὶς σημερινὲς συνθῆκες τῆς ἐργασίας, ὅπως τὶς ρυθμίζει ἡ κα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πιταλιστικὴ κοινωνία ξεχάνουν (οἱ ἐργάτες), πὼς εἶναι ἄνθρωποι. Ὁ καπιταλισμὸς ἐκφυλίζει τὸν ἐργαζόμενο ἄνθρωπο σὲ ἄψυχα ὄντα.... Ὅτι μὲ τὶς συνθῆκες αὐτὲς ὁ ἐργαζόμενος ἄνθρωπος χάνει τὴ συναίσθηση τοῦ ἀνθρωπισμοῦ του εἶναι φανερό.... Μὰ ἡ ἁπλῆ ὅμως παρατήρηση τῆς σημερινῆς θέσεως τῆς οἰκογενείας μας πείθει, πὼς δὲν εἶναι αὐτὴ ὁ παράγοντας ἐκεῖνος ποῦ μπορεῖ νὰ ἀναλάβῃ νὰ καλλιεργήσῃ καὶ νὰ καθοδηγήσῃ τὴν κίνηση τῶν νέων... Σήμερα ἡ οἰκογένεια εὑρίσκεται σὲ διάλυση.... Ἡ ἀπελευθέρωση τῆς νεολαίας εἶναι ζήτημα ἐξ ἴσου σπουδαῖο, ὅπως καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς γυναίκας καὶ τοῦ ἐργάτη.» Ὀλίγον δὲ περαιτέρω ὁ κ. Παπαμαῦρος ἀνακηρύσει παιδαγωγικὲς «***Κορυφὲς***» τοὺς γερμανοὺς Βύνεκεν καὶ Μπλύερ, τοὺς ὁποίους συμπατριῶταί των παγκοσμίου φήμης ἀπολύτως συγχρονισμένοι καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν δὲ μὴ εἰσελθόντες εἰς τὴν περίοδον τῆς ἀρτηριοσκληρώσεως, ἄνδρες, οἷοι ὁ Γ. Στὲρν, ὁ Β Χόφφμαν, ὁ Σπράγγερ, κ.λ.π. ρητῶς κατηγοροῦν, ὅτι διέφθειραν τὴν γερμανικὴν νεολαίαν, ἥτις ὅμως τελευταῖον ἀποτινάσσει τὴν ὀλεθρίαν ἐπιρροήν των εἰκείᾳ δυνάμει. Ὑπῆρξε δὲ ὁ μὲν Μπλύερ τῶν παρὰ φύσιν ἐρωτικῶν σχέσεων κῆρυξ, ὁ δὲ Βύνεκεν ἐχθρὸς τῆς οἰκογενείας καὶ εἰσηγητὴς τοῦ σαρκικοῦ ἔρωτος εἰς τὴν νεολαίαν (ὅρα περὶ τούτου καὶ ὁμολογίαν τῆς κ. Ἰμβριώτου δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ φύλλον τῆς 21 Μαΐου 1926 τῆς ἐφημερίδος «Ἔθνος» ἥτις ἔχει ὡς ἑξῆς: «Μόνο τὸ σχολεῖο τοῦ Βύνεκεν βάζει τὴ βάσι τῆς τελειοποιήσεως τῆς ἠθικῆς τοῦ μαθητοῦ **διὰ**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ ἔρωτος»). Τὰ πρὸς Βύνεκεν δὲ ἐγκώμια ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἀλλαχοῦ τῆς ***ἐργασίας***. Ἀλλὰ τίς εἶνε ἡ φυσικὴ συνέπεια τῆς πίστεως εἰς τὰ δόγματα τοιούτων ἀνδρῶν; Δὲν εἶνε ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν; Καὶ δὲν ἐφηρμόσθησαν πράγματι ***κατ' ἀναμφισβητήτους*** ἀποδείξεις εἰς τὸ Μαράσλειον ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἁγνοῦ ἔρωτος; Δὲν ἀποτελεῖ τοῦτο τρανὸν δεῖγμα τοῦ «πελωρίου πειραματισμοῦ» τῶν μεταρρυθμιστῶν;

δ) ***Ὁμολογία Δ. Βλυζιώτου*** (δοκίμου τῆς παιδαγωγικῆς ἀκαδημίας ἀπολυθέντος ἐπὶ κομμουνισμῷ κατόπιν τοῦ γενομένου θορύβου, Ε. Κακούρου καὶ ἄλλων).

Εἰς τὸ φύλλον τοῦ Μαρτίου τοῦ 1925 τοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ «Ἐργασία» (σελ. 292 καὶ ἑξῆς) δημοσιεύεται κρίσις τοῦ κ. Βλυζιώτου περὶ βιβλίου τινὸς τοῦ Ν. Καραχρίστου, ἥτις πρότερον ἐξετέθη προφορικῶς ἐν συνεδριάσει τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Γληνοῦ προεδρευομένης ἀκαδημίας. Ὁλόκληρος ἡ κρίσις εἶνε ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀπροκάλυπτον κήρυγμα ὑπὲρ τοῦ κομμουνισμοῦ. Ἀποσπῶμεν δὲ ἐξ αὐτῆς ὀλίγα τινά: «Ὁ τελευταῖος παγκόσμιος πόλεμος στάθηκε τὸ ἀπέραντο καὶ ζωντανὸ σχολειὸ ποὺ ἐπετάχυνε τὸ λαϊκὸ ξύπνημα. Ἕνας ἀχαλίνωτος ἀνταγωνισμὸς τῶν κερδοσκοπικῶν κεφαλαιοκρατικῶν ὁμάδων τοῦ «χριστιανικοῦ» καὶ «πολιτισμένου» κόσμου σπρώχνει στὴν ἄγρια σφαγή τοὺς ἀνίδεους λαούς. Καὶ ἔτσι ὁ πόλεμος αὐτὸς ἔκανε ὁλοφάνερη τὴν βαθύτατη χρεωκοπία τῶν σημερινῶν οἰκονομικῶν, πολιτειακῶν καὶ ἠθικῶν καθε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στώτων... Ὁ πόλεμος αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ φανατισμένη μὲ κούφια καὶ ψεύτικα ἰδανικὰ ἀμάθεια στὴν ὑπηρεσία τῆς ἐκμετάλλευσης... Καὶ ἦταν φυσικὸ νὰ ἁπλωθῇ καὶ στὴ παιδαγωγικὴ ἡ ἴδια βαθειὰ ἐπαναστατικὴ πνοή, ποὺ ἀναταράζει σήμερα παντοῦ κάθε εἴδους χρεωκοπημένο καθεστώς. Ἄρα τὸ σημερινὸ κοινωνικὸ περιβάλλον κάθε ἄλλο παρὰ καλὸς παιδαγωγὸς εἶνε... Φυσικὸ ἐπακολούθημα σ' ὅλη αὐτὴ τὴν κοινωνικὴ ἐκπαιδευτικὴ κατάσταση ἔρχονται οἱ πολιτικοκοινωνικοὶ ἀγῶνες ποὺ συνταράσσουν τὰ διάφορα κράτη. Τὸ σύνθημα τῶν ἀγώνων αὐτῶν εἶναι οἱ κοινωνικὲς θεωρίες τοῦ Καρόλου Μὰρξ ποὺ ἐφαρμόζονται σήμερα στὴ Ρωσσία ἀπὸ τὸν Λενὶν καὶ τὸν Τρόσκυ... ***Γι' αὐτὸ καὶ τὰ φάρμακα*** (δηλ. ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Ἐκκλησία) ποὺ μᾶς προτείνει ὁ συγγραφέας ***εἶναι γιατροσόφια ἀνώφελα***...

Ἡ πολιτεία, μᾶς λέγει (ὁ Καραχρῖστος), θὰ ἐπιβάλῃ στὴν πλουτοκρατία ὑποχρεωτικὰς εἰσφορὰς γιὰ τὴν ἐργαζομένη φτωχολογιά, ἡ ἐκκλησία θὰ κηρύττῃ ἠρεμα ἁπλᾶ καὶ καταληπτὰ τὸ θεῖο λόγο... Θὰ μποροῦσε ὅμως κανεὶς νὰ ρωτήσῃ (δηλαδὴ κατὰ τῶν ἀνωτέρω γνωμῶν τοῦ Καραχρίστου) τοῦτο: Διαφωτίζοντας ἡ Ἐκκλησία τὶς λαϊκὲς μάζες ποῖο ἀπὸ τὰ δύο κηρύγματα θὰ προτιμᾷ, τὸ «ἐὰν τις σὲ ραπίσῃ, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἀριστερὰν» ἢ «καὶ λαβὼν φραγγέλιον .» ἢ «ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ ἐσθιέτω:» Μὲ τὸ νὰ διδάσκωμε τὰ παιδιὰ τῶν ἀστῶν καὶ μεγαλοαστῶν νὰ φέρωνται ἀδελφικά, χριστιανικά...στοὺς φτωχούς... θὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λείψουν ἄρά γε οἱ κοινωνικὲς τάξεις, θὰ ἐξαφανισθῇ ἡ πτώχεια καὶ οἱ ἀρρώστιες καὶ ἡ ἐκμετάλλευση :...» Τὰ ὀνόματα δὲ τοῦ Μὰρξ καὶ Λενὶν ὑπερηφάνως ἀντιτάσσονται κατὰ τῶν γνωμῶν τοῦ ἐλεγχομένου βιβλίου. Τίς ἀναγινώσκων τὰ δημοσιεύματα ταῦτα τῆς «*Ἐργασίας*» ἤθελεν ἀμφιβάλει περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ ἐν τῷ «Ἑρμῇ» καὶ τῇ «Ἑστίᾳ» καὶ τῷ «Ἐμπρὸς» δημοσιευθέντος τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1925 πρακτικοῦ τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, ἔνθα ἀνεγράφετο ὁ προφορικὸς ἐκ μέρους τοῦ κ. Βλυζιώτου ἔλεγχος τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Καραχρίστου; Κατὰ τὴν περίφημον αὐτὴν συνεδρίαν ἐξετέθη καὶ ἡ γνώμη τοῦ καὶ τότε καὶ ἤδη διευθυντοῦ τῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Ε. Κακούρου περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀμέσου ἱδρύσεως οἰκοτροφείου χάριν τῶν γεννημάτων τοῦ ἐλευθέρου ἔρωτος, τοῦ ἀμέσου διαδόχου τῆς ἐν διαλύσει κατ' αὐτὸν εὑρισκομένης σήμερον ἑλληνικῆς οἰκογενείας.

Ὁ ἀνωτέρω διευθυντὴς τῆς ἐκπαιδεύσεως ἰδοὺ τί γράφει ἐν τῷ νέῳ περιοδικῷ τῶν μεταρρυθμιστῶν «Ἐκπαιδευτικὴ Ἀναγέννησις» 1ον φυλλ. σ. 26.

«Κατάντησε πιὰ κοινοτυπία νὰ λέμε πῶς κλονίστηκε ἡ πίστη τοῦ ἀνθρώπου, στὶς ἀξίες τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, στὶς ἀξίες τῆς πνευματικῆς, ἠθικῆς, πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς πολιτισμένης μας κοινωνίας. Ἡ λάμψη τῶν μεγάλων ἰδεολογικῶν, κατευθυντήριων γραμμῶν ἔχει ἀμαυρωθῆ. Ἡ ἠθικὴ διάταξη τῶν ἀξιῶν δὲν ἔχει πιὰ τὴ πρώτη της καθαριότητα, διαύγεια καὶ σταθερότητα».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ε') Ἠθικαὶ διατριβαὶ καὶ προσφιλῆ συγγράμματα μεταρρυθμιστῶν.

Σχετικὴν πρὸς τὴν γνώμην ταύτην τοῦ κ. Κακούρου καὶ πρὸς τὴν τοῦ κ. Παπαμαύρου περὶ οἰκογενείας καὶ περὶ ἐρωτικῶν ***δημοσιεύει τὸ αὐτὸ περιοδικὸν*** «***Ἐργασία***» ἐν σελ. 87 τοῦ 3ου τόμ. τευχ. 21. διατριβὴν ἐπιθεωρητοῦ γράφοντος: «... Ἀλλ' ἀντίκρυ μου καθότανε μιὰ γυναῖκα μὲ τὸ μισὸ στῆθος ἔξω. Ἦταν τὸ φόρεμά της τῆς μόδας. Ἀντίο ἰδέες! Εἶμαι ἄνθρωπος. Τὸ μάτι μου χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἐπήγαινε ἐκεῖ. Ἔπρεπε νὰ κλείσω τὰ μάτια μου μὲ τὸ μαντῆλι γιὰ νὰ ξαναρθοῦν οἱ ἰδέες. Κάτι καλλίτερο θάβγαινε γιὰ τὸ συνέδριο. Ἂς ὄψεται ἡ ἀντικρυνή». Τί πταίει λοιπὸν ὁ διδάσκαλος ὁ τυχὸν διαφθείρων τὴν γείτονα ἢ τὴν μαθήτριάν του, ἀφοῦ εἶναι ἄνθρωπος καὶ αὐτός, τί πταίουν οἱ ἀλληλοδιαφθειρόμενοι μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι, σύμφωνα μὲ τὴν γνώμην ταύτην τοῦ κ. Ἐπιθεωρητοῦ καὶ τοῦ περιοδικοῦ τῶν μεταρρυθμιστῶν;

Ἀλλ' οἱ μεταρρυθμισταὶ φοβούμενοι, μήπως βραδύνῃ ἡ εἴσδυσις τῶν μεταρρυθμιστικῶν ἰδεῶν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν σπεύδουν ***νὰ ἀναγγείλουν*** διὰ τῆς ***Ἐργασίας*** (τομ. 2. τευχ. 21, σελ, 24) ***τὴν ἔκδοσιν*** τοῦ εὐαγγελίου τῆς ἠθικότητος, ***τοῦ συγγράμματος*** τοῦ καθηγητοῦ μετ' ὀλίγον τῆς παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Κ. Βάρναλη «***ὁ λαὸς τῶν Μουνούχων***» (ὁ δὲ λαὸς οὗτος εἶναι ὁ Ἑλληνικός). Καὶ ἡ μὲν παράθεσις χωρίων ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου θὰ ἀπετέλει τὴν ἐσχάτην ἀναισχυν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τίαν· ἀλλ' ἵνα **ἀμυδράν** τινα γνώμην λάβῃ ὁ ἀναγνώστης τοῦ ποιοῦ τῶν συγγραμμάτων τοῦ καθηγητοῦ τούτου, ἅτινα ἐξεδόθησαν πολὺ **πρὸ** τῆς ἱδρύσεως τῆς Παιδ. Ἀκαδημίας, ἀναγράφομεν ἐκ τοῦ ἑτέρου ὀλιγώτερον ἀναισχύντου βιβλίου, τὸ ὁποῖον καλεῖται «τὸ Φῶς ποῦ καίει» μόνον, ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ Πατρὶς ἀποκαλεῖται «φόνισσα καὶ πόρνη» καὶ ἡ σημαία «κουρελλόπανο», ὑβρίζεται καπηλικῶς ἡ θρησκεία κ.λ. Ὁμοίως ἄλλος μεταρρυθμιστής, ὁ κ. Δ. Νικητάκης, ἀνωτάτην καταλαβὼν ἤδη θέσιν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, ἔδωκεν τῷ 1925 ὡς καθηγητὴς ἐν τῷ Ἀνωτέρῳ τμήματι τοῦ Διδασκαλείου Νηπιαγωγῶν Καλλιθέας, ἔνθα ἐφοίτων μαθήτριαι 18 – 25 ἐτῶν πρὸς ἀνάλυσιν τὸ πορνογραφικὸν διήγημα «ὁ Παπᾶς εἰδωλολάτρης», ἐν ᾧ διασύρεται ἡ θρησκεία καὶ οἱ λειτουργοί της καὶ ἐξαίρετα πρὸς μίμησιν ἡ ἀκόλαστος μοιχεία

Ἄλλην δὲ ὁμολογίαν τοῦ κομμουνισμοῦ τῶν μεταρρυθμιστῶν ἀποτελεῖ ἡ ἐν τῇ «Ἐργασία» ἀναδημοσίευσις (Τ. 2. τ. 9 10 σελ. 219) ἄρθρων Σοφιανοπούλου ἀνατρεπτικῶν τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, καθ' οὗ προβάλλεται τὸ παράδειγμα τοῦ Σοβιετικοῦ παραδείσου. Τῆς δὲ ἀναδημοσιεύσεως προτάσσεται σύντομος εὐμενὴς σύστασις τῆς διευθύνσεως πρὸς τοὺς ἀναγνώστας.

στ') Ὁμολογίαι μεταρρυθμιστῶν περὶ συγγενείας μαλλιαρισμοῦ καὶ κομμουνισμοῦ.

«Ἡ μαλλιαρὴ εἶνε ἡ γλῶσσα τοῦ πραγματικοῦ κομμουνιστή». Μ. Τσιριμῶκος, διευθυντὴς τῆς ἐθν. βιβλιοθήκης ἐν ἀρ. 340 τοῦ **Νουμᾶ**.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Οἱ συνεργάτες τοῦ «Νουμᾶ» ἔχουν θεωρήσει τὸ γλωσσικὸ ζήτημα σὰ ζήτημα, ποὺ θὰ λυθῇ μὲ κοινωνικοπολιτικὴ ἀναγέννηση τοῦ τόπου», Μ. Τσιριμῶκος ἐν ἀρ. 343 τοῦ ***Νουμᾶ***.

«Τὸ γλωσσικὸν ζήτημα δὲν εἶναι τόσον ἀκαδημαϊκῆς, ὅσον κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς φύσεως στενότατα συνδεδεμένον μὲ ὁλόκληρον ἱστορικὸν καὶ κοινωνικὸν σύστημα, ἑπομένως δὲ τότε μόνον δυνατὸν νὰ λυθῇ ἐν τῇ πράξει, ὅταν κλονισθῇ τὸ ὅλον αὐτὸ κοινωνικὸν σύστημα». Γ. Σκληρὸς «Τὸ κοινωνικόν μας ζήτημα» σελ. 61. Εἶνε δὲ πασίγνωστοι αἱ σχέσεις τοῦ Σκληροῦ μὲ τοὺς μεταρρυθμιστάς. Τὰ αὐτὰ ἄλλωστε ὁμολογεῖ ἀνωτέρω καὶ ὁ κ. Δ. Γληνός.

«***Μαλλιαροδημοτοκομμουνισταὶ*** ἀπ᾽ ἐδῶ, ***καθαρευουσιᾶνοι, συντηρητικοί, ἐθνικόφρονες*** ἀπ᾽ ἐκεῖ». Τοιαύτην διάκρισιν γραπτὴν σαφῶς ἔκαμνε πέρυσι ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῶν ἀρχηγῶν τῆς μεταρρυθμίσεως ἐπιθεωρητὴς τῆς Δημ. ἐκπαιδεύσεως, ἀκραιφνὴς ἀπαδὸς τῶν μεταρρυθμιστῶν. (Διάλεξις κ. Γ. Χατζηδάκη σ. 24 ὑποσημείωσις).

ζ) Ἠθοπλαστικαὶ περικοπαὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν μεταρρυθμιστῶν ἐγκεκριμένων Ἀναγνωστικῶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν τῶν ἀτυχῶν ἑλληνοπαίδων.

Ἂς παραθέσωμεν ἐκ τοῦ ὀγκώδους σωροῦ τῶν βωμολοχιῶν τῶν περιεχομένων εἰς τὰ ἐγκεκριμένα ἀναγνωστικὰ τοῦ τε δημοτικοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου ὀλιγίστας πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐξ αὐτῶν ἀηδίας περικοπάς, ἵνα μάθῃ ὁ ἀναγνώστης, πῶς ἡ μεταρρύθμισις καὶ δι᾽

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτῶν ἐπιδιώκει τῶν σάπιων ἰδανικῶν τὸ σάρωμα. «Ἔ κερατᾶδες, πάτα παλιοζάγαρο, πάτα ἄτιμο, πάτα μὴ σὲ ξεκοιλιάσω, πάτα ψοφίμι!» «...Ἤθελε ὁ Τζεμὰλ τὴν ὥμορφη Σοφία ποὺ ἦταν ἀρραβωνιασμένη μὲ ἕνα χριστιανό...Τὴν Σοφίαν τὴν ἔφεραν στὸ Τζεμὰλ οἱ ἴδιοι οἱ γονεῖς της...Μᾶς συγχωρεῖτε, ποὺ σᾶς τὴν ἐφέραμε ἔτσι ἀργά, ἀλλὰ δὲν ξέρει τὸ κορίτσι· εἶναι πολὺ μικρὸ καὶ σᾶς τὴν ἐφέραμε ἡμεῖς οἱ ἴδιοι».(Νεοελληνικὰ Ἀναγνώσματα Κοντοπούλου, καθηγητοῦ ἐν Πάτραις σ. 35 καὶ 64).«...Μωρή, μωρὲ παλαιόλυκε..—Δὲ μοῦ λὲς, βλάμη, εἶδε ἡ Παναγιὰ στὸ ὄνειρό της τὸν πατριώτην σου τὸν Βαραββᾶ...;» (Τὰ αὐτὰ ἀναγνώσματα).

η') Τὸ σχολεῖον τῆς ζωῆς.

Πλῆθος τοιούτων φράσεων ὑπάρχει καὶ εἰς τὰ ἄλλα Ἀναγνωστικὰ τῶν συγγραφέων ὀπαδῶν τῆς μεταρρυθμίσεως, δι' ὧν μεταγγίζεται εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔκ τινος ***περιωρισμένου*** κύκλου Γερμανῶν ἐκπαιδευτικῶν ἡ ὀθνεία σοφία περὶ ***τοῦ σχολείου τῆς ζωῆς.*** Ἀλλὰ κυρίως ζωὴ ὀρθὴ ἐν τῷ σχολείῳ εἶνε ἐκείνη, καθ' ἣν ἐμφαίνονται καὶ ἐξαίρονται αἱ ἀνώτεραι εὐγενεῖς τάσεις καὶ προσπάθειαι τῶν Νέων. Ἡ δὲ ὑπὸ τῶν μεταρρυθμιστῶν ἐννοουμένη καὶ ἐφαρμοσθεῖσα ἐν τῷ Μαρασλείῳ ζωὴ εἶνε τὸ κατώτερον εἶδος τῆς ζωῆς, τὸ περιλαμβάνον τὰς χυδαίας αὐτῆς ἐκδηλώσεις μόνον καὶ ὁδηγοῦν εἰς τὴν διαφθορὰν τοῦ ἤθους, ὡς ἀποφαίνεται ὁ κ. Πεπονῆς, ὅστις μετὰ ἀκριβεστάτην ἔρευναν τῆς Μαρασλείου ζωῆς γράφει «καταδείκνυται φρο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νοῦμεν, ἀναντιρρήτως, ὅτι ἐκ παρανοήσεως πιθανὸν (ἡμεῖς λέγομεν κακῆς ἀπὸ σκοποῦ ἐφαρμογῆς) τῆς θεωρίας περὶ σχολικῶν κοινοτήτων καὶ αὐτοδιοικήσεως τῶν μαθητῶν, πρὸ πάντων δὲ ἐκ τῆς κατ' ἰδίαν ἀντίληψιν ἑκάστου τῶν ἀποτελούντων τὸ προσωπικὸν (σαφὲς καὶ τοῦτο δεῖγμα τῆς Μαρασλειακῆς ἀναρχίας) ἐφαρμογῆς τῆς θεωρίας ταύτης, «***οἱ μαθηταὶ ἤχθησαν εἰς ἀναρχίαν καὶ ἐλευθεριότητα ἔχουσαν τὴν ἐξωτερικὴν ἐκδήλωσιν τοὐλάχιστον ἀναιδείας καὶ ἀναισθησίας, ἐλλείψεως παντὸς σεβασμοῦ καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔτι τοὺς διδάσκοντας***». (Ε. Π. σ. 12 § 3).

Αὐτὸ εἶνε τὸ σχολεῖον τῆς ζωῆς· αὐτὸς εἶνε ὁ πειραματισμὸς τοῦ κ. Ἀντωνακάκη.

Ἡ Μεταρρύθμισις εἶναι ἀνταρσία κατὰ τῆς πολιτείας.

§ 9. Ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀνωτέρω ὁμολογιῶν τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἐκ τῆς ὁμορρόπου πρὸς αὐτὰς κατευθύνσεως τῆς Μαρασλείου ζωῆς, ὡς διαγράφει αὐτὴν ὁ ἐκτὸς τῆς γλωσσικῆς διαμάχης κ. Πεπονῆς, καταφαίνεται πλέον σαφέστατα, ὅτι ὁ σκοπὸς τῶν μεταρρυθμίσεων δὲν εἶναι ἡ βελτίωσις τῶν κακῶς ἴσως ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει κειμένων, ἀλλ' ἡ διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ὡς τοῦ καταλληλοτέρου ὀργάνου, ἀνατροπὴ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς Πολιτείας· ἑπομένως ἡ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισις ὀρθότερον θὰ ὠνομάζετο «***Ἀγὼν πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ Ἀστικοῦ καθεστῶτος***», καὶ οἱ μεταρρυθμισταὶ ἐπαναστάται ἢ μᾶλλον ἀντάρται

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατὰ τῆς Πολιτείας. Ἰδοὺ δὲ τί περὶ τῶν τοιούτων μεταρρυθμίσεων γράφει ὄχι πλέον οἱ ἀσυγχρόνιστοι Πλάτων, Ἀριστοτέλης καὶ λοιποὶ σοφοί, ἀλλὰ ἐπισημότατος σύγχρονος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου, συγγραφεὺς τοῦ κλασσικοῦ ἔργου «ἡ ψυχολογία τοῦ ἐφήβου» κυκλοφορήσαντος δι' ἐπανειλημμένων ἐν Γερμανίᾳ ἐκδόσεων ἐντὸς διετίας εἰς δεκάδας χιλιάδας ἀντιτύπων καὶ μεταφρασθέντος ἀμέσως ἐν Ἀγγλίᾳ, Ἀμερικῇ καὶ ἀλλαχοῦ.

«Ἐὰν πράγματι συνέβαινεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλουν νὰ μᾶς κάμουν νὰ πιστεύσωμεν πολλοὶ ἐπαναστάται, καὶ δὴ καὶ οἱ ἐκπαιδευτικοὶ ἐπαναστάται, δηλαδὴ ὅτι εἰς πᾶσαν νέαν ἐποχὴν σαρώνονται ἁπλῶς πᾶσαι αἱ προηγηθεῖσαι, μεγάλαι ἐπιστημονικαὶ μορφαὶ καὶ τὰ κλασσικὰ ἔργα αὐτῶν, ἐὰν λοιπὸν συνέβαινε τοιοῦτόν τι, τότε οὔτε ἡ ζωή, οὔτε ἡ ἱστορία θὰ εἶχε σημασίαν. Ἀλλ' ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος ἐνέχει ὑποκρισίαν βλακώδη, διότι τὸ σήμερον νέον εἶναι παλαιὸν πλέον αὔριον καὶ ὀφείλει νὰ ἐκβληθῇ· τοῦτο δὲ πάλιν τὴν ἑπομένην παλαιούμενον πρέπει ὡσαύτως ν' ἀποσκορακισθῇ καὶ οὕτω καθεξῆς ἐπ' ἄπειρον.

Ἀλλ' οὐδεὶς θὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἡ νέα ἐποχὴ δημιουργεῖται ἐν τῷ σχολείῳ, προτοῦ αὐτὴ προσλάβῃ ὡρισμένην μορφὴν ἐν τῇ ζωῇ τῶν ὡρίμων. Τοὐναντίον, ἐὰν θέλωμεν νὰ μορφώσωμεν ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι νὰ δύνανται νὰ ἵστανται σταθεροὶ καὶ ἀνεξάρτητοι ἔναντι τῶν μετὰ σπουδῆς καὶ βίας κινουμένων πρὸς τὰς ψυχὰς αὐτῶν δυνάμεων τῆς ἐποχῆς των, εἶναι ἀνάγκη

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νὰ φέρωμεν τὴν νεολαίαν εἰς ἐπαφὴν μὲ τοιαύτας ἐξόχους πνευματικὰς μορφάς, αἱ ὁποῖαι στηρίζονται ἐπὶ ψυχικῆς ἐμπειρίας εὐρυτέρας καὶ ἐπὶ διαπλαστικῆς δυνάμεως μεγαλυτέρας ἀπὸ ἐκείνας, τὰς ὁποίας μᾶς παρουσιάζουν οἱ θιασῶται τῶν ἑκάστοτε ἐμφανιζομένων καινοφανῶν ἐντυπώσεων τῆς ζωῆς, οἱ ὁποῖοι αἰσθάνονται ἰσχυρῶς εἰς τὴν ψυχήν των μόνον τὸ ἑκάστοτε τώρα δὰ «σύγχρονον». Τοὺς ἀνθρώπους δὲ ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι κατώρθωσαν νὰ δαμάσουν καὶ νὰ ἀποκρυσταλλώσουν εἰς ὑψηλὰς προσωπικὰς πλήρεις καὶ τελείας μορφὰς ὁλόκληρον τὴν βαθεῖαν ἐσωτερικὴν αὐτῶν ἐμπειρίαν ὀνομάζομεν ***Κλασσικούς***. Παρ' αὐτοῖς ὑπάρχει συνημμένον εἰς ἑνότητα οὐχὶ τὸ χθὲς καὶ τὸ σήμερον, ἀλλὰ μέρος τι τοῦ αἰωνίαν καὶ τοῦ ἀπόλυτον ἀξίαν ἔχοντος ποιοῦ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν θὰ εἶχέ τις τὸ δικαίωμα νὰ περιμένῃ, ὅτι ἐποχὴ (ἡ σημερινή), ἡ ὁποία ὀφθαλμοφανῶς οὔτε εὗρεν, οὔτε ἐδημιούργησεν ἀκόμη τὸν ἰδιάζοντα αὐτῆς χαρακτῆρα, εἶναι ὑποχρεωμένη κατὰ πρῶτον νὰ ζητῇ νὰ διδάσκεται παρ' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὑπερέχουν αὐτῆς κατὰ πολὺ ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τοῦ διαπλάττειν τὴν ζωὴν εἰς μορφὴν ὡρισμένην...

Τὸ ***μέγα***, περιβεβλημένον τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔδωκαν εἰς αὐτὸ οἱ κλασσικοί, ὀφείλει νὰ περάσῃ κάποτε μὲ ὅλην τὴν ἐπιβάλλουσαν αὐτοῦ ταύτην μορφὴν διὰ τῆς ψυχῆς τῶν νέων.... Ἐὰν γίνῃ τοῦτο, δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν, ὅτι ἡ νεολαία ἔχει γίνει ἀρκετὰ ἰσχυρά, ὥστε νὰ δώσῃ εἰς τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ὅτι τῆς χρειάζεται... Ἀλλ' ὁ ἀσχολούμενος μόνον μὲ τὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διεσπασμένα τοῦ παρόντος κατασκευάσματα βεβαίως βλέπει καὶ λαμβάνει πεῖραν πραγμάτων παντοίων, ὅμως δὲν ἀποκτᾷ τὴν μορφωτικὴν ἐκείνην δύναμιν, ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο ἐκ τῶν τοιούτων τοῦ παρόντος ἔργων νὰ ἀποτελέσῃ ἑνιαίαν προσωπικὴν πνευματικὴν ζωὴν ἀξίαν λόγου. . . Ἐντεῦθεν δ' ἐκπηγάζει ἡ ἀθλιότης τῆς φρικωδῶς διεσπασμένης ἐποχῆς μας, ἐντεῦθεν ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἀπορρόφησις τῶν νῦν ζώντων ἀνθρώπων ὑπὸ τῶν τετριμμένων ζητημάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ τοῦ ὑλικοῦ κέρδους, ἐνῷ ἐλλείπει ἡ νικηφόρος ἐκείνη δύναμις, ἡ ὁποία αἴρεται ὑπεράνω τῆς καθημερινῆς συνήθους ζωῆς καὶ στρέφει ἡμᾶς εἰς τὴν ἐκ τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ἀζιῶν ὠφέλειαν». Ἐδ. Σπράγγερ ἐν περιοδικῷ «Ἡ ἀγωγή» τομ. 2ος τεῦχος 3ον τοῦ Δεκεμβρίου 1926.

Οἱ σοφοὶ οὗτοι λόγοι τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ κοινωνιολόγου καὶ παιδαγωγοῦ εἶναι τὸ ἀποστόμωμα παντὸς ἀνοήτου ἢ κακῆς πίστεως μεταρρυθμιστοῦ

§ 10. Ἀφοῦ κατεδείχθη ἀπὸ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πρᾶξιν τῶν μεταρρυθμιστῶν, ὅτι ὁ σκοπός των εἶνε ἡ ἀνατροπὴ τοῦ Ἀστικοῦ Καθεστῶτος, θὰ ἴδωμεν τώρα, πῶς ἐπεδίωξαν αὐτόν. Κατὰ πρῶτον καταλαβόντες τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας εἰσήγαγον εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐκπαιδεύσεως τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῖς ὁπαδοὺς καὶ τοὺς ἐξ ἰδιοτελείας ἢ ἀδουλησίας δυναμένους νὰ γίνουν πειθήνια ὄργανα αὐτῶν. Διὰ τούτων παρέδωκαν τὰς ἐξεχούσας θέσεις τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐπιθεωρήσεις

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δημ. σχολείων, διευθύνσεις σχολείων καὶ Γεν. ἐπιθεωρήσεις κατόπιν εἰς τοὺς φανατικοὺς ἐκείνους ὀπαδούς των, τοὺς δυναμένους νὰ ἐκβιάζουν τὰ φρονήματα τῶν διδασκάλων καὶ νὰ κρατῶσιν αὐτοὺς ὑποτεταγμένους εἰς τὰς ἀρχάς των, ἐκβαλόντες εἴτε διὰ τῆς βίας τῶν ἐκκαθαρίσεων εἴτε διὰ νόμων τοὺς πρότερον κατέχοντας αὐτὰς «ἀσυγχρονίστους» ἐκπαιδευτικοὺς λειτουργούς.

Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ πάλιν οἱ σκοποί των δὲν εὐωδοῦντο ταχέως καὶ ἀσφαλῶς, ἐσκέφθησαν, ἀφοῦ ἡ πολιτικὴ ἐξουσία παρεῖχεν αὐτοῖς ἐν λευκῷ τὴν δύναμίν της, νὰ μεταχειρισθῶσι τὰ μέσα τῆς προπαγάνδας διὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν διδασκαλικῶν ψυχῶν. Πρὸς τοῦτο ἐπέσπισαν τὸν περὶ ἀποστολῆς ὑποτρόφων εἰς Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν Νόμον, τὴν ἵδρυσιν τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας καὶ τὸν διορισμὸν τοῦ κ. Δελμούζου ὡς δικτάτορος τοῦ Μαρασλείου.

Ὑπότροφοι.

Καὶ ἡ μὲν ἀποστολὴ τῶν ὑποτρόφων, ἐκλεγέντων ἄνευ διαγωνισμοῦ κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῶν μεταρρυθμιστῶν ὑπὸ τοῦ πιστοῦ αὐτοῖς ἐκπαιδευτικοῦ συμβουλίου, ἐματαιώθη λόγῳ μὲν οἰκονομιῶν, πράγματι δὲ διὰ τὸν θόρυβον καὶ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ κλάδου, ἐπειδὴ οἱ ἐκλεγέντες, ἐν οἷς καὶ ἡ κ. Ἰμβριώτου μετὰ τοῦ συζύγου της, διεκρίνοντο, ἐκτὸς 2—3 προστεθέντων ἐκ προσωπικῶν λόγων, οὐχὶ διὰ τὴν ἱκανότητα ἢ τὸν ζῆλόν των, ἀλλὰ διὰ τὴν δουλόφρονα πρὸς τοὺς μεταρρυθμιστὰς πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν. ἐξ ὧν ἀγαθαὶ πα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρείχοντο ἐλπίδες, ὅτι θὰ γίνουν καὶ αὐτοὶ ἀπόστολο καὶ κήρυκες τῶν ἀρχῶν τῆς μεταρρυθμίσεως.

Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία.

Ποῖος ἦτον ὁ σκοπὸς καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἱδρύσεως τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας: Ἕκαστον ἐκπαιδευτικὸν ἵδρυμα ἱδρύεται διὰ νὰ πληρώσῃ μίαν ἀνάγκην καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ ἕνα σκοπόν. Ἀλλὰ ποία εἶνε ἡ ἀνάγκη καὶ τίς ὁ ἐπιδιωκτέος σκοπός: Ἁπλῆ σύγκρισις τῶν προγραμμάτων τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας πρὸς τὰ τοῦ προϋπάρχοντος ἀπὸ τοῦ 1910 Διδασκαλείου τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ ὡς οἷόν τε καλῶς καὶ ἀθορύβως ἐκπληροῦντος τὸν σκοπόν του διὰ θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς διδασκαλίας τῶν μετεκπαιδευομένων τροφίμων του ἀποδεικνύει, ὅτι τὰ προγράμμματα ἀμφοτέρων ταυτίζονται μὲν ὡς πρὸς πάντα τὰ οὐσιώδη μαθήματα, διαφέρουσι δὲ εἰς 2—3 ἐπουσιώδη, τὰ ὁποῖα προσετέθησαν εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας ὄχι πρὸς ὠφέλειαν τῶν δοκίμων, ἀλλὰ ὅπως ὑπάρχῃ πρὸ. δημοκοπίαν διάκρισίς τι ἀπ' ἐκείνου.

Ἐν ᾧ δὲ τὸ διδασκαλεῖον τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως διευθύνεται ὑπὸ ἐμπείρου καὶ δεδοκιμασμένης ἱκανότητος παιδαγωγοῦ τοῦ κ. Ν. Καπετανάκη ἔχοντος συνεργάτας δοκίμους ἐκ μακρᾶς πείρας καὶ ἐγνωσμένης ἱκανότητος παιδαγωγούς, συζητοῦνται δὲ ἐν αὐτῷ αἱ μέθοδοι καὶ τὰ προβλήματα τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ γίνονται μετὰ προσοχῆς καὶ περισκέψεως ἐφαρμογαὶ καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑποδειγματικαι διδασκαλίαι ἐν τοῖς πρότύποις Μέσης ἐκπαιδεύσεως σχολείοις αὐτοῦ.

Ἡ Παιδ. Ἀκαδημία τοὐναντίον ἔχει διευθυντὴν τὸν κ. Γληνὸν καὶ συνεργάτην του ἀντάξιον τὸν κομμουνιστὴν κ. Βάρναλην. ὅτις, καίτοι εἶναι βαρηκοότατος, ἀπεστάλη ὡς ὑπότροφος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους διὰ τῆς πανισχύρου εὐνοίας τῶν συντρόφων μεταρρυθμιστῶν κατὰ τὸ 1919 εἰς Παρισίους, λόγῳ μὲν ὅπως σπουδάσῃ ἐκεῖ τὴν Νεοελληνικὴν φιλολογίαν, πράγματι δὲ ἵνα τελειοποιηθῇ εἰς τὰς κομμουνιστικὰς δοξασίας καὶ εἰς τὸν τρόπον τοῦ προσηλυτισμοῦ τῶν νέων εἰς αὐτάς. Οὗτος κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις διατριβήν του ἐδημοσίευσεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Δῆμος Τανάλιας» καὶ ἐκ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τυπογραφείου τῶν Μαλλιαρῶν «Γράμματα» δύο βιβλία ὑπὸ τοὺς τίτλους « ὁ λαὸς τῶν Μουνούχων» 1923 καὶ «τὸ φῶς ποῦ καίει» 1922. Τὸ δεύτερον εἶναι λίβελλος κατὰ τῆς θρησκείας, κατὰ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος ἐν γένει, τὸ πρῶτον ὕμνος πρὸς τὸν ἐλεύθερον ἔρωτα καὶ τὸν Λεσβιασμόν.

Τελειοποιηθεὶς ἐν Παρισίοις καὶ ἐπανελθὼν ἐκεῖθεν κατὰ τὸ 1923, ὅτε ἐμεσουράνει ἡ ἰσχὺς τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἐτοποθετήθη κατὰ πρῶτον ὡς καθηγητὴς εἰς Γυμνάσιον τοῦ Πειραιῶς. Κατὰ τὴν ἐν Πειραιεῖ διαμονήν του, διὰ νὰ δώσῃ ἐμπράκτως δείγματα τῶν σπουδῶν του, προσηλύτιζε τοὺς ἐκεῖ Νέους εἰς τὸν Κομμουνισμόν, ὡς μαρτυρεῖ ἔκθεσις τῆς ἁρμοδίας στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας πρωτοκολληθεῖσα ὑπ' αὖξ. ἀριθ. 13037 τοῦ 1924. Ἐκεῖ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θεν μετετέθη εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν Ἀκαδημίαν, ἔνθα ἠνοίγετο αὐτῷ εὐρύτερον στάδιον προσηλυτισμοῦ. Μετὰ τοιούτου παιδαγωγοῦ καὶ μετ' ἄλλων ὁμοφρόνων δὲν εἶναι παράδοξον, ὅτι διεξήγοντο ἐν τῇ Παιδαγωγικῇ Ἀκαδημίᾳ συζητήσεις ἐπὶ θέματος «ἂν ἡ μέλλουσα γενεὰ πρέπει νὰ διατηρηθῇ εἰς τὴν κόλασιν τοῦ Ἀστικοῦ καθεστῶτος συντηροῦσα τὰς ἀρχὰς τῆς θρησκείας, τῆς πατρίδος, τῆς οἰκογενίας, ἢ πρέπει νὰ προπαρασκευασθοῦν συντόνως οἱ νέοι διὰ τὴν ἀπόκτησιν εἰσιτηρίου εἰς τὸν Μπολσεβικικὸν παράδεισον».

Ἀλλ' ὁ κ. Γεωργακάκης, ὁ πιστὸς συνεργάτης τῶν μεταρρυθμιστῶν, προβάλλει (§ 4. Ἐκθ. Ἀντωνακάκη) «τὴν παρασκευὴν προσωπικοῦ ἐπαρκῶς παιδαγωγικῶς μορφωμένου... ἰδίᾳ διὰ τὰ διδασκαλεῖα». Εἶναι ὅμως ταῦτα εἰλικρινῆ; ὑπάρχει ὄντως ἔλλειψις ἱκανοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ διὰ τὰ διδασκαλεῖα; Οὔτε εἰλικρινῆ, οὔτε ἀληθῆ εἶναι ταῦτα, διότι τοιοῦτον διδακτικὸν προσωπικὸν εἶναι:

1) Οἱ κατὰ δεκάδας ἀριθμούμενοι δαπάναις τοῦ Κράτους σπουδάσαντες τὰ παιδαγωγικὰ ἐν τῇ ἑσπερίᾳ καὶ κατέχοντες ἤδη δοικητικὰς ἐν τῷ ὑπουργείῳ ἢ ἐν Ἀθήναις θέσεις.

2) Οἱ μετεκπαιδευθέντες ἐν τῷ Διδασκαλείῳ τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως οἱ κατὰ ἑκατοντάδας ἀριθμούμενοι.

3) Πλῆθος ἐπιλέκτων καθηγητῶν. Διὰ τούτων θὰ ἠδύναντο νὰ ἱδρυθῶσιν εἴκοσιν ἀκόμη διδασκαλεῖα δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ὁ σκοπὸς τῆς ἱδρύσεως τῆς παιδαγωγικῆς Ἀκα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δημίας δὲν ἦτο ἑπομένως ἡ μόρφωσις ἱκανοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ διὰ τὰ Διδασκαλεῖα, ἀφοῦ καὶ ἐκ τῶν τροφίμων τῆς Π. Ἀκαδημίας μόνον 3—4 ἐδήλωσαν προσκληθέντες, ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ διδάξουν εἰς Διδασκαλεῖα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι προετίμησαν τὰ σχολεῖα τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως τῶν Ἀθηνῶν ἰδίᾳ καὶ τοῦ Πειραιῶς, ὅπου καὶ διωρίσθησαν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κατὰ τὰς τελευταίας μεταβολάς. Διότι ὡς γνωστόν, ἐδῶ πᾶσα εὐμάρεια ὑπάρχει, ἐδῶ δύνανται νὰ συναφθοῦν σχέσεις καὶ γνωριμίαι πρὸς ἰσχυρὰ πρόσωπα, διὰ νὰ χρησιμοποιηθῶσι πρὸς προαγωγήν, ἐδῶ ὑπάρχουν ποικίλα συμφέροντα καὶ μέσα πρὸς ἐπιδίωξιν αὐτῶν.

Ἡ παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία ὑπῆρξε τὸ σχίσμα τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἀλλ' ἀφοῦ οὔτε πραγματική τις ἀνάγκη, οὔτε σκοπὸς ὠφέλιμος πρὸς ἵδρυσιν τῆς Παιδ. Ἀκαδημίας ὑπῆρχεν, εἶναι φανερὸς πλέον ὁ λόγος τῆς ἱδρύσεως· οὗτος δὲ εἶναι ὁ προπαγανδιστικὸς εἰς τὰς κομμουνιστικὰς ἀρχάς, διὰ νὰ γίνῃ βαθὺ τὸ σχίσμα μεταξὺ τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, σχίσμα ὄχι πλέον συμφερόντων καὶ κομμάτων, ἀλλὰ ***σχίσμα ψυχῶν καὶ πίστεως*** μὴ γεφυρούμενον ἢ διὰ τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς δουλείας, ὡς διδάσκουν αἱ πένθιμοι τῆς Ἑλλ. ἱστορίας σελίδες. Τοῦτο δὲ καταφαίνεται: 1) ἐκ τοῦ μαθήματος τῆς Κοινωνιολογίας, δηλαδὴ τῆς διδασκαλίας τῶν μαρξικῶν καὶ σοσιαλιστικῶν θεωριῶν, διδασκομένου ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Γληνοῦ, 2) Ἐκ τῆς προσλήψεως ὡς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συνεργατῶν τοῦ κ. Βάρναλη καὶ τινων ἄλλων κομμουνιζόντων, 3) Ἐκ τῆς προσλήψεως ὡ δοκίμων μαθητῶν κομμουνιστῶν ἢ κομμουνιζόντων ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν ὡς τῶν Βλυζιώτη, Δούβλη(*), Κομιώτου, τοῦ καὶ παρὰ τὸν Νόμον κατ' ἐπιταγὴν τῶν μεταρρυθμιστῶν προσκληθέντος Μηλιάδου καὶ ἄλλων. 4) Ἐκ τῶν συζητήσεων ἐν τῇ Παιδ. Ἀκαδημία, αἱ ὁποῖαι ἔφερον ἔκδηλον τὸν χαρακτῆρα τῶν κομμουνιστικῶν ροπῶν αὐτῆς. Διότι εἶναι ἀστεῖον τὸ ἐπιχείρημα τοῦ κ. Ἀντωνακάκη (§ 76) ὅτι οἱ καθηγηταὶ ἔπρεπε νὰ διδαχθοῦν τὸν κομμουνισμόν, διὰ νὰ εὑρίσκουν ἐπιχειρήματα, ὅπως ἀντεπεξέρχωνται κατὰ τῶν κομμουνιζόντων μαθητῶν των.

Ἐνῷ λοιπὸν τὰ θεμελιώδη στοιχεῖα τῆς ἐκπαιδεύσεως οὐδεμιᾶς σοβαρᾶς συζητήσεως ἐν αὐτῇ ἠξιοῦντο, συνεζητοῦντο ἀφ' ἑτέρου μετὰ σπουδῆς θεωρητικὰ ζητήματα ἀπορρέοντα ἐκ τῶν Ἀστικῶν ἀρχῶν καὶ ἐπιδεχόμενα ἀναίρεσιν διὰ τῶν προσφιλῶν Κομμουνιστικῶν θεωριῶν.

Μαράσλειον.

Ὁ κομμουνιστικὸς σκοπὸς τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, διὰ νὰ μορφώσῃ προπαγανδιστὰς καταλλήλους

(*) ***Σημ.*** Εἰς τὸν νεκρὸν τούτου ἀποθανόντος ἐσχάτως ἐν Λαρίσῃ κατετέθη ὑπὸ τῆς ἐκεῖ κομμουνιστικῆς ὀργανώσεως στέφανος μὲ ἐπιγραφὴν ἐκφράζουσαν τὴν λύπην της διὰ τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ Συντρόφου.

(Ἐφημ. Ἐλευθερια Λαρίσης (16|·2| ;).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διὰ τὰ σχολεῖα τῆς Μέσης ἐκπαιδεύσεως, ἐφηρμόσθη ἀπαράλλακτα καὶ ἐν τῷ Μαρασλείῳ πρὸς διαστρέβλωσιν τοῦ ἤθους καὶ τοῦ φρονήματος τῶν μελλόντων διδασκάλων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. Καὶ ἐνταῦθα οἱ κύριοι παράγοντες ἦσαν ἐκ τῶν λαβόντων τὸ βάπτισμα τοῦ κομμουνισμοῦ ἐκπαιδ. λειτουργοὶ καὶ δὴ 1) ὁ κ. Δελμοῦζος, διευθυντής, 2) ὁ κ. Παπαμαύρου, ὑποδιευθυντὴς καὶ διευθυντὴς τοῦ περιοδικοῦ τῶν μεταρρυθμιστῶν «ἡ ἐργασία», ἐν ᾧ πολλαὶ κομμουνιστικαὶ δοξασίαι του εἶναι πολλαχοῦ εἰς τὰ ἄρθρα του ἐγκατεσπαρμέναι καὶ πολλαὶ κομμουνιστικοῦ χαρακτῆρος διατριβαὶ τῶν ὁμοφρόνων εἶναι δημοσιευμέναι.

3) Ὁ κ. Ἰορδανίδης τιτλοφορηθεὶς ἐπὶ τὸ εὐφημότερον παρὰ τοῦ κ. Δελμούζου ὡς «ὀρθόδοξος Μαρξιστής», ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐπωνυμία αὕτη δὲν ἤρεσεν εἰς τὸν κ. Ἀντωνακάκην, προσπαθεῖ οὗτος διὰ σοφιστικῶν διαιρέσεων καὶ ὑποδιαιρέσεων τῶν ὀπαδῶν τοῦ κομμουνισμοῦ νὰ τὸν παραστήσῃ ὡς ἄνθρωπον «προοδευτικῶν ἰδεῶν» (§ 72 ἐ.Α.). Λυπούμεθα εἰλικρινῶς τὸν κ. Βάρναλην διότι δὲν ἐδόθη καὶ δι' αὐτὸν εὐκαιρία εἰς τὸν κ. Γ. Ἀτωνακάκην νὰ τὸν παραστήσῃ ὡς «προοδευτικὸν ἠθικολόγον».

Ὁ κ. Ἰορδανίδης, οὗ αἱ σχέσεις του πρὸς τὸν κομμουνισμὸν διαφαίνονται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς παρὰ τῇ ἐνταῦθα Σοβιετικῇ πρεσβείᾳ ἐμμίσθου ὑπηρεσίας τῆς συζύγου του, χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ κ. Πεπονῆ, ὅτι «ἦτο δεδηλωμένος κομμουνιστὴς» (σ. 16 ε.Π.) Εἰς τὸν κ. Δελμοῦζον ὁ ἴδιος ἐβεβαίωσεν (§ 72 ε.Α.), ὅτι εἶναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«ὀρθόδοξος Μαρξιστής». Ὁ κ. Ἀντωνακάκης (§ 72 ε. Α.) παρὰ τὰ ὡμολογημένα, τὰ ἀποδεδειγμένα, τὰ ἀναντίρρητα ταῦτα, διὰ νὰ δώσῃ τρανότατον δεῖγμα τῆς καταφώρου μεροληψίας του, τὸν θέλει «προοδευτικῶν ἰδεῶν» ἄνθρωπον. Τοιοῦτον συνεργάτην του μετεκάλεσε τὸ 1923 1924 ἐξ Αἰγύπτου ὁ κ. Δελμ., διότι, φαίνεται, δὲν ἦσαν ἐν Ἑλλάδι δημοδιδ. ἐπαρκοῦς κομμουνιστικῆς μορφώσεως, διὰ νὰ διδάξουν ἐν τῷ Μαράσλείῳ.

4) Ἡ δὶς Ἐδελσταϊν, προστατευομένη τοῦ κ. Ἰορδανίδου καὶ μαθήτριά του ἐν Αἰγύπτῳ, ὁπόθεν ἀποφοιτήσασα ἐνεγράφη κατὰ πρῶτον εἰς τὸ Ἀρσάκειον, ἐξ αὐτοῦ δέ, ὅτε ὁ κ. Ἰορδανίδης ἔλαβε τὴν τιμὴν νὰ γίνῃ συνεργάτης τοῦ κ. Δελμούζου, μετενεγράφη καὶ αὐτὴ εἰς τὸ Μαράσλειον. Συμπληρώσασα παρὰ τῷ Δελμούζῳ καὶ Σία τὰς σπουδάς της, ἃς εἶχεν ἀρχίσει ὑπὸ τὸν κ. Ἰορδανίδην, καὶ λαβοῦσα πτυχίον διδασκαλίσσης τὸ 1924 προσελήφθη ἀμέσως ὡς συνεργάτις καὶ βοηθὸς τοῦ κ. Ἰορδανίδου εἰς τὸ πρότυπον τοῦ Μαρασλείου, ἔνθα ἐν τῇ Δ΄ τάξει ἐκ παραλλήλου συνειργάζοντο. Ἐκ τῶν τοιούτων δεσμῶν Ἰορδανίδου-Ἐδελστάϊν καταφαίνεται τὸ ἀξιόπιστον τῆς μαρτυρίας της περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν (§ 49 Ε.Α.)· ἐξηγεῖται δὲ συγχρόνως καὶ τὸ ἐν τοῖς πρακτικοῖς (§ 36 Ε. Α.) μαρτυρούμενον γεγονὸς τῶν ἀπουσιῶν τοῦ κ. Ἰορδανίδου, ὅστις βέβαιος ὢν περὶ τῆς ἀναπληρώσεώς του παρὰ τῆς ἀνταξίας καὶ πιστῆς μαθητρίας του δὲν ἐβιάζετο νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὸ σχολεῖον χρησιμοποιῶν τὸν χρόνον του εἰς τὴν ἐξωσχολικὴν προ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παγάνδαν, ὡς βεβαιοῖ ἐν τῇ ἐκθέσει του ὁ κ. Πεπονῆς, γράφων «κκθ' ὃν χρόνον διετέλει ὁ κ. Ἰορδανίδης ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Μαρασλείου, διένεμε μυστικῶς κουπόνια, ἵνα τὰ χρήματα ἀποσταλῶσιν ὡς βοήθημα εἰς τοὺς ἔχοντας ἐκτοπισθῆ τότε κομμουνιστὰς ἐργάτας» (σ. 16 Ε. Π.).

5) Ἡ δὶς Μαρία Γληνοῦ, ἀδελφὴ τοῦ κ. Δ. Γληνοῦ διωρισμένη παρ' αὐτοῦ ἐν τῷ Μαρασλείῳ καὶ πιστὴ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διαταγῶν του,

5) Ἡ κ. Ἰμβριώτου, καθηγήτρια. Αὐτὴ προσελήφθη, διὰ νὰ διδάξῃ ἱστορίαν, μάθημα ἐξόχως φρονηματιστικὸν καὶ ἀπαιτοῦν ἄνδρα ὑπὸ ζωηρᾶς φιλοπατρίας κατεχόμενον. Δὲν ὑπῆρχον ἄρά γε καθηγηταὶ καὶ δὴ ἐξ αὐτῶν ἔφεδροι ἀξιωματικοὶ ἔργῳ ἀσκήσαντες τὴν φιλοπατρίαν καὶ διὰ τοῦ αἵματός των γράψαντες τὴν ἱστορίαν, διὰ νὰ διδάξουν τὴν ἱστορίαν εἰς τὸ Μαράσλειον: Ὑπάρχουν βέβαια πολλοὶ τοιοῦτοι, ἀλλ' αὐτοὶ διὰ τὸ ἔργον τῶν μεταρρυθμιστῶν εἶναι ἀκατάλληλοι, ὡς ὀπισθοδρομικοί. Δὲν ἀνήκουν εἰς τοὺς προοδευτικοὺς τοῦ κ. Ἀντωνακάκη. Ἐὰν καθηγήτριαι εἶναι ἱκαναὶ νὰ διδάσκουν ἱστορίαν καὶ δὴ εἰς Διδασκαλεῖα, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἄλλων μακρῶν ἀποδείξεων. Μᾶς ἀρκεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ ἀπηγορεύθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1926 νὰ διδάσκουν γυναῖκες εἰς πάντα τὰ δημόσια σχολεῖα Μέσης ἐκπαιδεύσεως Φιλοσοφίαν, ***Ἱστορίαν*** καὶ Λογοτεχνίαν (Ἑστία 9 Ι. 1927). Διότι κατὰ τοὺς Ἰταλοὺς Παιδαγωγοὺς μόνον τὸ ἀνδρικὸν πνεῦμα εἶναι ἱκανὸν νὰ δονήσῃ καὶ νὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συγκινήση τὴν ψυχὴν τῶν μαθητῶν καὶ νὰ κάμη αὐτοὺς νὰ αἰσθανθοῦν καὶ νὰ κατανοήσουν τοὺς μεγάλους τοῦ Κόσμου σοφούς, τὰ σπουδαῖα σύγχρονα θρησκευτικά, πολιτικά, κοινωνικὰ γεγονότα ἢ ρεύματα, ὥστε ν' ἀποδῶσιν οἱ ἀγαθοὶ κυβερνῆται τῆς αὔριον, οἱ ὁποῖοι θὰ δημιουργήσουν τὰ ἐθνικὰ μεγαλουργήματα.

Ὁ κ. Δελμοῦζος ἀντιθέτως ἐκάλεσε γυναῖκα, διὰ νὰ διδάξη τὴν ἱστορίαν εἰς τὸ Μαράσλειον.

Αὐτὴ φυσικώτατον ἦτο νὰ διδάξη τὴν ἱστορίαν ὄχι διὰ νὰ ἀνυψώση τοὺς μεγάλους τῆς ἱστορίας ἄνδρας καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος θυσίας των πρὸς παραδειγματισμόν, ἀλλὰ διὰ νὰ ταπεινώση αὐτοὺς καὶ νὰ παραστήση κατὰ τὰ διδάγματα τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ, ὅτι αἱ θυσίαι ἐκεῖναι εἶχον ταπεινὰ κερδοσκοπικὰ ἐλατήρια.

Τὸ περίεργον εἶναι, ὅτι ἡ καθηγήτρια ζηλεύουσα καὶ αὐτὴ τὸν κλῶνον τῆς ἐλαίας «τοῦ προοδευτικοῦ» ὡμολόγησε δημοσίᾳ καὶ ἀπροκαλύπτως, ὅτι διδάσκει τὴν ἱστορίαν «κατὰ τὰς ἀνοήτους ἐκείνας ἀρχάς» (§ 9 Ε. Α.). Ὁ κ. Ἀντωνακάκης ὅμως θέλει νὰ τῆς ἀφαιρέσῃ τὴν δόξαν. Διὰ τοῦτο παραδέχεται μὲν ὡς ἀληθῆ, ἀφοῦ δὲν δύναται νὰ κάμη ἄλλως, τὴν ὁμολογίαν τῆς καθηγητρίας, ἰσχυρίζεται ὅμως (§ 9 Ε. Α.), ὅτι ναὶ μὲν εἶπεν ἡ καθηγήτρια, ὅτι οὕτω ἐδίδαξεν, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι οὕτω ἐδίδαξε πράγματι, διότι δὲν ἀποδεικνύεται αὐτό. Μὰ πῶς ἤθελεν ὁ κ. Ἀντωνακάκης ν' ἀποδειχθῆ, τί ἐδίδαξεν ἡ καθηγήτρια, ἀφοῦ δὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑπῆρχε φωνογράφος εἰς τὸ Μαράσλειον, διὰ νὰ ἀποτυπώσῃ τὴν φωνὴν καὶ τοὺς λόγους αὐτῆς: Τὸ δὲ περιεργότερον, ὅτι, ἐν ᾧ ὁ κ. Ἀντωνακάκης ὁμολογεῖ (§ 9 Ε. Α.), ὅτι εἶναι ἐκτὸς τῆς ἁρμοδιότητός του ὁ ἱστορικὸς ὑλισμός, ὀλίγον κατωτέρω (§ 72 Ε. Α.) γράφει πλεῖστα, ὅσα ἀσύστατα καὶ συγκεχυμένα περὶ κομμουνισμοῦ, ἀγνοῶν, ὡς φαίνεται, ὅτι αὐτὸς καὶ ὁ ἱστορικὸς ὑλισμὸς εἶναι θεωρίαι ἐπικοινωνοῦσαι ἀλλήλαις, ταυτιζόμεναι πολλοῖς καὶ δὴ τοῖς οὐσιωδεστάτοις.

Ἐπὶ κεφαλῆς δὲ τοῦ τοιούτου συγκροτήματος ἐτάχθη ὁ κ. Δελμοῦζος, τοῦ ὁποίου ἡ κάτωθι ὁμολογία πιστοποιεῖ τρανότατα τὴν ἰσορροπίαν τοῦ πνεύματός του, ἀλλὰ καὶ τὴν παιδαγωγικήν του ἀξίαν.

«Ὁ καθένας μας μπορεῖ ἀτομικὰ νὰ ἔχῃ ὁποιαδήποτε πολιτικὴ πίστη θέλει, ἀκόμη καὶ ἀναρχικὸς νὰ εἶναι καὶ σὲ σύλλογο ἀναρχικὸ ν' ἀνήκῃ καὶ θεωρητικὰ στὴν ἐξωσχολική του δράση νὰ γράψῃ ἀκόμη ὑπὲρ τοῦ ἀναρχισμοῦ. Πῶς μπορεῖ νὰ συμβιβάσῃ σὲ τέτοια περίστασι τὴ δική του πίστη μὲ τὸ ἔργο τοῦ Διδάσκαλείου, αὐτὸ εἶναι ζήτημα δικῆς του συνειδήσεως. Σ' αὐτὸ δὲν εἴμαστε ἐμεῖς ποῦ θὰ ἐλέγξουμε». (§ 72 ἐκθ. Ἀντων.).

Λυπηρόν, ὅτι ὁ κ. Ἀντωνακάκης δεικνύει τόσον μεγάλην ἀδιαφορίαν εἰς τοὺς μεγάλους ἄνδρας καὶ σοφοὺς παιδαγωγούς μας, ὥστε νὰ μὴ λάβῃ ἂν ὄχι τὴν μεγάλην τιμὴν καὶ τὴν εὐτυχίαν, ἀλλὰ τὴν περιέργειαν τοὐλάχιστον νὰ γνωρίσῃ (§ 73 Ε. Ε.) προσωπικῶς τὸν κ. Δελμοῦζον, καὶ νὰ ἀκούσῃ ὁμιλίαν ἢ διά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λεξίν του. Ἐν ᾧ δὲ ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἀσχολεῖται σοβαρῶς περὶ τῶν ἀσυγγράπτων συγγραμμάτων τοῦ σοφοῦ Ἕλληνος παιδαγωγοῦ, μόνος ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ὁ θαυμαστής του τὸν ἠγνόησεν! Τὸν ἐγνώρισε ὀλίγον ἀπὸ τὸ προεκταθὲν δόγμα του. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῦτο εἶναι ἀγωτέρας Σιβυλλικῆς ἐμπνεύσεως καὶ ὑψηλοῦ μυστηριώδους συμβολισμοῦ δημιούργημα, δὲν ἠδυνήθη μὲν νὰ ἐμβαθύνῃ καὶ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ἀφοῦ προφανῶς εἶναι ἀσυνάρτητον, δὲν ἀπέφυγεν ὅμως καὶ νὰ τὸ δικαιολογήσῃ καὶ νὰ γράψῃ, ὅτι διὰ τούτου ὁ κ. Δελμοῦζος «ὑπερέβαλε τὰς σκέψεις του» (§ 72 Ε. Α.). Ἄλλα δηλαδὴ ὑπάρχουν εἰς τοὺς λόγους τοῦ κ. Δελμούζου καὶ ἄλλα δι' αὐτῶν ἐννοοῦνται, ἢ ὀρθότερον, ὁ κ. Δελμοῦζος ἐν τῇ ρύμῃ τοῦ λόγου του καὶ τῷ ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῷ του ἐκτραπεὶς τῶν ὁρίων τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ λογικοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν χώραν τῶν ἀνισορρόπων διαλογισμῶν. Καὶ ταῦτα μὲν ἰσχυρίζεται ὁ κ. Ἀντωνακάκης. Ἀλλὰ ἰδοὺ τί περὶ αὐτῶν λέγει ὁ προμνημονευθεὶς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου Σπάργγερ.

«Ὁ ἐν γένει ἀρνούμενος τὴν πολιτείαν δὲν δύναται νὰ εἶναι διδάσκαλος δημοσίου σχολείου» τοῦ (γερμανικοῦ περιοδικοῦ «Ἀγωγὴ» τομ. 1ος τεῦχος 10-11 1926) ὁ δὲ Α. Μέσσερ, καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Γκίσσεν ἐν τῇ ἠθικῇ του σελ. 108 τοῦ 1918 γράφει:

«Ἐάν τις ἐξ ἐπιστημονικῆς πεποιθήσεως εἶναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀναρχικὸς καὶ θεωρῇ τὴν Πολιτείαν ὡς κακόν τι, βεβαίως θὰ ἦτο ἀνήθικον, ἐὰν οὗτος ὡμίλει παρὰ τὰς πεποιθήσεις του, ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Πολιτείας ν' ἀφίνουν ἐλευθέραν τὴν διάδοσιν τοιούτων κατὰ τοῦ Κράτους στρεφομένων θεωριῶν καὶ μάλιστα μεταξὺ διανοητικῶς εἰσέτι ἀώρων, ἀκόμη δὲ ὀλιγώτερον ἐπιτρέπεται εἰς τὴν Πολιτείαν νὰ θέτῃ ἐκπαιδευτήρια εἰς τὴν διάθεσιν τοιούτων ἀνθρώπων».

Καὶ ὅμως ἡ ἑλληνικὴ Πολιτεία ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν τοιούτων ἀνθρώπων ἓν τῶν περιφανεστέρων ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων, τὸ Μαράσλειον. Κατὰ ταῦτα ἐκ πάντων τῶν θεμελιωδῶν ὅρων τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἐπιδεκτικῶν μεταρρυθμίσεως οἱ μεταρρυθμισταὶ ἠσχολήθησαν εἰς τὴν διοίκησιν αὐτῆς, διὰ νὰ τρομοκρατήσουν πάντα ἀντίπαλον, καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν, ἣ ὀρθότερον διαστρέβλωσιν τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἤθους τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, ὅπως δι' αὐτοῦ παιδαγωγήσωσι τὴν νεολαίαν εἰς τὰς κομμουνιστικὰς δοξασίας. Αὐτὸ ἦτο τὸ καθαρὸν καὶ ἀπαραγνώριστον ἔργον τῶν μεταρρυθμιστῶν τῆς ἐκπαιδεύσεως

Ἄλλότρια μιμήματα

Μή τις ὅμως νομίσῃ, ὅτι ἡ τοιαύτη προσπάθεια εἶναι ἐφεύρημα τῶν παρ' ἡμῖν μεταρρυθμιστῶν. Τοιούτους καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἐγέννησαν αἱ Μαρξικαὶ θεωρίαι. Μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων τοιούτων Γερμανῶν μεταρρυθμιστῶν εἶναι καὶ ὁ Βύνεκεν καὶ ἄλλοι,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πολλάκις ὑμνούμενοι ἐν τῇ «Ἐργασίᾳ», ὀργάνῳ τῶν μεταρρυθμιστῶν. Ἂς ἐνδιατρίψωμεν δὲ ὀλίγον περὶ τὸν Βύνεκεν, ὅστις ἐπεχείρησε πρὸ τοῦ μεγάλου πολέμου σχολικὴν ἐπαναστατικὴν μεταρρύθμισιν δι' ἰδιωτικοῦ σχολείου, ἧς ὁ σκοπὸς ἦτο ἡ διαμαρτυρία καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς πρὸς τὰς ἐν δημοσίοις ἐκεῖ σχολείοις ἐπιχειρουμένας ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον καὶ αὐστηρὰν τῆς Πολιτείας ἐπίβλεψιν παιδαγωγικὰς μεταρρυθμίσεις. Ἤλπιζε δὲ ὁ Βύνεκεν σύμφωνα μὲ τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰλικρινῶς θεωρίαν του, ὅτι τὸ σχολεῖόν του θὰ ἠδύνατο νὰ δημιουργήσῃ διάφορον τοῦ σημερινοῦ πολιτισμὸν διὰ τῆς νεολαίας ἀντιτασσομένης ἐξ ἑαυτῆς φυσικῶς καὶ ἀδιάστως πρὸς τὸν πολιτισμὸν τῶν ἐνηλίκων καὶ δημιουργούσης ἰδικόν της νέον ἰδιότυπον πολιτισμόν. Ἡ ἀπόπειρα ὅμως αὕτη ἀπέτυχεν οἰκτρῶς καὶ θεωρεῖται ἤδη ὡς «εἰδύλλιον» ἐξαφανισθὲν ἅμα τῇ ἐπαφῇ αὐτῆς πρὸς τὴν πραγματικότητα. Τὴν ἀποτυχίαν του δὲ εἰλικρινῶς ὁμολογεῖ καὶ αὐτὸς ὁ Βύνεκεν προσθέτων, ὅτι ὁ πειραματισμός του ἀνήκει πλέον εἰς τὴν ἱστορίαν. (Περιοδικὸν «Ἀγωγὴ» τευχ. 10-11 1926, καὶ τὸ ἔργον τοῦ Βύνεκεν «Βίκερςδορφ» ἔκδ.2α). Τούτου τὸ σύστημα ἐμιμήθη ἐν τῷ Μαρασλείῳ ἡ μεταρρύθμισις ὡς μαρτυρεῖ καὶ ἡ κ. Ἰμβριώτου γράφουσα εἰς τὸ Ἔθνος τῆς 21 Μαΐου π. ἔ. «Μόνο τὸ σχολεῖον τοῦ Βύνεκεν βάζει τὴν βάση τῆς τελειοποιήσεως τῆς ἠθικῆς τοῦ μαθητοῦ διὰ τοῦ ἔρωτος».

Τοιαύτην ἐκπαιδευτικὴν ἐπανάστασιν προσπαθοῦν νὰ ἐπιβάλουν ἐν Γερμανίᾳ καὶ οἱ καλούμενοι «ριζοσπαστικοὶ ἐκπαιδευτικοὶ μεταρρυθμισταὶ» διὰ τοῦ περιοδι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κοῦ των «νέα ἀγωγὴ» ἔχοντος συνεργάτας ἐν αὐτῷ καὶ τοὺς ἰδικούς μας μεταρρυθμιστάς. Ἀλλὰ καὶ τούτων ἡ προσπάθεια εἴτε πρὸς ἀνατροπὴν τῆς ὀρθῆς καὶ κοινῶς παραδεδεγμένης ἀγωγῆς τῶν νέων ἐν τοῖς σχολείοις, εἴτε πρὸς δημιουργίαν γλωσσικοῦ ζητήματος ματος ἐν Γερμανίᾳ ὁμοίου μὲ τὸ παρ᾽ ἡμῖν ἤρχισε νὰ καταρρέῃ ἀπὸ τὰ βαρύτατα πλήγματα τῶν παγκοσμίου κύρους παιδαγωγῶν της.

Θεμιτοὶ Πειραματισμοί.

§ 11. ***Τοιούτους*** σχολικοὺς πειραματισμοὺς ὡς τοὺς τοῦ Βύνεκεν καὶ τοὺς τῶν παρ᾽ ἡμῖν μεταρρυθμιστῶν ἀποκρούομεν ὡς προσβάλλοντας τὰ δημόσια ἤθη καὶ καταλύοντας τὰς βάσεις τῆς Πολιτείας καὶ τῆς κοινωνίας. Διότι τῶν ἄλλων, τῶν θεμιτῶν καὶ λογικῶν πειραματισμῶν, εἴμεθα καὶ ἡμεῖς ἔνθερμοι θιασῶται γνωρίζοντες, ὅτι εἰς πάντα τὰ πεπολιτισμένα Κράτη κατ᾽ ἐξοχὴν δὲ εἰς τὴν Γερμανίαν, τὴν μᾶλλον τῶν ἄλλων περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐλευθεριάζουσαν, ὄχι μόνον ἐπιτρέπονται, ἀλλὰ καὶ συνιστῶνται τοιοῦτοι. Αὐτοὶ ὅμως διεξάγονται συνήθως μὲν εἰς ἰδιωτικὰ σχολεῖα ἐξαρτώμενα ἀπὸ ἐπιστημονικὰ κέντρα παιδαγωγικῆς ἐρεύνης τ. ἔ Πανεπιστημίων, ἐργαστηρίων κ. τ. τ., ἀλλὰ καὶ εἰς δημόσια ἐνίοτε ὡρισμένων περιοχῶν σχολεῖα, ὁπότε ρυθμιστὴς καὶ ἐπόπτης τοῦ Πειραματισμοῦ εἶναι αὐτὴ ἡ Πολιτεία διὰ τῶν ὀργάνων της. Πάντες ὅμως οἱ πειραματισμοὶ οὗτοι ἀφορῶσι μόνον τὸ πρόγραμμα ἑκάστου τῶν διδασκομένων μαθημάτων καὶ τὰ μέτρα πρὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βελτίωσιν τοῦ προγράμματος, τὰς μεθόδους καὶ τὰ μέσα τῆς διδασκαλίας, τὸν ἀριθμὸν τῶν τάξεων ἑκάστου τύπου σχολείου καὶ τὴν εἰς αὐτὰς κατανομὴν τῶν μαθημάτων, τοὺς τρόπους παιδονομίας, ὀργανώσεως σχολείων κ. τ. τ. Εἰδέ που ὁ κ. Ἀντωνακάκης εἰς ὅλον τὸν ὄγκον τῶν πρακτικῶν τῶν μεταρρυθμιστῶν τοιαύτας προσπαθείας ἐκτὸς τῆς γνώμης τοῦ δοκίμου τῆς Παιδ. Ἀκαδημίας, κ. Μηλιάδου, περὶ καταργήσεως τῆς διδασκαλίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὡς μυθολογίας τῶν Ἑβραίων: (§ 42 ἔκθ. Ἀντων.). Ἀντιθέτως οὐδαμοῦ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου ἐπιτρέπονται εἰς δημόσια σχολεῖα δημόσιαι καὶ ἐπίσημοι συζητήσεις, δι' ὧν εἰσάγονται θεωρίαι ὡς τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ, τοῦ κομμουνισμοῦ κ. ἄ. τ. αἱ εὑρισκόμεναι εἰς ἀντίθεσιν πρὸς θεμελιώδεις τῆς Πολιτείας, τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Ἠθικῆς ἀρχάς, αἵτινες γενικῶς ἀναγνωρίζονται καὶ τιμῶνται. Καὶ ὅμως τοιαύτας συζητήσεις, ὧν βρίθουσι τὰ πρακτικὰ τοῦ Μαρασλείου καὶ τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, ἀμνηστεύει ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἀποφαινόμενος (§ 76 ἔ.Α.), ὅτι τὸ ἔργον τοῦ πειραματισμοῦ τῶν μεταρρυθμιστῶν «ἦτον ἄξιον καλυτέρας τύχης» μὴ ἐννοῶν, ὅτι «ἡ καλυτέρα τύχη» τοῦ πειραματισμοῦ τῶν μεταρρυθμιστῶν θὰ εἶχεν ὡς ἄφευκτον συνέπειαν ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν κατάλυσιν τοῦ Ἀρείου Πάγου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ Κράτους, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν εἰς τὰς ἐντίμους ἕδρας τῶν Ἀρειοπαγιτῶν ἀνάρρησιν τῶν «συντρόφων» τοῦ κ. Ἰορδανίδου.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κατὰ ταῦτα ὁ πελώριος πειραματισμὸς τῶν μεταρρυθμιστῶν, «ὁ ἄξιος καλυτέρας τύχης», εἰς οὐδὲν ἄλλο ἀπέβλεπεν ἢ εἰς τὸ νὰ ἀλλάξουν αὐτοὶ τὴν πίστιν τοῦ ἔθνους εἰς τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς Πολιτείας. Ἀλλὰ ποῖα σωφρονοῦσα Πολιτεία θὰ παρέδιδεν εἰς τοιοῦτον πειραματισμὸν τὴν νεολαίαν της; Καὶ πῶς ὁ ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ ἀντιπρόσωπος τοῦ Νόμου παρεῖδεν, ὅτι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ὡς ἦσαν αὐτοί, ὤφειλον νὰ σέβωνται τὰς καθιερωμένας τῆς Πολιτείας ἀρχὰς καὶ τοὺς Νόμους αὐτῆς: Καὶ ποίας ἀποφάσεως εἰσηγητὴς θὰ ἐγίνετο αὐτὸς περὶ Προέδρου δικαστηρίου καὶ δικαστῶν, ἐὰν καὶ αὐτοὶ ἐπιχειροῦντες ἕνα τοιοῦτον «πελώριον πειραματισμὸν» ἐδίκαζον τοὺς διαδίκους ὄχι κατὰ τὸ Ἑλληνικόν, ἀλλὰ κατὰ τὸ Σοβιετικὸν δίκαιον, διὰ νὰ ἀναδείξουν καὶ αὐτοὶ κατὰ τὰς πεποιθήσεις καὶ τὰς ἀρχάς των «καλυτέρους τοὺς πολίτας τῆς αὔριον:»

Εἶναι προφανὲς ἐκ τούτων, εἰς ποῖα κολοσσιαῖα ἄτοπα φέρει ἡ περὶ τῶν προβλημάτων τῆς ἐκπαιδεύσεως ἄγνοια τοῦ κ. Ἀντωνακάκη καὶ ἡ ὑπὲρ τῶν μεταρρυθμιστῶν προκατάληψις αὐτοῦ, ἣν ἐν τῇ ἀναλύσει τῆς ἐκθέσεώς του (§ 37—72) περὶ τῶν ὑφ' ἡμῶν ἐκτεθέντων καὶ δημοσιευθέντων κατὰ Μάϊον π. ἔ. περὶ τῶν Μαρασλειακῶν, θ' ἀποδείξωμεν σαφῆ καὶ ἀναντίρρητον:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Β'

ΑΝΑΙΡΕΣΙΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ 37-72 ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΟΥ κ. ΑΝΤΩΝΑΚΑΚΗ

§ 12 Ἡ ὑπὲρ τῶν μεταρρυθμιστῶν προκατάληψις τοῦ κ. Γ. Ἀντωνακάκη μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ τρόπου τῆς παρ' αὐτοῦ ἐξετάσεως τοῦ προέδρου τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς κ. Π Θεοδωροπούλου.

Τὰ πρωτότυπα τῆς ἀνακρίσεως.

Οὗτος προσκληθεὶς μετέβη τῇ 4η Ὀκτωβρίου εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας. ἔνθα πρὸ πάσης ἄλλης ἐξετάσεως εὑρέθη πρὸ ἐπιτακτικῆς ἀξιώσεως τοῦ κ. Ἀντωνακάκη πρὸς ἄμεσον παράδοσιν τῶν πρωτοτύπων ἐγγράφων ἀνακρίσεων καὶ ἐπιστολῶν τῶν εὑρισκομένων εἰς χεῖράς του. Διὰ νὰ καταστήσῃ δὲ ἐπιτακτικωτέραν τὴν ἀξίωσίν του ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ὑπέμνησεν εἰς τὸν προσκληθέντα, ὅτι ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως ὑπέχει ποινὴν εἱρκτῆς. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶχεν ζητήσει παρ' αὐτοῦ καὶ πρότερον ὁ ὑπουργὸς κ. Α. Παπᾶς διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 50169 τῆς 10 Σεπτεμβρίου ἐγγράφου του, ἀλλὰ δὲν παρεδόθησαν.. Μετὰ μίαν διεξοδικὴν καὶ περιεργοτάτην συζήτησιν τῶν κ. κ. Ἀντωνακάκη Θεοδωροπούλου περὶ τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ σκοπίμου τῆς προβληθείσης ἀξιώσεως ὁ δεύτερος ὑπηγόρευε τὴν ἐπὶ τῆς ἀξιώσεως ταύτης κατάθεσίν του ἔχουσαν περίπου οὕτω : »δὲν δύναμαι νὰ παραδώσω τὰ ζητούμενα διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α) Διότι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἶναι κατατεθειμένα ἐντὸς φακέλλου παρά τινος φίλου μου ἀποδημοῦντος εἰς Γαλλίαν ἐν θυρίδι τραπέζης τινος, ὁ δὲ φίλος μου πρόκειται νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ 10—15 ἡμέρας. Αὐτὸς ἀγνοῶν τὸ περιεχόμενον τοῦ φακέλλου πιστεύει, ὅτι περιέχονται ἐν αὐτῷ χρεώγραφα.

β) Διότι πάντα τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει μνημονευόμενα ἔγγραφα εἶναι πιστὰ καὶ ἐπίσημα ἀντίγραφα τῶν πρωτοτύπων ἐξελεγχθέντα κατ' ἀντιπαραβολὴν ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ Ε. Σ. καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου του κ. Χ. Παπαϊωάννου, ὅτε παρεδόθη εἰς τὸν πρῶτον διὰ τακτικοῦ πρωτοκόλλου ὁ φάκελλος τῶν Μαρασλειακῶν.

γ) Διότι ἔχω βασίμους φόβους, ἐὰν παραδώσω ταῦτα εἰς τὸ ὑπουργεῖον, ὅτι εἶναι δυνατὸν ἐξ αὐτοῦ ἢ νὰ ἐξαφανισθῶσιν, ὡς διὰ πολλοὺς φακέλλους συνέβη, ἢ ν' ἀλλοιωθῶσιν, ὥστε νὰ γίνουν ἀγνώριστα. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῶν πρωτοτύπων τούτων στηρίζεται τὸ κῦρος τῆς ἐκθέσεώς μας καὶ ἡ ὑπόληψίς μας, δὲν δύναμαι νὰ τὰ παραδώσω.

δ) Διότι τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν εἶναι αὐτηρῶς ὑπηρεσιακόν, οὔτε ἁπλῶς ἐκπαιδευτικόν, ἀλλὰ κοινωνικὸν καὶ ἐθνικόν. Ἁρμοδία δὲ κυρίως ἐπ' αὐτοῦ εἶναι ἡ μέλλουσα νὰ συνέλθῃ Βουλὴ καὶ ἡ συσταθησομένη παρ' αὐτῆς πρὸς ἔλεγχον τοῦ ὅλου ζητήματος κοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπή, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ μόνον θὰ παραδώσω καὶ τὰ ζητούμενα πρωτότυπα καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο κατέχω».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω οὐδεμίαν ἄλλην ἐρώτησιν πρὸς λύσιν τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ἐν τῇ ἐκθέσει του (§ 68 Σ. Α.) προβαλλομένων ἀποριῶν ἀπευθύνει ὁ κ. Ἀντωνακάκης, διότι δὲν ἤθελε νὰ λύσῃ τὰς ἀπορίας του, ἀλλὰ ἤθελε νὰ δέσῃ αὐτὰς σφιγκτά, διὰ νὰ τὰς μεταχειρισθῇ ἐναντίον τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῆς ἀληθείας.

Μόνον μετὰ 15—20 ἡμέρας ἐζήτησαν πάλιν παρὰ τοῦ προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς τὸ πρωτότυπον τῆς αἰσχρολόγου ἐπιστολῆς τοῦ μαθητοῦ. Λαβὼν δὲ καὶ φωτοτυπήσας αὐτὸ ἀπέδωκεν εἰς τὸν πρῶτον (§ 63 Ε. Α).

Προβαίνομεν ἤδη εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Ἀντωνακάκη προσπαθοῦντος νὰ διαψεύσῃ τὴν ἡμετέραν ἔκθεσιν.

Περὶ τῶν πρακτικῶν τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας.

§ 13. Καὶ πρῶτον παρατηροῦμεν, ὅτι οὐδόλως ἐθίγη ἡ νομιμοφροσύνη τοῦ κ. Ἀρεοπαγίτου, μαθόντος ἐκ τῆς ἐκθέσεώς μας, ὅτι ὁ διευθυντὴς τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, ἱδρύματος τῆς Πολιτείας, ἀπολυθεὶς τῆς θέσεώς του δὲν παρέδωκε τὰ πρακτικὰ αὐτῆς εἰς τὸν διάδοχόν του, ὡς εἶχε καθῆκον, ἀλλὰ τὰ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ, ὡς ἐὰν ἦσαν τὰ ὑποδήματά του. Δὲν εἶναι αὕτη πρᾶξις παράνομος καὶ αὐθαίρετος δεικνύουσα σαφέστατα τὰς παρανόμους διαθέσεις τῶν μεταρρυθμιστῶν; Καὶ διατὶ οὐδεμιᾶς μνείας ἀξιοῦται τὸ σοβαρὸν τοῦτο γεγονὸς ἐν τῇ τόσα ἄλλα ἀσήμαντα περιεχούσῃ ἐκθέσει του;

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀλλ' ὁ κ. Ἀντωνακάκης βεβαιοῖ (§ 76 ἐκ. Ἀντ.), ὅτι τὸ παρουσιασθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ κ. Γληνοῦ «χρονικὸ τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας» εἶναι τὸ ἀπολύτως γνήσιον βιβλίον τῶν πρακτικῶν τῶν φροντιστηριακῶν συζητήσεων τῆς κοινότητος τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας. Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ γνησιότης τῶν πρακτικῶν τούτων ἠμφεσβητήθη πολὺ πρὸ τῆς ἐκθέσεώς μας ὑπὸ ἐφημερίδος τῆς περιωπῆς τῆς «Ἑστίας» τῇ 7 Ἰουνίου 1926, πῶς ἀρκεῖται εἰς τὴν προσωπικήν του μόνον ἀντίληψιν: Καὶ διατὶ αὐτός, ὁ κατακρίνων ἡμᾶς ὡς μὴ ἐξετάσαντας ἀναξιοπίστους μάρτυρας, δὲν ἐζήτασε τὸν ἁρμοδιώτερον ὑποδιευθυντὴν τῆς Παιδ. Ἀκαδημίας κ. Γ. Σακελλαρίου, διὰ νὰ βεβαιώσῃ αὐτὸς τὴν γνησιότητα τῶν πρακτικῶν: Μήπως, διότι εἶχε σοβαροὺς λόγους νὰ πιστεύῃ, ὅτι ἴσως ἡ μαρτυρία του δὲν θὰ ἦτο εὐμενής, διότι ἐξ αὐτῆς θὰ ἀπεδεικνύετο ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς πλαστότητος αὐτῶν; Διατὶ δὲν ἐξητάσθησαν καὶ οἱ καταγγείλαντες τὴν γνησιότητα τῶν πρακτικῶν, διὰ ν' ἀκουσθῇ καὶ τούτων ἡ γνώμη, ἀλλὰ περιωρίσθη ὁ κ. Ἀντωνακάκης εἰς τὴν ἀόριστον μαρτυρίαν τῶν ὀκτὼ δοκίμων τῆς Παιδακωγικῆς Ἀκαδημίας, μὴ κατονομαζομένων καὶ τούτων ῥητῶς, διὰ νὰ μὴ εἶναι εὐέλεγκτος ἡ ἀξιοπιστία τῆς μαρτυρίας των;

Προσεδόκα ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ὅτι οἱ ὀκτὼ οὗτοι οἱ μετατεθέντες ἤδη ἐνταῦθα τῇ εὐνοίᾳ τῶν μεταρρυθμιστῶν θὰ ἔλεγον τὴν ἀλήθειαν κατὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των καὶ καθ' ἑαυτῶν; Ἂς κρίνουν περὶ ὅλων τούτων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οἱ ἀμερόληπτοι ἀναγνῶσται τῆς ἐκθέσεως ἡμῶν τὸ πνεῦμα τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Ἀντωνακάκη.

Περὶ τῶν πρακτικῶν τοῦ κ. Μανιατοπούλου.

§ 14. Καὶ διὰ τὴν ἀπόκρυψιν τῶν πρακτικῶν τούτου οὐδεμίαν εὐθιξίαν ἔδειξεν ἡ νομιμοφροσύνη τοῦ κ. Ἀντωνακάκη (§ 38 Ε Α.) Ἐν ᾧ εἶναι γεγονός, ὅτι τὰ πρακτικὰ ταῦτα κατεκρατήθησαν ἐπὶ ἐννέα ὅλους μῆνας, χωρὶς νὰ παραδοθῶσιν οὔτε εἰς ἡμᾶς, καίτοι ἐπιμόνως τὰ ἐζητήσαμεν, οὔτε εἰς τὴν Γενικὴν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους, θέλει νὰ παραστήσῃ αὐτὸ ὡς μῦθον. Ποίαν δὲ ἀπόδειξιν παρουσιάζει ὁ κ. Ἀντωνακάκης, διὰ νὰ τὸ χαρακτηρίσῃ ὡς μυθοπλαστίαν: Μᾶς παρουσιάζει τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι οἱ Π. Θεοδωρόπουλος καὶ Καλλιάφας κατέθεσαν τὸν Ὀκτώβριον π. ἔ. εἰς αὐτόν, ὅτι τὸν Ἰούνιον π. ἔ. μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐκθέσεώς των ὁ κ. Πεπονῆς, ὁ κατ' ἐντολὴν τῆς Γεν. Ἀσφαλείας ἐνεργῶν τότε ἀνακρίσεις, ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτοὺς «ὅτι ὁ κ. Μανιατόπουλος ἐξηφάνισε τὰ πρακτικὰ πληρωθεὶς» καὶ ὅτι ὁ κ. Πεπονῆς ἀρνεῖται τὴν ἀνακοίνωσίν του. Ἀλλ' εἶναι πρόδηλον, ὅτι τὰ πρακτικὰ ταῦτα δὲν ὑπῆρχον τότε κατακρατούμενα αὐθαιρέτως ὑπὸ τοῦ κ. Μανιατοπούλου καὶ ὅτι ἐκ τούτου ἐδικαιολογεῖτο πᾶσα ὑπόνοια περὶ τῆς ἐξαφανίσεώς των, ἀφοῦ ἐπιμόνως ἐζητήθησαν καὶ δὲν ἐδόθησαν. Διὰ δὲ τὸν ἰσχυρισμόν, ὅτι τὸ ἐλατήριον τῆς ἐξαφανίσεώς των, ἦτο ἡ ἰδιοτέλεια τοῦ Κ. Μανιατοπούλου, ἀφοῦ τοῦτο δὲν ἀναγράφεται ἐν τῇ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκθέσει μας, δὲν εἴμεθα ἡμεῖς ὑπεύθυνοι, ἀφ' οὗ δὲν ἐκάμομεν χρῆσιν αὐτοῦ ὡς μὴ ἔχοντες τὰς ἀποδείξεις ἐν παρόδῳ δὲ τὸ ἀνεκοινώσαμεν προφορικῶς καὶ ἀνυπευθύνως καὶ εἰς τὸν κ. Ἀντωνακάκην, ἀλλ' ὑπεύθυνος εἶναι ὁ κ. Πεπονῆς, ἂν βέβαια δύναται νὰ γίνῃ λόγος τις περὶ εὐθύνης. Τὴν ἄρνησιν δὲ τοῦ κ. Πεπονῆ ἐδικαιολογήσαμεν ἐπαρκέστατα καὶ ἀπεδείξαμεν τὴν εἰλικρίνειαν ἡμῶν διὰ τῆς κατ' ἀντιπαράστασιν πρὸς αὐτὸν γενομένης μαρτυρικῆς καταθέσεώς μας, ἣν ὤφειλε νὰ δημοσιεύσῃ ὁ κ. Ἀντωνακάκης διότι ἐξ αὐτῆς θ' ἀπεδεικνύετο, ὅτι ὁ κ. Πεπονῆς ἐνεργῶν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐκθέσεώς μας ἀνακρίσεις, ἐγνώριζε τὴν ἀπόκρυψιν τῶν πρακτικῶν Μανιατοπούλου. Ἀλλ' οὗτος τότε διατελῶν ὑπὸ τὴν κραταιὰν προστασίαν τοῦ δικτάτορος δὲν ἐφοβεῖτο τὰς συνεπείας τῆς πράξεώς του. Διὰ τοῦτο καὶ δὲν τὰ παρέδωκεν ἢ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ ἰσχυροῦ προστάτου του. Ἀπέφυγεν ὅμως ὁ κ. Ἀντωνακάκης νὰ δημοσιεύσῃ τὴν κατάθεσιν, διὰ νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς μῦθον τὴν ἀναντίρρητον ἀπόκρυψιν τῶν πρακτικῶν, καθ' ἣν ἐποχὴν συνετάγη ἡ ἔκθεσίς μας, καὶ διὰ νὰ ἔχῃ διὰ καταχρήσεως τῆς πρὸς αὐτὸν προσωπικῆς ἐμπιστοσύνης μας ἓν ὅπλον ἀκίνδυ- νον, ὡς ἐδείχθη, κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἐκθέσεώς μας.

Περὶ τῶν θρησκευτικῶν.

§ 15 Περὶ τῆς ἀδιαφορίας τῶν μεταρρυθμιστῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ θρησκευτικοῦ φρονήματος τῶν μα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θητῶν παρέχονται ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἀποδείξεις ἐκ τῶν ἐνώπιον αὐτῆς στοιχείων, οἷα εἶνε: 1) ἡ μαρτυρία τῶν τριῶν Δημοδιδασκάλων, 2) τὰ δύο ἀναλυτικὰ προγράμματα τοῦ κ. Ἰορδανίδη, 3) ἡ κατάθεσις τοῦ κ. Δ. Παπαϊωάννου, δημοδιδασκάλου τοῦ Μαρασλείου, τοποθετηθέντος ἐν αὐτῷ ὑπὸ τῶν μεταρρυθμιστῶν ὀλίγον χρόνον πρὸ τοῦ ἐγερθέντος ἐν αὐτῷ ἐπεισοδίου τῶν τριῶν δημοδιδασκάλων, 4) ἡ περὶ τῆς βεβαιώσεως τοῦ κ. Σακελλαρίου περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν ἐν τῷ Μαρασλείῳ μαρτυρία τοῦ κ. Παπανικολάου, καθηγητοῦ τῆς Ριζαρείου σχολῆς καὶ 5) Αἱ ἐκθέσεις τῶν μαθητῶν τῆς 5ης τάξεως τοῦ προτύπου τοῦ Μαρασλείου. Ὁ κ. Ἀντωνακάκης ὤφειλε πρῶτον νὰ ἐξετάσῃ, ἂν ἡ χρῆσις τῶν στοιχείων τούτων ἐμαρτύρει τὴν καλὴν πίστιν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ δεύτερον, ἐὰν αἱ μαρτυρίαι καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα ἦσαν ἀξιόπιστα. Ἀλλὰ περὶ τοῦ πρώτου εἶναι ἐκ τῶν προτέρων (§ 68 Ε. Α.) βέβαιος· διὰ τοῦτο ἠσχολήθη ἀποκλειστικῶς περὶ τοῦ δευτέρου· θὰ ἐξετάσωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς κατὰ πόσον τὰ στοιχεῖα τῆς ἐπιτροπῆς εἶνε βάσιμα καὶ διατὶ οἱ ἰσχυρισμοὶ τοῦ κ. Ἀντωνακάκη εἶναι ὅλως ἀβάσιμοι.

Περὶ τῶν τριῶν δημοδιδασκάλων.

§ 16. 1) Οἱ τρεῖς δημοδιδάσκαλοι μὴ ἔχοντες οὐδεμίαν προσωπικὴν ἀφορμὴν κατὰ τῶν μεταρρυθμιστῶν ἢ τῶν συναδέλφων των ἐν τῷ Μαρασλείῳ, μὴ διϊστάμενοι γλωσσικῶς ἢ κομματικῶς πρὸς αὐτούς, μὴ κινούμενοι ὑπ' οὐδενὸς ἰδιοτελοῦς ἐλατηρίου, μὴ συνδεό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μενοι μέχρι τῆς διαφωνίας των πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μαρασλείου πρὸς οὐδένα ἀντίπαλον τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἦσαν κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ἐπιτροπῆς ἀξιοπιστότατοι μάρτυρες· διότι πτωχοὶ αὐτοὶ καὶ ἀνίσχυροι ἀντετάσσοντο ἐξ ἰδεολόγου φιλοπατρίας καὶ ἠθικῆς κατὰ πλουσίων καὶ ἰσχυρῶν προϊσταμένων ἱκανῶν νὰ στερήσωσιν αὐτοὺς καὶ τοῦ ἄρτου τῆς οἰκογενείας των, ὅπως καὶ τὸ ἐπεχείρησαν διὰ τοῦ γενομένου καὶ διαρκοῦντος ἀκόμη κατ᾽ αὐτῶν διωγμοῦ. Ἡ δὲ ἰδεολογία αὐτῶν εἶναι ἀποδεδειγμένη οὐ μόνον ἐκ τῆς ἐν τῷ Στρατῷ ἐμπολέμου ὑπηρεσίας των, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐν εἰρήνῃ ἀναληφθέντος παρ᾽ αὐτῶν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος Ἀγῶνος κατὰ τῶν πολεμίων αὐτῆς, οἷοι εἶναι οἱ μεταρρυθμισταί, «οἱ ἄξιοι καλυτέρας τύχης» κατὰ τὸν κ. Ἀντωνακάκην, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι κρίνονται παρ᾽ αὐτοῦ ὡς συκοφάνται καὶ ἄξιοι χαλεπωτάτων ὀνειδισμῶν.

Ἡ ἐπιτροπή, καίτοι τοιαύτην περὶ τῶν διδασκάλων τούτων γνώμην εἶχε, δὲν τοὺς ἐξήτασε ἐπὶ οὐδενὸς ἀπολύτως θέματος ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει της ἀναφερομένων· διότι ἦτο ἐκ τῶν προτέρων βεβαία, ὅτι θὰ διεβάλλοντο ὑπὸ τῶν μεταρρυθμιστῶν αἱ μαρτυρίαι των, ὡς ἐκ προσωπικῆς δῆθεν ἔχθρας προερχόμεναι. Ἀντιθέτως ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἐπεκαλέσθη τὴν μαρτυρίαν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον τῶν ὀπαδῶν τῶν μεταρρυθμιστῶν, ὡς θ᾽ ἀποδείξωμεν κατωτέρω. Ἔλαβε δὲ μόνον ὑπ᾽ ὄψει ἡ ἐπιτροπὴ τὴν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον ἀπολογίαν τῶν 3 δημοδιδασκάλων καὶ τὸ φυλλάδιόν των « ὁ Κομμουνισμὸς εἰς τὸ Μαράσλειον ». Αἱ μαρτυρίαι βεβαίως αὐ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὸ Μαράσλειον καὶ εἴπερ τις καὶ ἄλλος γνωριζόντων τὴν λειτοαργίαν αὐτοῦ θὰ διεφώτιζε πληρέστερον πλεῖστα σημεῖα τῆς ἐκθέσεώς μας. Ἀπεφύγομεν ὅμως τοῦτο, ἵνα ὡς οἷόν τε ἀδιάβλητον μείνῃ τὸ κῦρος αὐτῆς.

Τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ κ. Ἰορδανίδου.

§ 17. 2) Τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα, τὸ ἰδιόχειρον τοῦ κ. Ἰορδανίδου, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ προτύπου.

Ἐν ᾧ οὐδαμοῦ φαίνεται διδασκαλία θρησκευτικῶν, ἀπροσδοκήτως ἐμάθομεν, ὅτι ὁ κ. Ἀντωνακάκης κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον ἐνασχόλησίν του εἰς τὰς περὶ τῶν Μαρασλειακῶν ἀνακρίσεις ἀπέκτησεν, ὡς φαίνεται ἐν § 2 Ε. Α. καὶ βαθεῖαν γνῶσιν τῆς διδακτικῆς ἐπιστήμης. Διὰ τοῦτο διορθωνει τὸν κ. Καλλιάφαν σπουδάσαντα ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐφαρμόζοντα ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐν Ἑλλάδι τὴν διδακτικὴν ἐπιστήμην. Ἐνῷ λοιπὸν ἐκεῖνος ἀποφαίνεται, ὅτι τὰ σημειώματα ταῦτα —τὸ ἀναλυτικὸν τ. ἔ. πρόγραμμα, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ὁποίου ἦν ἀνατεθειμένη εἰς τὸν κ. Ἰορδανίδην καὶ τὴν βοηθόν του κ. Ἐδελστάϊν—μαρτυροῦν περὶ ἀποπείρας ἐφαρμογῆς τῆς καλουμένης γενικῆς ἢ συγκεντρωτικῆς διδασκαλίας... καὶ ὅτι ὤφειλον συμφώνως πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἀρχὴν νὰ συναναφέρωνται καὶ διηγήσεις θρησκευτικαίς», ὁ κ. Ἀντωνακάκης ὡς κάλλιον τοῦ κ. Καλλιάφα γνωρίζων τὴν διδακτικὴν ἀποφαίνεται, ὅτι δὲν ἦτο τοιαύτη ἀνάγκη καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ διότι τὰ θρησκευτικὰ περιείχοντο εἰς τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑπουργείου. Ἀλλ' εἰς τοῦτο δὲν ἀναγράφονται μόνον τὰ θρησκευτικά, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μαθήματα. Ἔπειτα τὸ Μαράσλειον κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ κ. Γεωργακάκη (σ. 9 Ε. Α.) ἦν ἀπηλλαγμένον τῶν τοιούτων δεσμῶν. Διοικούμενον δὲ δικτατορικῶς παρὰ τοῦ κ. Δελμούζου καὶ τῶν μεταρρυθμιστῶν ἠδύνατο ἐλευθέρως καὶ ἀκινδύνως νὰ παραβαίνῃ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον μόνον διὰ τὰ ἄλλα σχολεῖα ἦτο ὑποχρεωτικόν. Ἡ δὲ μαρτυρία τῆς κ. Ἐδελστάϊν, ἧς οἱ πρὸς τὸν κ. Ἰορδανίδην δεσμοὶ ἐξετέθησαν ἀνωτέρω, (§ 10 Ε. Ε.) δὲν εἶναι ἀξιόπιστος. Πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἀξιόπιστα εἶνε τὰ ἰδιόγραφα τριμηνιαῖα ὑπομνήματα αὐτῆς, περὶ ὧν δὲν διεπιστώθη ἐξ οὐδενὸς τεκμηρίου, ὅτι ὑπεβλήθησαν πράγματι τότε καὶ κατετέθησαν εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ σχολείου. Διὰ τοῦτο, ὅτε ἡ ἐπιτροπὴ ἐνήργει τὰς ἀνακρίσεις, δὲν εὗρεν αὐτά, παρουσιάσθησαν ὅμως κατόπιν ὑπ' αὐτῆς εἰς τὸν κ. Ἀντωνακάκην, διὰ νὰ στηρίξῃ καὶ δι' αὐτῶν τὴν ἀνακρίβειαν τῆς ἐκθέσεως τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς. Θὰ ἴδωμεν δὲ ἐν τοῖς ἑξῆς, πῶς ἐξ ἄλλων λόγων ἀποδεικνύεται, ὅτι καὶ τὰ σημειώματα ταῦτα οὔτε ἀκριβῆ, οὔτε σημασίαν τινὰ ἔχουν.

Μαρτυρία Δ. Παπαϊωάννου.

§ 18. Ὁ κ. Δ. Παπαϊωάννου, δημοδιδάσκαλος, τοποθετηθεὶς ὑπὸ τῶν μεταρρυθμιστῶν ἐν τῷ Μαρασλείῳ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1925 ὀλίγας ἡμέρας, προτοῦ ἐκραγῇ τὸ σκάνδαλον τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ δι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δασκαλίας τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Μαρασλείῳ, φυσικὸν ἦτο νὰ διάκειται εὐμενῶς πρὸς τοὺς μεταρρυθμιστάς, χωρὶς ὅμως καὶ ἐκ τούτου νὰ ἦναι ἀναξιόπιστος, διότι καὶ εὐσυνείδητος καὶ ἔντιμος ἀνὴρ εἶναι, πρὸς δὲ τούτοις ἱκανῶς εὐφυής, ἐμπειρότατος καὶ ἐπιμελὴς εἰς τὸ ἔργον του. Εἰς τοῦτον ἐδόθησαν παρὰ τῆς Ἐπιτροπῆς δέκα περίπου ἐρωτήματα, διὰ νὰ γράψῃ οἷκοι καὶ ἀνεπηρέαστος τὰς ἀποκρίσεις εἰς αὐτά. Ἐν τῇ ἰδιογράφῳ δὲ καταθέσει του ἐπὶ τοῦ προτεθέντος αὐτῷ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐρωτήματος «Ποία ἡ γνώμη σας διὰ τὴν στάσιν τῶν τριῶν δημοδιδασκάλων εἰς τὸ ζήτημα τοῦ Μαρασλείου: εὑρίσκοντο ἐν δικαίῳ;» Ἡ ἀπόκρισίς του ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἑξῆς: «Εἴς τινα σημεῖα ἴσως ὑπῆρξαν ὑπερβολικοί, ἀλλ' εἶχον δίκαιον **φανερὸν** εἰς τὰ ἑξῆς σημεῖα: α') εἰς τὸ ζήτημα τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὰς τρεῖς κατωτέρας τάξεις τοῦ Πρατύπου, διότι, ὡς ἀντελήφθην, τινὲς διδάσκαλοι καὶ εἰδικῶς ἡ διδασκάλισσα τῆς γ' τάξεως (ἡ κ. Γληνοῦ) δὲν ἐδίδαξε παρά, ὅταν ἐγεννήθη ὁ θόρυβος καὶ ἔπειτα, ὁμοίως καὶ εἰς τὴν τάξιν τοῦ κ. Ἰορδανίδου **δὲν εἶχον διδαχθῇ πρὸ τοῦ θορύβου τὰ θρησκευτικά.** β') εἰς τὸ ὅτι οὐδεμία εἰκὼν θρησκευτικὴ ἦτο ἀνηρτημένη εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ σχολείου πρὸ τοῦ ἐπεισοδίου, γ') εἰς τὸ ὅτι ἡ κ. Ἰμβριώτου ἐδίδασκε κατὰ μέθοδον τείνουσαν εἰς τὸν ἱστορικὸν ὑλισμὸν τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν».

Πῶς κατόπιν τῆς μαρτυρίας ταύτης τῆς ἐχούσης ὄντως ἀντικειμενικὴν ἀξίαν θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀμφιβάλῃ, ὅτι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὰ θρησκευτικὰ ἐδιδάσκοντο πρὸ τοῦ θορύβου εἴτε εἰς τὰς τρεῖς κατωτέρας τάξεις τοῦ προτύπου, εἴτε εἰς τὴν Δ΄ τοῦ κ. Ἰορδανίδου; Μήπως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀκύρων σημειωμάτων τῶν κ. κ. Ἐδελστάϊν καὶ Γληνοῦ ἢ τῶν γενομένων συζητήσεων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ πρακτικὰ (§ 21 Σ.Α.), καθ' ἃς, ἀφοῦ ἐτίθετο ἐν ἀμφιβόλῳ ἡ ἀξία τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, θὰ εἶχεν τὸ δικαίωμα ἕκαστος ἀναλόγως τῆς θρησκευτικῆς του πίστεως νὰ διδάξῃ ἢ μὴ αὐτά: Καὶ μὲ ποίαν πίστιν θὰ ἐδίδασκεν ἡ κ. Ἐδελστάϊν: μὲ ἐκείνην ποὺ ἐδιδάχθη ἀπὸ τὸν κ. Ἰορδανίδην; Ἐὰν δὲ ὁ κ. Γεννηματᾶς ἐδίδαξεν αὐτά, οὐχὶ ἐν τῷ προτύπῳ, ἀλλ' ἐν τῷ Μονοταξίῳ δημοτικῷ σχολείῳ αὐτοπροαιρέτως, ἕπεται ἐκ τούτου, ὅτι καὶ εἰς τὰς τέσσαρας κατωτέρας τάξεις τοῦ προτύπου ἐδιδάσκοντο ὁμοίως; Ἀλλά, λέγει ὁ κ. Ἀντωνακάκης (§ 24 Ε. Α.), ὅτι ταῦτα ἐδιδάχθησαν καὶ ἐν τῇ Α΄ τάξει τοῦ Προτύπου ὑπὸ τοῦ κ. Παπαϊωάννου. ***Ναί, ἀπαντῶμεν, ἀλλὰ πότε; μετὰ τὸν ἐγερθέντα θόρυβον***, ὅτε κατελήφθησαν ὑπὸ φόβου οἱ μεταρρυθμισταί, καὶ παρὰ τοῦ κ. Παπαϊωάννου, τοῦ ἀντιφρονοῦντος εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα πρὸς τοὺς μεταρρυθμιστάς. Τὸ δὲ ζήτημα τοῦτο θὰ διασαφήσωμεν καλύτερον, ὅταν φθάσωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῶν μαθητικῶν ἐκθέσεων. Ἀλλ' ὁ κ. Γ. Ἀντωνακάκης, πρὸ τοῦ γράψῃ τὴν ἔκθεσίν του, δὲν ἠθέλησε νὰ μάθῃ τὰ ἁπλᾶ ταῦτα πράγματα.

Μαρτυρία κ. Παπανικολάου.

§ 19. Ἡ μαρτυρία τοῦ κ. Παπανικολάου, καθηγη-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ τῆς Ριζαρείου σχολῆς, περὶ ὅσων κατηγόρει ὁ καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν κ. Α. Σακελλαρίου ἐνώπιον καὶ ἄλλων συναδέλφων ὡς πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀδιαφορίαν τῶν ἐν τῷ Μαρασλείῳ μεταρρυθμιστῶν εἰς τὸ μάθημα τοῦτο, εἶναι κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς ἀξιοπιστοτέρα τῆς τοῦ βραδύτερον ἀναιρέσαντος αὐτὴν κ. Ἀργυρίου Σακελλαρίου.

Ἀλλ' ὁ κ. Γ. Ἀντωνακάκης (§ 68 Ε. Α.) ἴσως δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς ἐκ καλῆς πίστεως περίεργοι, ἀποροῦν ὅτι δὲν ἐξητάσαμεν καὶ τὸν κ. Α. Σακελλαρίου· ὡς λόγον δὲ τούτου προβάλλει ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἐν τῇ ἐκθέσει του τὸν φόβον τῆς ἐπιτροπῆς, ὅτι «ὁ κ. Α. Σακελλαρίου θὰ κατέθετε πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ ἡ ἐπιτροπή». Τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές, διότι ἡ ἐπιτροπὴ ἔχουσα ἀπεριόριστον πεποίθησιν εἰς τὸν ἔντιμον χαρακτῆρα τοῦ κ. Παπανικολάου καὶ εἰς τὸ ἰσορροπημένον πνεῦμά του, δὲν ἠδύνατο ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς ἀληθείας τῆς γραπτῆς βεβαιώσεώς του, ἔστω καὶ ἂν αὕτη διεψεύδετο ὑπὸ τοῦ κ. Σακελλαρίου. Ἄλλως τε οἱ λόγοι τοῦ κ. Α. Σακελλαρίου περὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀντιθρησκευτικοῦ πνεύματος ἐν τῷ Μαρασλείῳ αὐθορμήτως καὶ ἀδιάστως ἐξενεχθέντες τότε ὑπ' αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἐγερθέντος ὕστερον θορύβου ἐνώπιον δεκάδος ἀξιοπίστων προσώπων, ἐν οἷς καὶ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τις βουλευτής, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι ψευδεῖς. Ἡ δὲ διάψευσις παρ' αὐτοῦ, ἡ γενομένη βραδύτερον, δὲν δύναται νὰ καταστήσῃ ἄκυρον τὴν μαρτυρίαν ἐπιφανῶν προσώ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πων οὐδὲν ἐχόντων κατὰ τοῦ εἰπόντος ἐλατήριον, ὅπως πλάσσουν ἢ μεταβάλλουν λόγους του. Τοὐναντίον δὲ ὁ κ. Α. Σακελλαρίου εἶχε συμφέρον νὰ τοὺς διαψεύσῃ. Ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ εἶχε τότε καὶ τοὺς ἑπομένους ἰσχυροὺς λόγους διὰ νὰ μὴ ἐξετάσῃ τὸν κ. Σακελλαρίου οὔτε ἐπὶ τούτου, οὔτε περὶ ἄλλου θέματος.

Διατί δὲν ἐξητάσθη ὁ Θεολόγος κ. Ἀργύριος Σακελλαρίου;

§ 20. Ὁ κ. Ἀργύριος Σακελλαρίου κατὰ τὸ 1924—1925 ἦτο τακτικὸς καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἐν τῷ Β' ἐνταῦθα γυμνασίῳ ἀρρένων, καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν διδακτικῶν του ὡρῶν εἶχεν ἀποσπασθῆ εἰς τὸ Μαράσλειον Διδασκαλεῖον, διὰ νὰ διδάσκῃ ὀλίγας 4—5 καθ' ἑβδομάδαν ὥρας τὰ θρησκευτικά.

Ὁ καθηγητὴς οὗτος συγγραφεὺς ὢν διδακτικοῦ βιβλίου θρησκευτικοῦ περιεχομένου εἶχε κατὰ τὸ 1926, καθ' ὃν χρόνον διεξῆγε τὸ ἔργόν της ἡ ἐπιτροπή, ἐκκρεμῆ κατηγορίαν ὑποβεβλημένην παρὰ συναδέλφου του εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν συμβούλιον, οὗ διετελοῦμεν τότε καὶ οἱ τρεῖς μέλη. Ὁ συνάδελφός του τὸν κατήγγελεν, ὅτι συνέταξεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τοὺς συναδέλφους του καθηγητὰς τῶν ἱερῶν εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Κράτους ἐγκύκλιον ἔντυπον ἐκ μέρους τοῦ ἐνταῦθα Σωματείου τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογίας. Ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ αὐτῇ ὑπερεπῄνει μὲν ἑαυτὸν καὶ τὸ διδακτικόν του βιβλίον, κατέκρινε δὲ ὡς ἀσυγχρόνιστον καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀμέθοδον τὸ διδακτικὸν βιβλίον τοῦ καταγγέλλοντος συναδέλφου, ἐνήργει δὲ οὕτω, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εἰς τὰ σχολεῖα εἰσαγωγὴν τοῦ βιβλίου του πρὸς ἰδιοτέλειαν. Καί ἕως ἐδῶ μὲν ἡ ἐνέργειά του, ἐμφαίνουσα μόνον ἀκόρεστον ἰδιοτέλειαν δύναται καὶ ἐκ ταύτης νὰ δικαιολογηθῇ, προκειμένου μάλιστα περὶ θεολόγου καθηγητοῦ. ***Ἀλλὰ τὸ ἀξιοκατάκριτον, ὡς πρὸς διδάσκαλον τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, εἶναι ὅτι ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιον αὐτὴν δὲν ἔθηκε τὴν ὑπογραφήν του, ἀλλὰ τὴν τοῦ προέδρου τοῦ σωματείου κ. Χ. Γκιτάκου***, ὅστις ἔκπληκτος μετ᾽ ὀλίγον ἐμάνθανε τὴν διαγωγὴν τοῦ συναδέλφου του.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ ἐπιτροπὴ ἐξήταζε τότε τὸν κ. Σακελλαρίου, ὅτε ἡ κατ᾽ αὐτοῦ κατηγορία ἦτον ἐκκρεμής, αὐτὸς ἢ θὰ ἐπεβεβαίου τοὺς ἐνώπιον ἀξιοπίστων μαρτύρων λόγους του, ἢ θὰ ἠρνεῖτο αὐτούς. Ἐὰν μὲν συνέβαινε τὸ πρῶτον, θὰ ἠδύνατο ἤδη καὶ αὐτός, (ὡς ὁ μαθητής, περὶ οὗ κατωτέρω θὰ ἀσχοληθῶμεν) παλινῳδῶν νὰ διακηρύξῃ, ὅτι ἐξηναγκάσθη εἰς τὴν ὁμολογίαν του ὡς ἀπειληθεὶς ἐν θυμῷ παρὰ τοῦ προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς, ὅτι θὰ καταδικασθῇ ὑπὸ τοῦ Ε. Συμβουλίου, δι᾽ ἣν κατηγγέλθη πρᾶξιν. Ἐὰν δὲ ἠρνεῖτο τοὺς ἐνώπιον τῶν συναδέλφων λόγους του καὶ κατεδικάζετο ὡς ἦτο πιθανώτατον, θὰ διέβαλλε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ε.Σ. ὡς μεροληπτικήν, διότι τάχα ἐμμένων εἰς τὴν ἀλήθειαν δὲν ἠθέλησεν ἡρωϊκῶς φερόμενος καὶ ἀψηφῶν τὰς ἀπειλὰς καὶ τοὺς κινδύνους νὰ κατηγορήσῃ ψευδῶς τοὺς ἐν τῷ Μαρασλείῳ συνεργάτας του.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Οὕτω σκεπτομένη ἡ ἐπιτροπὴ καὶ μὴ θέλουσα νὰ τεθῇ ἐν ἀμφιβόλῳ οὔτε τὸ κῦρος καὶ ἡ ἀμεροληψία τοῦ ἐκπ. Συμβουλίου, οὔτε τὸ τῆς ἐκθέσεώς της, δὲν ἐξήτασε τὸν κ. Σακελλαρίου φρονοῦσα εὐλόγως, ὅτι δὲν θὰ ἦτον ἔγκυρος καὶ ἀσφαλὴς ἡ μαρτυρία του. Καὶ ὅμως πλεῖστα σημεῖα τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Ἀντωνακάκη καὶ ἰδιᾳ ἡ ἀναίρεσις τοῦ κεφαλαίου τῆς ἐπιτροπῆς περὶ τῶν θρησκευτικῶν στηρίζονται ἐπὶ τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ μάρτυρος τούτου, περὶ οὗ ὁ κ. Ἀντωνάκης ἀποφαίνεται «ὅτι ἡ ἀλήθεια ὁλόκληρος εὕρηται ἐν τῇ καταθέσει τοῦ κ. Σακελλαρίου» (§ 42 Ε. Α.). Ἂς κρίνῃ τόρα ἕκαστος, εἰς ποίαν ἔκθεσιν ὑπάρχει ἡ μεροληψία, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἂν ἡ ἐπιτροπὴ εἶχεν ἄδικον νὰ μὴ ἐξετάσῃ ἕνα ἐκπαιδευτικὸν λειτουργόν, ὅστις παρέβη στοιχειώδεις Κοινωνικὰς καὶ συναδελφικὰς ὑποχρεώσεις.

5) *Αἱ ἐκθέσεις τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τοῦ πρότύπου.*

§ 21. Περὶ τούτων θὰ ἴδωμεν, πῶς ἐνήργησεν ἡ ἐπιτροπὴ ἔχουσα ἐκ μακρᾶς διδασκαλικῆς πείρας γνῶσιν τῆς ψυχολογίας τῶν παίδων καὶ ὑπὸ εἰλικρινοῦς πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας πνεύματος διαπνεομένη, καὶ πῶς ἐνήργησαν οἱ δικαστικοὶ κ. κ. Γαρέζος καὶ Ἀντωνακάκης.

Ἡ ἐπιτροπὴ λαβοῦσα τὸν διορισμὸν τῇ 17 Μαΐου π. ἔ. συνῆλθεν αὐθημερὸν καὶ καθώρισε τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας της. Ἐν αὐτῇ περιείχοντο καὶ ἐρωτήματα, ἅτινα ἔδει νὰ ἀπευθυνθῶσιν εἰς τάξεις ὁλοκλήρους μαθητῶν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διὰ νὰ ληφθῶσιν ἔγγραφοι ἀπαντήσεις τάχιστα ὁμαδικῶς καὶ συγχρόνως. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐξετάσεως παίδων ἐκ τῆς πείρας μας εἶναι τὸ μόνον δυνάμενον νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν πιθανὴν εὕρεσιν τῆς ἀληθείας προκειμένου περὶ γεγονότος, οὗ ἔσχον ὁμαδικὴν ἀντίληψιν οἱ παῖδες. Τοιοῦτον δὲ σύστημα συνιστᾷ ἡ ψυχολογία ἐν γένει καὶ δὴ καὶ ὁ παγκοσμίου φήμης ἐπιστήμων Γ. Στέρν, ὅστις ἐν σελ. 46 τοῦ συγγράμματός του «Νεαροὶ Μάρτυρες, ...» Ἐκδ. 1926 γράφει: «καὶ χάριν τῆς εὑρέσεως τῆς ἀληθείας καὶ χάριν τοῦ δικαίου ἐν γένει πρέπει αἱ ἀνακρίσεις, εἰς ἃς ὑποβάλλονται νεαροὶ μάρτυρες κατὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν νὰ εἶναι ὡς οἷόν τε **ἐλάχισται** κατὰ δὲ τὸν χρόνον ὡς τὸ δυνατὸν τάχισται». Τὸ ψυχολογικὸν τοῦτο δίδαγμα γενόμενον ἐπισήμως δεκτὸν ἐνεγράφη εἰς τὴν νομοθεσίαν τῆς Σαξωνίας τὸ 1922, τῆς Βαυαρίας τὸ 1923, τοῦ Ἀμβούργου τὸ 1925 ἔνθα ἐτέθη ἡ διάταξις περὶ μιᾶς καὶ μόνης ἀνακρίσεως καὶ ὡς τὸ δυνατὸν ταχείας κλ.».

Ὁμοίως ὁ αὐτὸς ἐν τῇ διατριβῇ του «Ἔρως καὶ φιλότης τῆς ὡριμαζούσης ἡλικίας» ἐκδοθείσῃ τὸ 1925 καταφερόμενος δριμύτατα κατὰ τῶν πολλαπλῶν καὶ ἐν μακρῷ χρόνῳ διεξαγομένων ἀνακρίσεων «νεαρῶν μαρτύρων» ἀπαιτεῖ κατηγορηματικῶς καὶ ἐντόνως ***μόνον μίαν ἀνάκρισιν***.

Ἡ ἐπιτροπὴ τὴν πρωΐαν τῆς ὑστεραίας τοῦ διορισμοῦ της, χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ ἢ μία μόνον νύξ, ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς Ε΄ τάξεως τοῦ προτύπου τοὺς διδαχθέντας κατὰ τὸ παρελθὸν σχολ. ἔτος 1924-1925

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑπὸ τοῦ κ. Ἰορδανίδου καὶ τῆς κ. Ἐσελσάϊν τὸ ἐν τῇ ἐκθέσει της ἀναγραφόμενον ἐρώτημα «τί ἐδιδάχθητε πέρυσι ἐκ τῶν θρησκευτικῶν καὶ τῆς ἱστορίας». Τὸ ἐρώτημα τοῦτο, καίτοι δὲν ἀναγράφεται παρὰ τῶν μαθητῶν, σαφέστατα ὅμως παρὰ παντὸς καλῆς πίστεως κριτοῦ διακρίνεται εἰς πάσας τὰς ἐκθέσεις τῶν μαθητῶν. Κατὰ ταῦτα αἱ μὲν μαρτυρίαι τῶν νεαρῶν μαρτύρων κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Στὲρν εἶναι ὀλίγισται, πραγματικῶς μία ὁμαδική, συγχρόνως ληφθεῖσα, ἐν τῷ οἰκείῳ τοῖς μαθηταῖς σχολείῳ καὶ οὐχὶ ἐν τῷ τρόμον καὶ εἰς τοὺς ἐνηλίκους ἐμποιοῦντι Ἀνακριτικῷ Γραφείῳ καὶ ἀπόντος τοῦ οἰκείου διδασκάλου, τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, ἑπομένως ἀνεπηρέαστος ἀπὸ παντὸς φόβου ἢ ψυχικῆς τινος ταραχῆς, γεγραμμένη δὲ ὡς ἔκθεσις ἰδιοχείρως παρ᾽ αὐτῶν τῶν ἰδίων, καθ᾽ὃν τρόπον ἦσαν συνειθισμένοι νὰ γράφουν τοιαύτας, ἐν πλήρει χρήσει τῆς προσωπικῆς των ἐλευθερίας ὡς πρὸς τὴν διατύπωσιν τῶν ἰδεῶν των καὶ ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τῶν συνεπειῶν τῶν δυναμένων νὰ προκύψουν ἀπὸ τὰ παρ᾽ αὐτῶν γραφόμενα. Διεξήχθησαν δὲ αἱ μαρτυρίαι αὗται καὶ **τάχιστα** ἐν μιᾷ ὥρᾳ καὶ πᾶσαι συγχρόνως.

Τὰς ἐκθέσεις ταύτας, ὧν τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ἀξιοπιστίαν θεωροῦμεν ἡμεῖς τοὐλάχιστον ὑπερτέραν καὶ τῆς τῶν ὡρίμου ἡλικίας ἀνδρῶν καὶ δὴ ἐπὶ περιστάσεων, καθ᾽ ἃς ὁ φανατισμὸς ἢ συμφέροντα ἐπηρεάζουν τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν κρίσιν αὐτῶν, καταχωρίζομεν διὰ νὰ κριθῇ ἡ ἀξία των.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δημήτριος Γ. Λαμπρίδης
Ε΄. τάξις
Θρησκευτικὰ καὶ Ἑλληνικὴ Ἱστορία.
Ἐν Ἀθήναις τῇ 18η Μαΐου 1926.

1) Πέριση, ἤμουν στὸ σχολεῖο τῆς Συνοικίας Ζωγράφου καὶ ἤχαμε μία δασκάλα πολὺ καλὺ ποὺ μᾶς ἔλεγε ἀπὸ ὅλα. Πρώτα πρώτα κάναμε θρησκευτικὰ γιὰ τῆς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν μωϊσὴν ποῦ ἐλευθέρωσε τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τὴν Ἔγειπτο καὶ τοὺς πῆγε στὴν Ἔρημο καὶ ἐκεῖνος ἐπεῖγε σὲ ἕνα ὄρος νὰ προσευχηθῇ.

Ἔπειτα Ἑλληνικὴ Ἱστορία γιὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους μὲ τοὺς σπαρτιάτας τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ Ἡρακλέους, τοῦ Θησέως καὶ ἄλλων πολλὸν. γιὰ τὸν Ἰάσονα ποῦ πῆρε τὸ χρησόμαλον δέρας καὶ ἄλλα πολλά.

Εὐριπίδης Γ. Παπαχρήστου
(τοῦ Λυκείου Ἠλ. Μπερτόλη).

22) Θρησκευτικὰ μᾶς ἔγεγεν ὁ κ. Κοϋνάβος παραβολὰς μᾶς ἔλεγεν καὶ τί θὰ πῆ παραβολὴ μᾶς εἶπεν ποῦ ἐγεννήθη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ποία ἦτο ἡ μητέρα του καὶ ὁ πατέρας του ὅταν ἐμεγάλωσε τῆ θαύματα ἔκαμε ποῦ ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς του μᾶς εἶπε που ἐσταυρώθη τὰ βασανιστίρια του τὰ πάθη του.

Ἱστορία

Ἱστορία μᾶς εἶπον ποῖος ἔκαμε τὴν ῥώμην τὸ μέγα Κωνσταντῖνο ποῖος ἔκαμε τὴν Κωνσταντινούπολιν τοὺς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πολέμους τοῦ Ἡρακλείου καὶ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τὰς σταυροφορίας τὴν στάση τοῦ γίκα πῶς ἐκάηκε ἡ ἁγία σοφία.

Τώρα πῶς ἐδιδάχθησαν τὰ μαθήματα ταῦτα ἐν τῷ Μαρασλείῳ, ὑπὸ τοῦ κ. Ἰορδανίδου, ἢ τῆς κ. Ἐδελστάϊν, μαρτυροῦσιν αἱ ἀφελεῖς ἐκθέσεις μικρῶν μαθητῶν τῆς τάξεως ταύτης, ἐξ ὧν παραθέτομεν τὰς ἑξῆς 8:

Ἀχιλλεὺς Π. Ἀναστασίου.

3) Δὲν κάναμε Θρησκευτικὰ γιατὶ ὁ δάσκαλος δὲν πήστιβε ὅτι ἠπάρχι ἐκληλησία καὶ διαυτὸ δὲν μὰς ἔκαμε καὶ μὰς ἔλεγε παραμίθια, ἱστορία πάλυ δὲν μὰς ἔκανε κάποτε βαργιότανε πότε ἔλεγε πως πονάει τὸ κεφάλι του καὶ ἔστελνε τὴν κυρία μαρία ἐλδεστάι καὶ μᾶς διάβαζε παραμίθια. Δάσκαλο εἴχαμε τὸν κ. Ἰορδανίδη.

Α. Τσιγώνιας.

4) Πέρισι ἐκάμαμε μὲ τὸν κύριο Ἰορδανήδη ἀντὶ γιὰ Ἱστορία κάναμε παραμίθια ποῦ τάκανε μόνοστου.
Μὲ τὸν κύριο Ἰορδανήδη δὲν κάναμε Θρησκευτικὰ ἀλλὰ μᾶς ἔλεγε νὰ μὴ μιλάμε καὶ νὰ γράφουμε ὅτι ἀκουμε.
Πέρισι δὲν ἤθελε ὁ κύριος Ἰορδανίδης νὰ ἔχουμε εἰκονες μεστὴν τάξη.

Ἐλευθ. Ἀντ. Γαβαλᾶς Ε΄. τάξις διετής. ἑπομένως δὲν ἦτο συμμαθητὴς μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τῇ Δ΄. τάξει.

5) Ἐγὼ ἔκαμα Ἱστορία μὲ τὸν κύριον Κατσούλη

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ Θρισκευτηκᾶ. Μᾶλιστα μᾶς ἔκαμε Ἱστορία τακτικὰ καὶ θρισκευτικᾶ γιατὶ ἤξεραι καλὰ τὰ μαθήματά του κἄποτε μὰς ἔκαμε ὁ κ. Ἰορδανίδης συνεδρίασης ἀλλὰ ποτὲς δὲν μᾶς ἔλεγε γιὰ θρυσκήα καὶ γιὰ τίποτα ποῦ δὲν τὸν σιφέρνανε. Ἐπέριση δὲν ἔδλεπες πουθενὰ ἠκόνα γιατὶ δὲν τὸ ἐπίτρεπε ὁ κ. Ἰορδανίδης.
ἀλλὰ τώρα ποῦ τοῦ δόσανε δρόμου τοῦ κ. Ἰορδανίδη καὶ μᾶς ἤρθε ὁ Κύριος Παναγιωτίδης ἀλάξανε τὰ πράματα. Ἔδαλε τὴς ἠκόνες στὴ θέσι τους που τὴς εἶχε καταργίση ὁ κύριος Ἰορδανίδης μὲ τὴν μπαρέα του τὸν κύριον δερμοῦζο. ὅλλα αὐτὰ ἐγίνοντο περισή, ἀλλὰ φέτος δὲν γίνοντε.

Ἀμαλία Τσουπανᾶ.

Ἱστορία

6) Πέρση ὁ Κύριος Ἰορδανίδης δὲν μὰς ἔκανε Ἱστορία ἀλλὰ μᾶς ἔκανε παραμίθια ποῦ τὰ ἔφραζε μὲ δικά του λόγια.

Θρησκευτικᾶ

Θρησκευτικὰ δὲν κάναμε, καμνιὰ φορὰ μᾶς ἔκανε ἡ κυρία Μαρία. Ὅταν τοῦ λέγαμε τοῦ Κυρίου Ἰορδανίδη γιὰ παπάδες καὶ ἐκκλησίες μὰς ἀρχίναγε στὸ ξύλο. Μιὰ μέρα ἔλεγε γιὰ τις γριές ποῦ πάνε στὴν Ἐκκλησία καὶ ἀκούνε τοὺς παπαγάλους. Μιὰ φορὰ εἶρθε ἕνας ἄνθρωπος καὶ πούλαγε εὐαγγέλια, καὶ πήγανε τὰ παιδιὰ νὰ πάρουν καὶ δὲ τοὺς ἄφινε καὶ ἔδιωξε αὐτὸν μὲ τῆς κλωστὲς. . . . . Ὅταν τὸν λέγαμε γιὰ παπάδες καὶ γιὰ ἐκαλησίες σὰν νὰ τὸν σκοτώνανε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Βασίλειος Θρεψιάδης.

7) Μιὰ μέρα ἔστειλε ἐμενα ἔξω καὶ μου εἶπε ἄντε ἔξω καὶ ὅτι δεῖς νὰ τὸ γράψῃς. . . . . .Μόλις φθάνω στὸν Παπὰ ποῦ εἶχα γράψῃ μοῦ λέει ἐγὼ δὲν σοῦ εἶπα νὰ γράψεις γιὰ παπάδες ἀλλὰ γιὰ ἄλλα πράγματα οἱ παπάδες στεῖς ἐκκλησίες του καὶ μεῖς στὸ σχολεῖον μας. Καὶ μοῦ βαράῃ μιὰ κλοτσιὰ ποῦ ἔχασα τὸ φῶς μου. 1η ἀρετὴ τοῦ κ. Ἰορδανίδη.

2) Ἀντὶ γιὰ ἱστορία ἔγραψε κάτι δικά του παραμίθια καὶ μᾶς τὰ ἔλεγε καὶ γιὰ τὴν γάταν του.

3) Μιὰ μέρα γράψαμε μιὰ ἔκθεσις καὶ ἔλεγε μέσα καὶ γιὰ τοὺς ἁγίους μόλις τὸ ἄκουσε αὐτὸ ἔγινε ἔξω φρενῶν χτύπαγε τὰ χέρια του καὶ ἔλεγε «ἂν ἦπῆρχαν ἅγιοι δὲν θὰ εἴσαστε σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση» καὶ μοῦ ἔρχετε μία σφαλιάρα.

4) Μία ἄλλη μέρα εἶρθε ἕνας ἐδῶ καὶ ποῦλαγε Ἐβαγκελιάκηα καὶ εἶχα ἀγοράσῃ καὶ ἐγῶ ἕνα μόλις τὸ βλέπει μοῦ τὸ ἁρπάζει καὶ μοῦ τὸ σχείζει. καὶ τρέχει καὶ διόχνει ἐκεῖνον ποῦ ποῦλαγε τὰ εὐαγγέλια.

Λιλὴ Σ. Καλαϊτζάκη

8) . . . . . Ὅταν εἶχαμε ιστορία μᾶς ἔκανε παραμίθια.

Καὶ Θρισκευτικὰ δὲν κάναμε. Ὅταν ἠθέλαμε γιὰ νὰ ποῦμε τήποτα γιὰ ἁγίους μᾶς ἔδερνε. Καὶ ὅταν θὰ νέβλεπε στὰ χέρια μας ἡ εὐαγγέλιο ἡ σταυρὸ μᾶς βαροῦσε. . . . . Ὁ Κύριος Ἠορδανήδης δὲ μᾶς πῆγε ἐπέρσῃ σὲ ἐκκλησία καὶ ὅταν ἠθέλαμε γιὰ νὰ ποῦμε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γιὰ ἐκλισαὰ νὰ πάμε μᾶς βαροῦσε μεκλοτσιὲς. Φέτος ὅμως πήγαμε καὶ σὲ ἐκκλησία καὶ κάναμε καί ἑορτὴ γιὰ τὸ μεσολόγγιον ἰδὲ ἐπέρση δὲν μᾶς ἐπέτρεπε ὁ κύριος δελμοῦζος νὰ κάνομε ἑορτὴ γιὰ τὸ μεσολόγκη.

Νικόλαος Α. Πλατίδης.

9. Νίαν ἡμέραν τὴν ὥραν τῆς ἱστορίας μᾶς εἶπε νὰ πᾶνε τρία τέσαρα παιδιὰ ἔξω καὶ νὰ γράψουνε ὅτι βλέπουν. . . . . σταμάτισα γιὰ τὶ εἶξερα ὅτι ὅταν θὰ ἔλεγά γία ἐκλεισιαστικὰ ζητήματα θὰ ἔτρωγα κλοτσὲς λοιπὸν κ᾽ ἐγῶ ἐσταμάτισα καὶ μοῦ λέγει γιατὶ σταμάτισες καὶ τοῦ λεγω ὅτι ἔγραψα γιὰ ἕνα παπὰ ἀμέσως μούρχεται δύο σφαλιάρες ποῦ τάχασα καὶ μοῦ εἶπε παπάδες θὰ σπουδάζεται. Ἡ πρώτη ἀρετὴ τοῦ Κ. Ἠορδανήδη.

Μιὰ μέρα εἴχαμε κάνει μιὰ ἔκθεση καὶ ἔγραφε γιὰ ἁγίους μόλις λιπὸν ἀκούει αὐτὸ πῆγε νὰ τρελαθὴ καὶ χτύπαγε χέργια ποδάρια κ᾽ ἔλεγε ἂν ὑπῆρχαν ἅγιοι δὲν θάσατε σὰν αὐτὰ τὰ χάλια.

Ἰωάννης Ἀλεξανδρίδης.

10. Πέρση ἤχαμε δάσκαλο τὸν κύριο Ἰωρδρνήδη ἀλλὰ δὲν μέναμε εὐχαρηστιμένοι γιατὶ ὅταν εἴχαμε Ἑλληνικὴ Ἱστορία εὔτιαχνε δικὰ του παραμίθια γιὰ τὸ γατάκι του καὶ τὸ σκηλάκη του. . . . . τοῦ λέγαμε τίπομε γιὰ θρησκευτικὰ καὶ μὰς ἔλεγε αὐτὰ εἶναι παραμίθια τὴς γρηὰς. ἀλὰ ἔχο καὶ ἕνα ἄλο παράπονο μαζὴ του ποὺ ἀντὴ γιὰ ἠκόνες μὰς ἔφερνε διάφορα κάντρα. . . . . μόλις ἔφτασα στὴ γραμὴ ποῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἤθελα νὰ διαβάσω γιὰ τὸν ἅγιο Νικόλαο καὶ γιὰ τὸν παπὰ ἐσταμάτησα καὶ μὲ ἐρώτησε γιὰ τὸν ἅγιο Νηκόλαο μοῦ πέρνη τότε τὸ τετράδιο καὶ μοῦ τὸ ἔσβησε καὶ μοὺ εἶπαι ἂν ἦταν ἅγιος δὲ θὰ ἦσουν σὺ ἔτση. . . . . Μιὰ φορὰ ὅταν εἴχαμε πάϊ σὲ μιὰ ἐκδρομὴ ἤβρα ἕνα κοντηλοφόρο χρησὸ καὶ γιὰ νὰ μοῦ τὸν πάρη μοῦ εἶπε νὰ σοὺ κάνω ἕνα πανοφόρι καὶ νὰ κάνομε καὶ ἕνα τραπεζομάντηλο γιὰ τὴν τάξη ἀλὰ ἐγὼ δὲν δέχτηκα καὶ μοῦ τὸν ἔδωσε.

Ἔμμ. Ἰνδιανάκη

11) Πέριση ὁ κ. Ἰορδανίδης ἱστορία μᾶς ἔκανε γιὰ δύο γατάκια του καὶ τὸ λυκάντη γιὰ τοὺς ψαροπιάστες καὶ ἅμα λέγαμε γιὰ κανένα παπὰ μᾶς ἔσχηζε τὸ τετράδιον καὶ μᾶς ἄρχηζεν στῆ κλοτσές. Μιὰ μέραν ἕνας ἄνθρωπος ἐπουλοῦσε ἐβαγγέλια καὶ τ ἔδινε δύο δεκάρες καὶ πῆγα δανήστηκα καὶ πενῆντα λεπτὰ γιὰ νὰ ἀγοράσο δύο καὶ μὲ χίλια παρακάλια μοῦ τὰ ἔδωσε καὶ τὸ ἀγόρασα καὶ τὴν ὥρα ποὺ εἴχαμεν κῆπο ἐτελίοσα τὴν δουλιά μου καὶ ἐπῆγα σ᾽ ἕνα ἦσκο δένδρου καὶ διάβαζα τῆς δεκατέσσαρες γεννεὲς καὶ μὲ φώναξε καὶ μοῦ ἔδωσε μιὰ κλοτσὰ στὰ ἀσκέλια καὶ μὲ λιγοθήμησε καὶ ἔπεσα χάμο καὶ ἦρθε ἡ ἐπηστάτησα καὶ μοῦ ἔχεισε νερὸ καὶ ἐσηνέφερα καὶ τὴν ἄλλη μέρα μὲ ἔβαλε στὴν δίκη σὰν νὰ εἴμουνα κανένας κακούργος καὶ ἔκρηνε νὰ μὲ διόξουν ἐπηδὴς ἐδιάβαζα ἕνα ἐβαγκελεῖον ἀλλὰ μοῦ τὸ σηχόρεσε.

Τὸν Φλεβάρη ἐπήγαμε ἐκδρομὴ στὴν Κεσαργιανὴ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ μοῦ ἔδωσε νὰ ἀνάψω ἕνα κερὶ καὶ τὴν ὥρα ποὺ πῆγα νὰ τὸ ἀνάψω μὲ ἐφώναξε καὶ μοὺ ἔσκασε δυὸ σκαμπήλια καὶ μοῦ πῆρε τὸ φράγκο καὶ μοῦ τὸ ἔδωσε ὅταν ξαναίρθαμε στὸ σχολεῖο.

Θρησκευτικά.

Τοῦ λέγαμε νὰ μᾶς κάνει θρησκευτικὰ καὶ μᾶς ἔκανε παραμήθια καὶ ἄμα τοῦ λέγαμε πῶς εἶναι σήμερον ἑωρτὴ μᾶς ἔλεγε πῶς ἄμα ἠπήρχαν ἁγίοι δὲν θὰ εἴσαστε σὲ τέτια κατάστασι.

Μετὰ ταῦτα ἡ ἐπιτροπὴ ἔγραφεν ἐν τῇ ἐκθέσει της:

«Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν μαθητικῶν τούτων δοκιμίων δύναταί τις νὰ συναγάγῃ πολλὰ θλιβερὰ συμπεράσματα περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως. Γεννᾷ ὅμως καὶ τὴν παρήγορον γνῶσιν, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ οἰκογένεια τόσον βαθέως ἔχει ριζώσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν τέκνων της τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, ὥστε νὰ γεννᾶται παρ' αὐτοῖς ἀντίδρασις καὶ δὴ ἰσχυροτάτη, ὁσάκις τοῦτο προσβάλλεται ὄχι μόνον ὑπὸ ξένων προσώπων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ διδασκάλων, δι' οὓς πᾶσα οἰκογένεια ἐμπνέει τὸν σεβασμὸν εἰς τὰ τέκνα της. Ὁ σεβασμὸς ὅμως οὗτος, καὶ ὅταν ἀκόμη συνδέηται πρὸς τὸν φόβον τῆς διδασκαλικῆς τιμωρίας, ἡττᾶται πάντοτε ὑπὸ τοῦ ζωηροτέρου ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Ἑλληνόπαιδος συναισθήματος τῆς πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ὀφειλομένης εὐλαβείας».

Ἂς ἴδωμεν τώρα, πῶς προσπαθεῖ ὁ κ. Ἀντωνακάκης νὰ ματαιώσῃ τὴν ζωηροτάτην ἐντύπωσιν πάντων»

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀφελῶν τούτων παιδικῶν ἐκθέσεων.

Ἰσχυρίζεται (§ 47 Ε. Α.) κατὰ τὴν συνήθη μέθοδον διαβολῆς ἀξιοπίστων μαρτυριῶν: «ὅτι εἶχε γίνει ἐντὸς τῆς τάξεως προεπεξεργασία τῶν μαθητῶν, διὸ καὶ αἱ γραπταί των ἀπαντήσεις ἀποτελέσματα οὖσαι ὑποβολῆς καὶ ἐπιβολῆς δὲν ἔχουν καμμίαν ἀποδεικτικὴν ἀξίαν. Τῆς προεπεξεργασίας ὅμως ταύτης ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀποδείξεις». Καὶ κατωτέρω, § 48, καταχωρίζει ἐπιστολὴν Κωνσταντινίδου τινὸς ὑποκρινομένου τὸν γονέα μαθητοῦ, δι᾽ ἧς αὐτὸς συνιστᾷ νὰ μὴ καταφέρεται ὁ διδάσκαλος τοῦ μαθητοῦ κατὰ τοῦ προκατόχου του, διδάσκοντος τὴν δημοτικήν, ἐνῷ αὐτὸς διδάσκει τὴν καθαρεύουσαν. Ἐπάγεται δὲ κατὰ λογικὸν εἱρμὸν ἄγνωστον εἰς τὴν συνήθη καὶ κοινῶς παραδεδεγμένην λογικὴν τάδε: «Συνέπεια εἶναι, ὅτι ὁ κ. Δημητρακόπουλος (εἷς ἐκ τῶν τριῶν δημοδιδασκάλων) ἐξηκολούθησε ποιούμενος τὴν αὐτὴν ἀπρεπῆ διδασκαλίαν εἰς τὴν Ε΄ τάξιν καὶ τοὺς καρποὺς τῆς διδασκαλίας ταύτης συνέλεξε διὰ τῶν ὡς εἴρηται γραπτῶν τὴν 18 Μαΐου 1926 ἡ ἐπιτροπή».

Ἐὰν διὰ τοῦ α΄ ἰσχυρισμοῦ τῆς § 47 ὑπαινίσσεται, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ ἐπέβαλεν ἢ ὑπέβαλε τὰς ἀποκρίσεις τῶν μαθητῶν, θεωροῦμεν ἀνάξιον ν᾽ ἀπαντήσωμεν εἰς ἕνα τόσον ταπεινὸν καὶ εὐτελῆ ὑπαινιγμόν. Ἐὰν δὲ ἐκ τῆς συναφείας καὶ τῶν δύο (§ 47 καὶ 48) ἰσχυρισμῶν θεωρῇ τὸν κ. Δημητρακόπουλον ὡς ἔνοχον μιᾶς τοιαύτης ἀνηθίκου προεπεξεργασίας, ὤφειλεν αὐτός,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὡς δικαστικός, νὰ ἔχῃ σαφεῖς ἀποδείξεις ἢ τουλάχιστον ἐνδείξεις. Ἡ ὡς τοιαύτη δὲ παρουσιαζομένη ἔνδειξις ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Κ. Α. Κωνσταντινίδου οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει. Πρῶτον, διότι οὔτε μαθητής, οὔτε κηδεμὼν μαθητοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτὸ φέρεται μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῆς Ε΄ τάξεως κατὰ 1925--1926. Ἔπειτα δέ, ὡς καταφαίνεται ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς, ὁ γράψας εἶναι φανατικός τις μαλλιαρογλωσσαμύντωρ θέλων νὰ παίξῃ ἀνόητον φάρσαν εἰς βάρος τοῦ κ. Παναγιωτίδου. Ἔπειτα ἡ ἐπιστολὴ ὁμιλεῖ περὶ γλωσσικῶν φρονημάτων Ἰορδανίδου καὶ Δημητρακοπουύλου, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς ἀνηθίκου προεπεξεργασίας, ἣν μετὰ τόσης σπουδῆς ἤχθη νὰ συμπεράνῃ ὁ κ. Ἀντωνακάκης.

Ἀλλὰ τὸ ἀβάσιμον τῆς προεξεργασίας μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡμέρας πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαθητῶν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς δὲν μετέβαινεν ὁ κ. Δημητρακόπουλος εἰς τὸ Μαράσλειον, ἀπησχολημένος εἰς φροντίδας περὶ τῆς βαρέως ἀσθενούσης συζύγου του ὑποστάσης κατ᾽ αὐτὰς ἐκείνας τὰς ἡμέρας σοβαρωτάτην ἐγχείρισιν ἐν κλινικῇ.

Ὅ,τι ὅμως προκαλεῖ τὴν ἀγανάκτησιν παντός, εἶναι ὅτι ὁ κ. Ἀντωνακάκης πρὸ τοῦ ἀπαγγείλῃ μίαν τόσον βαρεῖαν κατηγορίαν κατὰ τοῦ κ. Δημητρακοπούλου, ἀνδρὸς ἀναγνωρισμένης εὐθύτητος, εἰλικρινείας καὶ ἀκραιφνοῦς, παρὰ τὰ συμφέροντά του, ἰδεολόγου, ἀνεπιλήπτου δὲ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἤθους, δὲν προσεκόμισεν οὐδὲν ἀπολύτως στοιχεῖον πρὸς ὑποστήριξιν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς κατηγορίας του, ἥτις οὕτω μένει μετέωρος εἰς τὴν δεάθεσιν παντὸς ἀνέμου ἐκτεθειμένη.

Κατὰ τοῦ κύρους τῆς ἀξίας τῶν μαρτυρικῶν καταθέσεων τῶν μαθητῶν, ληφθεισῶν συμφώνως πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τῆς ψυχολογικῆς ἐπιστήμης (ἴδε ἀνωτέρω τὴν γνώμην τοῦ Στέρν), προβάλλει ὁ κ. Ἀντωνακάκης τὸ κῦρος τῆς ἀψυχολογήτου καὶ παρὰ τὰς ἰσχυούσας ἔτι καὶ παρ' ἡμῖν δικαστικὰς διατάξεις «τὰς δυσπίστως προσβλεπούσας πρὸς τὴν μαρτυρίαν τοιαύτης ἡλικίας παίδων» (§46 Ε. Α.) ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν ὑπὸ τοῦ κ. Γαρέζου, τῆς δι' ἐρωταποκρίσεων καὶ κατ' ἀντιπαράστασιν μάλιστα γενομένης. Ποίαν ἀξίαν ἔχουν αἱ **δεύτεραι** μαρτυρικαὶ καταθέσεις παίδων γενόμεναι οὐχὶ **τάχιστα,** ὡς ἀξιοῖ ὁ Στὲρν καὶ ἡ σύγχρονος νομοθεσία πολλῶν κρατῶν, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν πολλῶν, ἀφότου διεξήχθησαν αἱ πρῶται, ἡμερῶν καὶ ἐν διαστήματι χρονικῷ μακρῷ, ὁπότε ἦτο πιθανὴ καὶ δυνατὴ προεπεξεργασία τῶν μαθητῶν, δύναται νὰ μάθῃ ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἀπὸ τὰ ψυχολογικὰ ἐργαστήρια τοῦ Πανεπιστημίου, τὰ ὁποῖα θὰ τοῦ ἀπαντήσουν, ὅτι αἱ οὕτω ληφθεῖσαι μαρτυρίαι οὐδὲν ἄλλο μαρτυροῦν ἢ ἀσύγγνωστον ἄγνοιαν τῆς ψυχολογικῆς ἐπιστήμης παρὰ δικαστικοῦ ὀφείλοντος νὰ γνωρίζῃ τὰ πορίσματα αὐτῆς καὶ ὅτι εἶναι παντὸς κύρους καὶ πάσης πίστεως ἐστερημέναι. Ἀλλ' ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἠθέλησε νὰ συναγάγῃ πορίσματα καὶ ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ περιεχομένου τῶν μαθητικῶν ἐκθέσεων καὶ νὰ ἰσχυρισθῇ ἀφ' ἑνὸς μὲν «ὅτι ἐγένετο προεπεξεργασία», ἀφ' ἑτέρου δ' ὅτι ἐδιδάχθησαν τὰ θρησκευ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τικά. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου στηρίζεται εἰς τὴν φράσιν «ἡ 1η ἀρετὴ τοῦ κ. Ἰορδανίδου» ὑπάρχουσαν εἰς δύο ἐξ αὐτῶν. Καὶ συλλογίζεται, ὅτι διὰ νὰ ἔχουν τὴν αὐτὴν φράσιν δύο μαθητικά, ἐξ ὧν ὁ εἷς τὴν ἔγραψε «1η» ὁ δ' ἕτερος «πρώτη» σημαίνει, ὅτι δὲν εἶναι ἐξ ἀντιγραφῆς, ἀλλ' εἶναι ἀποτέλεσμα «προεπεξεργασίας τοῦ κ. Δημητρακοπούλου». Δὲν ἐσκέφθη ὅμως ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ὅτι ἐὰν «ἡ προεξεργασία» ἦτο πραγματική, ἔπρεπεν ὅλοι οἱ μαθηταὶ οἱ ὑποστάντες τὴν προεπεξεργασίαν νὰ γράψουν τὴν φράσιν αὐτὴν ὁμοίως· οὐδὲ ἠθέλησε νὰ ἐξηγήσῃ τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐκ τῶν συνήθως ἐν ταῖς γραπταῖς μαθητικαῖς δοκιμασίαις συμβαινόντων, καθ' ἃς τὸ γοργὸν καὶ ὀξὺ βλέμμα τοῦ ἑλληνόπαιδος προσπῖπτον εἰς τὸ γραπτὸν τοῦ παρακαθημένου συμμαθητοῦ παραλαμβάνει ἐξ αὐτοῦ τὴν μᾶλλον ἀρέσκουσαν φράσιν καὶ τὴν ἀφομοιώνει κατὰ τὸν συνήθη αὐτῷ τρόπον τοῦ γράφειν. Χαρακτηριστικώτατον δὲ παράδειγμα τοιούτων κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν σφαλμάτων ἔλεγεν εἰς ἡμᾶς τις πρὸ δύο περίπου μηνῶν, ὅτι μαθητὴς β' γυμνασιακῆς τάξεως ἀντέγραψε ἀντὶ τῆς λέξεως «φετιχισμὸς» τὴν λέξιν «δεκελισμός». Ἐκτὸς τούτου ἁπλῆ μόνον ἀνάγνωσις τῶν ἐκθέσεων τούτων μαρτυρεῖ οὐ μόνον τὸ ἀδίαστον καὶ αὐθόρμητον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ προσωπικὸν ἑκάστου μαθητοῦ ὕφος. Τὸ δεύτερον ἐκ τῶν ἐκθέσεων πόρισμα τοῦ κ. Ἀντωνακάκη, ὅτι ἐδιδάσκοντο τὰ θρησκευτικά, τὸ ἐξαγόμενον παρ' αὐτοῦ ἐκ τῆς φράσεως τῆς μαθητρίας Ἀμαλίας Τσουπανοῦ «θρησκευτικὰ δὲν κάναμε, καμιὰ φορὰ μᾶς ἔκανε ἡ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κ. Μαρία Ἐδελστάϊν», ἐὰν αὕτη συνδυασθῇ πρὸς τὴν φράσιν τοῦ μαθητοῦ Ἀχιλ. Π. Ἀναστασίου «ἔστελλε τὴν κ. Μαρία Ἐλδεστάϊν καὶ μᾶς διάβαζε παραμύθια» ἀποδεικνύεται ὡσαύτως ἀβάσιμον· διότι ἐκ τῶν φράσεων τούτων συνάγεται, ὅτι μετὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1925, ὅτε ἐντονώτερον ἐπετάθησαν αἱ κατὰ τοῦ Μαρασλείου διαμαρτυρίαι καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ὀπαδοὶ τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἐγένετο παρὰ τῆς κ. Ἐδελστάϊν ἀπόπειρα τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἀσθενὴς καὶ παροδική. Ἐκ τῆς ἀσαφοῦς ταύτης παιδικῆς ἀναμνήσεως, τῆς μετὰ παρέλευσιν ἔτους ἀνακαλουμένης εἰς τὴν μνήμην των, ἀποκλείεται πρῶτον ἡ περίφημος «προεπεξεργασία»· ἀποδεικνύεται δὲ ὅτι ἀντὶ θρησκευτικῶν ἡ κ. Ἐδελστάϊν πρὸ μὲν τοῦ θορύβου ἐδίδασκε «παραμύθια» μετὰ τὸν θόρυβον δὲ ἐδίδασκε «κάποτε» καὶ θρησκευτικά. Ὅτι δὲ τοιοῦτόν τι δὲν ἀναγράφεται καὶ εἰς τὰς ἐκθέσεις τῶν ἄλλων μαθητῶν, τοῦτο εἶναι εὐεξήγητον κατὰ τοὺς ψυχολογικοὺς νόμους, τοὺς ἀγνώστους εἰς τὸν κ. Ἀντωνακάκην, ἐπειδὴ ἡ προσοχὴ καὶ τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν ἦσαν προσηλωμένα μόνον εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ κ. Ἰορδανίδου, οὗ πικρὰν καὶ ζωηρὰν εἶχον ἀνάμνησιν τῶν λακτισμάτων καὶ τῶν ὕβρεων καὶ τῆς πρὸς τὴν θρησκείαν περιφρονήσεως.

Ἀξία Πρακτικῶν Μαρασλείου.

§ 23. Περὶ δὲ τῆς ἀποδεικτικῆς ἀξίας τῶν πρακτικῶν τοῦ Μαρασλείου (σελ. 62. Ε. Α.) ἔχομεν καὶ ἡμεῖς τὴν γνώμην τοῦ κ. Ἀντωνακάκη τὴν περιεχομένην ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 36 Ε. Α. περὶ αὐτῶν, καθ' ἣν «εἰς τὴν γενικότητα αὐτῶν εἶναι ἀνακριβῆ». Ὁμοίαν γνώμην περὶ τῆς ἀξίας τῶν πρακτικῶν τούτων καὶ περὶ τῆς ἀκριβείας αὐτῶν ἔχει καὶ ὁ κ. Πεπονῆς, ὅστις γράφει σελ. 108 Ε. Α. «ἐκ τῆς λίαν συντόμου διατυπώσεως τούτου (τῶν πρακτικῶν τοῦ Μαρασλείου τῆς 9ης Ὀκτωβρίου 1924), ἐκ τοῦ μὴ καθορισμοῦ συγκεκριμένως τῆς διδακτέας ὕλης καὶ τῶν ὡρῶν τῆς διδασκαλίας, πρὸς δὲ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς συζητήσεως περὶ τοῦ, ἂν δύναται νὰ διδαχθῇ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἰς τὴν Γ' τάξιν καὶ τῆς ἀποφάσεως νὰ διδαχθῶσι μερικὰ μέρη χωρὶς καὶ ταῦτα νὰ καθορίζωνται, πλεῖσται ὅσαι παρέχονται πιθανότητες περὶ τῆς ἀληθείας τῶν πληροφοριῶν, καθ' ἃς εἶχε καταργηθῇ ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὸ πρότυπον».

Κατὰ τῆς ἐπισήμου καὶ ἐπὶ ὀρθῶν δεδομένων βεβαιώσεως ταύτης προσάγονται τὰ ἐκ τῶν ὑστέρων σημειώματα τῆς κ. Ἐδελστάϊν προστατευομένης τοῦ κ. Ἰορδανίδου, μιᾶς ἀορίστου μαρτυρίας τοῦ κ. Α. Σακελλαρίου καὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ κ. Δ. Γληνοῦ κ. Μαρίας Γληνοῦ, ἁπάντων δι' ἀρρήκτων δεσμῶν συνδεδεμένων πρὸς τοὺς μεταρρυθμιστάς.

Ἡ καθαίρεσις τῶν εἰκόνων.

§ 24. Περιεργοτάτη εἶναι καὶ ἡ συνηγορία τοῦ κ. Ἀντωνακάκη (ἐν § 41 Ε. Α.) περὶ τῆς καθαιρέσεως τῶν εἰκόνων ἀπὸ τὰς αἰθούσας τοῦ Μαρασλείου, ἣν βεβαιοῦσι καὶ αἱ ἐκθέσεις τῶν μαθητῶν, εἰς οὓς ζωηρόν,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὡς εἰκός, τὸ γεγονὸς τοῦτο ἔκαμεν ἐντύπωσιν. Νομίζει δὲ ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ὅτι ἀνασκευάζει καὶ τὴν κατηγορίαν αὐτὴν γράφων, ὅτι «τὴν μὲν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ τὴν πῆρε εἰς μαθητὴς τὴν ἔθεσεν εἰς πλαίσιον τοῦ σχολείου, καὶ τὴν ἀνήρτησεν εἰς τὸ δωμάτιόν του ἐντὸς τοῦ σχολείου, ὅπου ἔμενε μὲ 2-3 ἄλλους πτωχοὺς μαθητάς... τὰς δὲ εἰκόνας τῶν ἡρώων τοῦ 1921 εἶχε παραλάβει ὁ δημοδιδάσκαλος κ. Κάρμας καὶ τὰς ἀνήρτησεν εἰς τὴν ΣΤ' τάξιν». Ἀλλὰ τοῦτο ἀποδεικνύει μὲν τὴν εὐλάβειαν τοῦ μαθητοῦ τοῦ ἀναστηλώσαντος εἰς τὸ δωμάτιόν του τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἣν εὗρέ που παρερριμένην, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν τῆς διευθύνσεως, ἥτις καθεῖλε τὰς εἰκόνας ἀπὸ τὰς αἰθούσας τῆς διδασκαλίας τοῦ Μαρασλείου καὶ δὲν τὰς ἀνεστήλωσεν εἰς τὴν θέσιν των. Τὰς δὲ εἰκόνας τῶν ἡρώων τοῦ 1821 ἀνεστήλωσαν οὐχὶ οἱ μεταρρυθμισταί, ἀλλ' ὁ ἀντιφρονῶν αὐτοῖς δημοδιδάσκαλος κ. Κάρμας, ὁ μετὰ τῶν ἄλλων δύο συναδέλφων του διαμαρτυρηθεὶς κατὰ τῆς κ. Ἰμβριώτου διδασκούσης, ὅτι αἱ θυσίαι τῶν ἡρώων ἐκείνων εἶχον ταπεινὰ κερδοσκοπικὰ ἐλατήρια.

Τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο τῆς καθαιρέσεως τῶν εἰκόνων βεβαιοῦται καὶ ἐκ τῆς προεκτεθείσης (§ 18) μαρτυρίας τοῦ δημοδιδασκάλου κ. Δ. Παπαϊωάννου ἀνδρός, ὡς ἐλέχθη, λίαν ἀξιοπίστου.

Καὶ τέλος ἡ ἐνώπιον τοῦ κ. Γαρέζου ἐξετασθεῖσα μαθήτρια (§ 49 Ε.Α.) ἡ βεβαιοῦσα, ὅτι ἠγόρασε βιβλίον Καινῆς διαθήκης ὁμολογεῖ, ὅτι εἰς τὴν ἀγορὰν αὐτοῦ προέβη οὐχὶ τῇ ὑποδείζει τῆς διδασκαλίσσης, «ἀλλὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ συμμαθητοῦ της Π., ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς εἶχεν ὅμοιον βιβλίον».

Πορίσματα.

§ 23 Ἐκ τῶν προεκτεθέντων συνάγεται: α') ὅτι τὸ κῦρος τῆς περὶ τῶν θρησκευτικῶν ἐκθέσεως ἡμῶν παραμένει ἀκλόνητον, διότι στηρίζεται ἐπὶ μαρτύρων ἀξιοπίστων καὶ δι' οὐδενὸς δεσμοῦ πρὸς ἡμᾶς συνδεομένων, β') ὅτι τὰ θρησκευτικὰ ἀμελῶς μὲν καὶ εἰς τὰς ἄλλας τάξεις ἐδιδάσκοντο κατὰ τὸ 1924—1925, οὐδόλως δὲ εἰς τὰς 4 κατωτέρας τάξεις τοῦ Προτύπου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1925, ὅτε ἠγέρθη ἡ κατὰ τοῦ Μαρασλείου διαμαρτυρία. Ἀπὸ τοῦ Μαΐου δὲ καὶ ἑξῆς ἐδιδάχθησαν ἐπιμελῶς μὲν παρὰ τοῦ κ. Δ. Παπαϊωάννου, ἀδιαφοροῦντος διὰ τὴν θρησκευτικὴν ἀπιστίαν τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἀμελῶς δὲ καὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος παρὰ τῶν κ. κ. Ἐδελστάϊν καὶ Γληνοῦ.

γ') Ὅτι ἡ ἔκθεσις τοῦ κ. Ἀντωνακάκη περὶ τῶν θρησκευτικῶν εἰς πάντα τὰ σημεῖα αὐτῆς στηρίζεται ἐπὶ μαρτυριῶν προσώπων, ἐπηρεασμένων φανατικῶν ὀπαδῶν τῶν μεταρρυθμιστῶν, τινῶν δὲ καὶ διὰ προσωπικῶν καὶ συγγενικῶν δεσμῶν πρὸς ἐκείνας συνδεομένων. ***Οὐδένα*** δὲ ἀπολύτως μάρτυρα' ἀμερόληπτον καὶ ἀξιόπιστον παρουσιάζει ἡ ἔκθεσις αὕτη. Ἑπομένως τὰ πορίσματά της εἶναι σφαλερὰ καὶ παντὸς κύρους ἐστερημένα.

δ') Ὅτι ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἀπεδείχθη μὲν ἔμπειρος τῆς ἀπροσδιονύσου αὐτῷ διδακτικῆς ἐπιστήμης, τῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατ' ἐπάγγελμα ὑπὸ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἀσκουμένης, ἣν ἐξέμαθε κατὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον διάστημα τῶν ἀνακρίσεων (ἴδε ἀνωτέρω § 17), ἀπειρότατος δὲ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ κ. Γαρέζος τῆς ψυχολογίας τῶν μαρτυριῶν, ἰδίᾳ δὲ τῆς τῶν μαρτυριῶν τῶν παίδων τῆς κατ' ἐπάγγελμα ὑπὸ τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων ἀσκουμένης.

β') Περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐνισχύσεως τῆς φιλοπατρίας ἐν τῷ Μαρασλείῳ.

§ 24. Τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπῆς στηρίζεται 1) ἐπὶ τῆς ὁμολογίας τῆς κ. Ἰμβριώτου, ἥτις ἐδήλωσεν ἀπροκαλύπτως, ὅτι διδάσκει τὴν ἱστορίαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ 2) ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ διδασκαλιστοῦ Α.Π. 3) ἐπὶ ἐπιστολῆς τῆς κ. Τ. 4) ἐπὶ καταθέσεως τοῦ δημοδιδασκάλου κ. Δ. Παπαϊωάννου.

§ 25. 1) Εἰς τὸν κ. Ἀντωνακάκην δὲν ἀρκεῖ ἡ ὁμολογία τῆς κ. Ἰμβριώτου, ἣν καὶ ὁ κ. Γ. Λάμψας, ὁ ὀπαδὸς τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἐπιβεβαιοῖ διὰ τῶν διεξαχθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακρίσεων. Παραδέχεται μέν, ὅτι «εἶπε» τοῦτο ἡ κ. Ἰμβριώτου, ἀλλὰ λέγουσα ἐψεύδετο· διότι πραγματικῶς «δὲν ἐδίδαξεν» οὕτω τὴν ἱστορίαν. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τοῦ ἰσχυρισμοῦ του προσάγει (§ 10 ε. Α) γραπτὰς ἐκθέσεις ἐνίων μαθητῶν τοῦ Μαρασλείου παλαιῶν καὶ νέων. Ἀλλ' αἱ ἐκθέσεις αὗται εἶναι γενικαὶ καὶ ἀφορῶσιν ἱστορικὰ μόνον γεγονότα, χωρὶς νὰ εἰσέρχωνται καὶ εἰς τὰ ἐλατήρια αὐτῶν. Ἔπειτα οἱ μαθηταὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποστῶσιν ἀμέσως καὶ καθ' ὅλα·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κληρίαν τὴν ἐπίδρασιν τῆς διδασκαλίας τῆς καθηγητρίας, διότι πρὸς τοῦτο ἰσχυρῶς ἀντέδρα τὸ κραταιὸν μέχρι τῆς εἰσόδου των εἰς τὸ Μαράσλειον φρόνημα φιλοπατρίας. Τοῦτο δὲ μόνον βαθμηδὸν ἠδύνατο νὰ ὑφίσταται γαλάρωσιν ἐξ ἐπιτηδείων ὑποβολῶν καὶ παρεμβολῶν κατὰ τὴν διδασκαλίαν περὶ ὑλιστικῶν ἐλατηρίων τῶν δρώντων προσώπων. Διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ δὲ τὸν ἰσχυρισμόν του, προβάλλει τὴν «περὶ τῶν ἐλευθέρων πολιορκημένων» διδασκαλίαν τοῦ κ. Δελμούζου. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα δὲν εἶναι, τί ἐδίδασκεν ὁ κ. Δελμοῦζος, ἀλλὰ τί ἐδίδασκεν ἡ κ. Ἰμβριώτου. Ἡ τοιαύτη προσπάθεια τοῦ κ. Ἀντωνακάκη κατατάσσεται ἐν τῇ λογικῇ μεταξὺ τῶν σοφισμάτων καὶ ὀνομάζεται « Ἀλλαγὴ ἐλέγχου ».

2) Τὴν ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ διδασκαλιστοῦ φράσιν « ὅτι ὁ στρατὸς εἶναι παράγων διαφθορᾶς » δικαιολογεῖ « ὅτι ὁ στρατὸς καὶ παρ᾽ ἡμῖν καὶ παντοῦ εἶναι μέγιστος παράγων ἀγωγῆς ἐπὶ καλῷ ἢ ἐπὶ κακῷ ἀναλόγως πρὸς τὴν ποιότητά του », Ἀλλὰ πότε παρ᾽ ἡμῖν ὁ στρατὸς ἐν τῷ συνόλῳ του κρινόμενος ὑπῆρξε παράγων κακῆς ἀγωγῆς ; Μήπως κατὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912—1913 ; ἢ μήπως κατὰ τοὺς μετέπειτα, ὅτε ὁ μὲν στρατὸς ἔδειξεν ἀπαραμιλλήτους ἡρωϊσμούς, ἀλλὰ καὶ ἀκάρπους ἕνεκα τῶν πολιτικῶν σφαλμάτων ;

3) Ἡ ἐπιστολὴ τῆς κ. Τ., κηδεμόνος μαθητρίας τοῦ Μαρασλείου, βεβαιούσης τὴν ἐν αὐτῇ ὑλιστικὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορίας, ἀναιρεῖται διὰ τοῦ αὐτοῦ σοφίσματος τῆς « Ἀλλαγῆς ἐλέγχου », ὅτι δὲν πρέπει ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῷ σχολείῳ νὰ καλλιεργῆται τὸ μῖσος. Ἀλλὰ τίς ἰσχυρίσθη τὸ ἐναντίον: Οὐδεμία ἑπομένως ἀνάγκη τοιαύτης σκιαμαχίας ὑπῆρχεν. Ἡμεῖς συνιστῶμεν μόνον τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμύνης ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος μας καὶ τῆς τιμῆς τῶν ὑπὲρ αὐτῆς προκινδυνευσάντων ἐνδόξων ἀνδρῶν, ὡς συμβαίνει εἰς πάντα τὰ πεπολιτισμένα Κράτη.

Ἀλλὰ τὸ χαριέστερον μέρος τοῦ τμήματος τούτου τῆς ἐκθέσ. τοῦ κ. Ἀντων. εἶναι τὸ λέγον, ὅτι περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ κ. Κορδάτου ἐγένετο λόγος παρὰ τῆς διδασκαλίσσης κ. Ἰμβριώτου «διὰ νὰ δειχθῇ εἰς ποῖον βαθμὸν παραποιεῖ ἡ ὑλιστικὴ ἀντίληψις πρόσωπα καὶ πράγματα γνωστά». Ἡ κ. Ἰμβριώτου δηλαδὴ ἀνεγίνωσκεν εἰς τὸ μάθημά της τὴν ἱστορίαν τοῦ Κορδάτου, ὄχι διὰ ν' ἀντλήσῃ ἐξ αὐτῆς ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ προσφιλοῦς κατὰ τὴν ὁμολογίαν της ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν ἀναιρέσῃ ! ! !

4) Ἡ μαρτυρία τοῦ δημοδιδασκ. τοῦ Μαρασλείου Δ.Π. γνώστου τῶν ἐν αὐτῷ συμβαινόντων θεωρεῖται παρὰ τοῦ κ. Ἀντωνακάκη (§ 53 ε. Α.) ἄχρηστος. Εἶναι δὲ φυσικόν, ἀφοῦ περιέχει στοιχεῖα ἀντίθετα πρὸς τὸν σκοπόν του. Αὐτὸς βεβαιοῖ: «Ἐγὼ ἐτοποθετήθην εἰς τὸ Πρότυπον ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ ἐπεισοδίου τῶν τριῶν δημοδιδασκάλων καὶ συνεπῶς δὲν ἠδυνάμην νὰ ἔχω σαφῆ ἀντίληψιν τῶν συμβαινόντων ἐκεῖ· ἐν τούτοις, ὡς ἀντελήφθην, ὁ Ἰορδανίδης κατὰ πρῶτον καὶ ἡ Ἰμβριώτου κατὰ δεύτερον λόγον εἶχον κουμουνιστικὰς τασεις. Ἂν ὅμως ἐδίδασκον καὶ ὑπὸ κουμμουνιστικὸν πνεῦμα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰς τὰς τάξεις των δὲν ἠδυνήθην ν' ἀντιληφθῶ, εἰμὴ ὅτι ὁ μὲν Ἰορδανίδης δὲν ἐνδιεφέρετο διὰ τὴν τάξιν τῶν μαθητῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς τάξεως, ἥν τάξιν ἐχαρακτήριζεν ὡς στρατοκρατικὴν καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους μέχρι τέλους Ἀπριλίου δὲν εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἱστορίας τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος εἰς τὴν Δ' τάξιν τοῦ Προτύπου ἀρκεσθεὶς νὰ εἰσαγάγῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Παλαιολιθικὴν περίοδον τῆς Γενικῆς ἱστορίας, ἡ δὲ Ἰμβριώτου ἔχαιρε βλέπουσα τὰς μαθητρίας νὰ νεωτερίζουν (κοπὴ μαλλιῶν, κοντὰ φορέματα) καὶ ἠγωνίζετο εἰς κάθε συζήτησιν ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικός. Ὡς πρὸς δὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορίας, ὅταν ἔγινε τὸ ἐπεισόδιον, ἠρνήθη τὴν ὑλιστικὴν θεωρίαν ἐν ἐπισήμῳ συνεδριάσει, ὅπως ὅμως ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Λάμψα, ἐδίδασκε κατὰ μέθοδον ἄγουσαν εἰς τὸν ἱστορικὸν ὑλισμόν ».

Πόρισμα.

§ 26. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀπεδείχθη α') ὅτι ἡ παρὰ τῆς κ. Ἰμβριώτου διδασκαλία τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Μαρασλείῳ διδασκαλείῳ ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τοῦ ἱστορικοῦ ὑλισμοῦ, ἐξ ὧν ἐπέρχεται ὁ ἐκμηδενισμὸς τοῦ συναισθήματος τῆς φιλοπατρίας.

β') Ἡ περὶ τούτου ἔκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς ἡμῶν τῆς κατὰ Μάϊον δημοσιευθείσης ὀτατηρεῖ ἀκεραιον τὸ κῦρός της.

γ') Ἡ ἐκθεσις τοῦ κ. Ἀντωνακάκη ἀσθενῆ καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀνάξια λόγου στοιχεῖα προσκομίζει πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἰδικῆς μας ἐκθέσεως.

γ') Περὶ τῶν ἐρωτικῶν τοῦ Μαρασλείου.

§ 27. Διὰ τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς ἐκθέσεώς μας κατέβαλεν ἐντονωτάτην προσπάθειαν ὁ κ. Ἀντωνακάκης πρὸς ἀναίρεσιν αὐτοῦ. Θὰ ἴδωμεν ὅμως, ἂν καὶ ἡ προσπάθειά του αὐτὴ ὑπῆρξε γόνιμος εἰς θετικὰ ἀποτελέσματα.

Ἡ ἐπιτροπὴ στηρίζει τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς ἐκθέσεώς της εἰς ὅσα δύνανται ν' ἀνακοινωθῶσιν καὶ εἰς τὰ μὴ ἀνακοινώσιμα δι' εὐνοήτους λόγους. Εἰς τὰ πρῶτα περιλαμβάνεται, α') κατάθεσις τοῦ κ. Ι. Σ. ἢ Α. γενομένη ἐνώπιον καὶ τῶν τριῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς. β') ἐπιστολὴ αὐτόγραφος τοῦ κ. Ι. Θ. Σ. Εἰς τὰ δεύτερα πλῆθος ἐρωτικῶν ἐπιστολῶν, μαρτυριῶν κλπ.

Μαρτυρία Ι. Σ. ἢ Α.

§ 28. Ἡ μαρτυρικὴ κατάθεσις τοῦ κ. Ι. Σ. ἢ Α. ἧς ποιεῖται χρῆσιν ἡ ἔκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς περιέχει α') τὸ γεγονὸς ὅτι μαθήτρια τοῦ Μαρασλείου γνωστὴ εἰς τὸν μαρτυροῦντα οὕρησεν ἐν δημοσίᾳ πολυσυχνάστῳ ὁδῷ ἐνώπιόν τοῦ, β') ὅτι εἰς τὰς παρατηρήσεις του πρὸς αὐτὴν διὰ μίαν τοιαύτην ἀπρέπειαν αὐτὴ ἀπήντησεν ἀφελέστατα· ὅτι «εἰς τὸ Μαράσλειον μᾶς διδάσκουν, ὅτι αὐτὸ εἶναι μία φυσικὴ πρᾶξις, ἡ ὁποία δύναται νὰ τελῆται πανταχοῦ καὶ πάντοτε», καὶ γ') ἡμεῖς εἰς τὸ Μαράσλειον ἀγόρια καὶ κορίτσια ἐκπληροῦντες τὰς φυσικάς μας ἀνάγκας ἀπογυμνούμεθα ἐλευ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θέρως καὶ χωρὶς καμμία ἐντροπή, διότι, ὅπως σᾶς εἶπα, αὐτὰ μᾶς τὰ συνεβούλευσαν οὕτω οἱ διδάσκαλοί μας». Ὁ μάρτυς οὗτος κληθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Ἀντωνακάκη ἐπεβεβαίωσε μὲν τὸ α΄ καὶ β΄ μέρος τῆς καταθέσεώς του, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ γ΄. Τί περιλαμβάνει ὅμως τὸ γ΄ τοῦτο μέρος; Τί ἄλλο, ὡς εἶναι παντὶ δῆλον, ἢ εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ β΄ μέρους; ἔπειτα καὶ τῶν δύο τούτων τὸ περιεχόμενον μαρτυρεῖται οὐ μόνον ἐκ τοῦ ἀκωλύτου συγχρωτισμοῦ μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, ἡλικίας ἄνω τῶν 13 ἐτῶν, κατὰ τὰ διαλείμματα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς αἰσχρολόγου ἐπιστολῆς τοῦ μαθητοῦ, ἐν ᾗ οὗτος βεβαιῶν παρατήρησίν του ἐν τῷ ἀποχωρητηρίῳ τοῦ Μαρασλείου μαθητρίας, ἧς ἐξυμνεῖ τὰ ἀπόκρυφα μέλη, προσκαλεῖ αὐτὴν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἔνθα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ ὁ μικρὸς αὐτὸς ἔλαβε παραδείγματα τοιούτων φυσικῶν πράξεων ἀπὸ ἄλλους μεγαλυτέρους του μαθητὰς καὶ μαθητρίας τοῦ Μαρασλείου.

Ἀλλ' ὁ κ. Ἀντωνακάκης καλέσας τὸν Ι Σ. ἢ Α. ἠξίωσε νὰ τοῦ κατονομάσῃ τὴν μαθήτριαν (§ 56 Ε. Α). Ἐπειδὴ δὲ οὗτος τοῦ ἠρνήθη, διότι αὐτὴ εἶναι κόρη φιλικῆς του οἰκογενείας, τὸν ὑβρίζει διὰ τῆς καταθέσεως τοῦ μὴ κατονομαζομένου προϊσταμένου του ὡς «ἀνισόρροπον καὶ ραδιοῦργον». Ἀλλ' ὁ προϊστάμενος τοῦ κ. Ι. Σ. ἢ Α. ἐκ τίνων περιστατικῶν ἐβεβαίωσεν, ὅτι ὁ ὑφιστάμενός του εἶναι «ραδιοῦργος»; ἐὰν δὲ ὑπάρχουν ὄντως τοιαῦτα περιστατικὰ βάσιμα, πῶς ἀνέχεται νὰ τὸν διατηρῇ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ νὰ τὸν μισθοδοτῇ εἰς βάρος τῆς Τραπέζης μὲ δεκάδας χιλιάδων δραχ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μῶν κατὰ μῆνα; Ἔπειτα τί ἐσκόπει ὁ κ. Ἀντωνακάκης διὰ τῆς ἀξιώσεώς του, ὅπως ὁ κ. Ι. Σ. ἢ Α. κατονομάσῃ τὴν μαθήτριαν; Μήπως ἤθελε νὰ παραλάβῃ τὴν μαθήτριαν καὶ νὰ κάμῃ ἀναπαράστασιν τῆς πράξεως ἐνώπιον καὶ ἄλλων μαρτύρων, διὰ νὰ διαπιστωθῇ πλέον ἀναντιρρήτως τὸ γεγονός; Ἀλλ' ἡ ἀξίωσις αὕτη εἶναι λογική; στηρίζεται ἐπὶ τῆς γνώσεως τῆς παιδικῆς ψυχολογίας καὶ ἰδίᾳ τῆς γυναικείας; Καὶ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ παραδεχθῇ τις ποτέ, ὅτι κόρη γνωρίζουσα ἤδη, ὅτι ἡ πράξίς της κατακρίνεται ὑπὸ τῆς κοινωνίας, θὰ ὡμολόγει πλέον αὐτὴν ἀναιδῶς;

Ἔπετα διὰ τὶ κατακρίνεται ἡ ἐπιτροπὴ δοῦσα πίστιν εἰς μάρτυρα ἀμερόληπτον, ὡρίμου ἡλικίας, ἀνεπίληπτον τὸ ἦθος καὶ ἄσχετον πρὸς τὰ ἐκπαιδευτικὰ ζητήματα, ὅστις ὑπέγραψε τὴν κατάθεσίν του μετὰ τὴν προσεκτικὴν ἀνάγνωσίν της;

Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς τῆς δημοσίᾳ οὐρησάσης μαθητρίας ἦτον ἀπαραίτητον νὰ διαψευσθῇ ἢ τουλάχιστον νὰ περιβληθῇ διὰ ποιάς τινας ἀμφιβολίας, ἐπειδὴ συνεδέετο μὲ τὴν ἐν τῇ αἰσχρολογωτάτῃ πρὸς συμμαθήτριαν ἐπιστολὴν τοῦ μαθητοῦ τοῦ Μαρασλείου Ἰ. Ι., ἣν **μάτην**, ὡς θ ἀποδείξωμεν κατωτέρω, ὁ κ. Ἀντωνακάκης προσπαθεῖ νὰ παραστήσῃ, ὅτι δὲν εἶναι αὐτόγραφος τοῦ προειρημένου μαθητοῦ.

Πρὸς συσκότισιν τοῦ γεγονότος περιέβαλεν αὐτὸ ὁ κ. Ἀντωνακάκης δι' ἑνὸς μύθου, ὃν περιλαμβάνει ἐν τῇ ἐκθέσει του (§ 56 Ε. Α) γράφων:

§ 56 «Εἶχε φτάσει μέχρις ἐμοῦ ἡ πληροφορία, ὅτι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν πρώτην φοράν, καθ' ἣν εἰς τὸ καφφενεῖον Ζαχαράτου ἠκούσθη ἡ διάδοσις ἀπὸ τὸν κύκλον, εἰς ὃν ἐφοίται οἱ κ. κ. Ι. Σ. ἢ Α. καὶ ὁ Π. Θεοδωρόπουλος, ἡ διάδοσις ἔφερεν, ὅτι πρόκειται περὶ μαθητοῦ οὐρήσαντος καὶ οὐχὶ μαθητρίας».

Εἶναι περίεργον, πῶς εὗρεν πρόθυμον φιλοξενίαν ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ κ. Ἀντωνακάκη ὁ μῦθος αὐτός.

Δὲν ἐσκέφθη ἄρά γε ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ὅτι οὐδεμίαν ἐντύπωσιν ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἡ ἀφήγησις περὶ παιδίου οὐροῦντος δημοσίᾳ, ἀφοῦ διὰ τὴν γνωστὴν ἔλλειψιν οὐρητηρίων ὑποπίπτει πολλάκις εἰς τὴν ἀντίληψιν παντὸς διαβάτου τὸ ἀηδὲς τοῦτο θέαμα, τελούμενον οὐ μόνον παρὰ παίδων, ἀλλὰ καὶ παρ' ἀνδρῶν καὶ γερόντων: Ἀντιθέτως εἶναι σύνηθες τοιοῦτον θέαμα ἐκ μέρους νεανίδων ἢ κυριῶν:

Κατὰ ταῦτα ἡ οὐρήσασα δημοσίᾳ μαθήτρια εἶναι πρόσωπον ***πραγματικόν***. Ἐὰν δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν κατονομάσῃ ὁ κ. Ι. Σ. ἢ Α., τοῦτο ἀπορρέον ἐκ τῆς διανοητικῆς του ἰσορροπίας σημαίνει, ὅτι παρὰ τὴν ἀσκήθεῖσαν πίεσιν δὲν ἠθέλησε νὰ ἐκθέσῃ τὴν ὑπόληψιν κόρης ἐπιπολαίας ἴσως, ἀλλ' ἧς ἡ πρᾶξις δικαιολογεῖται ἐκ τῶν ἐν τῷ σχολείῳ της συνήθων παραδειγμάτων.

Μαρτυρία Ι. Θ. Σ.

§ 29. β') Περὶ τῆς μαρτυρίας τοῦ κ. Ι. Θ. Σ., τοῦ ὁποίου τὴν ἀξιοπιστίαν δὲν ἀρνεῖται ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ἔπαθε σοβαρώτατον πάθημα. Διὰ νὰ ἀποδείξῃ ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῇ σπουδῇ του καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτὴν ἀνίσχυρον, τὴν ἐφαντάσθη ὡς μαρτυρικὴν κατάθεσιν, ἐν ᾗ παρενεβλήθησαν ὑπὸ τῆς κακοπίστου ἀνακρινούσης ἐπιτροπῆς καὶ φράσεις ἄλλαι μὲν οὐδόλως λεχθεῖσαι, ἄλλαι δὲ ἠλλοιωμέναι. Ἀλλ' ὅπως πάντοτε, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἡ σκληρὰ πραγματικότης διαλύει τὰ ὡραῖα τῆς φαντασίας ὄνειρα. Ἡ μαρτυρία τοῦ κ. Ι. Θ. Σ. δὲν ἀπορρέει ἐκ **καταθέσεως** γενομένης παρ' αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς, ἀλλ' εἶναι **αὐτόγραφος ἐπιστολή** του γραφεῖσα παρ' αὐτοῦ κατ' οἶκον ἐν νηφαλιότητι αὐθορμήτως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ψυχολογικῆς πιέσεως. Τῆς ἐπιστολῆς ταύτης καταχωρισθείσης ἀκριβῶς ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐπιτροπῆς ἔχομεν τὸ πρωτότυπον εἰς τὴν διάθεσιν παντὸς δυσπίστου Θωμᾶ. Ἑπομένως καὶ ἡ φράσις «ἅς τα... δυστυχῶς.. γίνονται ἐκεῖ» καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἀμφισβητούμενα παρὰ τοῦ κ. Ἀντωνακάκη (§ 57 Ε. Α.) εἶναι ἀκριβῆ καὶ ἀναντίρρητα γεγονότα. Μόνον τὰ συμπεράσματα τοῦ κ. Ἀντωνακάκη ἐλέγχοντα πλέον ἀνυπόστατα, ὡς ἐκ σφαλερᾶς βάσεως προελθόντα. Τὸ πάθημα δὲ τοῦτο ἔπαθεν ὁ κ. Ἀντωνακάκης, διότι ρυθμιστὴν τῆς ἐνεργείας του δὲν εἶχε τὸ αἰώνιον δόγμα τοῦ Θουκυδίδου «ἡ ὀργὴ καὶ τὸ τάχος ἐναντιώτατα τῇ εὐβουλίᾳ».

Καὶ ἄλλο ἐν τούτοις περίεργον ἐν τῇ ἐκθέσει του παρουσιάζει ὁ κ. Ἀντωνακάκης. Ἐν τῇ συνομιλίᾳ δηλαδὴ μεταξὺ τοῦ κ. Ι. Θ. Σ. καὶ τῆς μαθητρίας μᾶς ἐμφανίζει καὶ τὴν κ. Παρπαρία. Ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἦτο τότε παροῦσα. Μῆνας μετὰ ταῦτα συναντήσασα ἔξω τοῦ Μητροπολιτικοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ναοῦ τὸν κ. Ι. Θ.Σ. κατερχόμενον τοῦ ὑπουργείου μετὰ τὴν ἀνάκρισίν του ἐνώπιον τοῦ κ. Ἀντων. τὸν ἠρώτησε περὶ τῆς καταθέσεώς του, ἐκείνου δὲ βεβαιώσαντος, ὅτι ἐπανέλαβεν ὅσα εἶχε γράψει, αὐτὴ ἐταράχθη. Ἐὰν δὲ ἡ ἐπιτροπὴ δὲν ἀνέκρινε καὶ τὴν εἰποῦσαν τὰ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Ι. Θ. Σ. ἐκτιθέμενα μαθήτριαν, ἔκαμε τοῦτο, διότι οὐδεμίαν εἶχε ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ἀξιοπιστίας τοῦ ἐπιστέλλοντος κ. Ι. Θ. Σ. Ἄλλως τε οὔτε αὐτὴν οὔτε ἄλλην τινὰ μαθήτριαν ἐξήτασεν ἡ ἐπιτροπή, διότι γνωρίζει, ὅτι νεαραὶ μάρτυρες εἰς ζητήματα ἐρωτικῶν μάλιστα ὑποθέσεων παρ' ἐπίτηδες ἀνακριτῶν ἐξεταζόμεναι δὲν παρέχουσι πίστιν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ὅτι τοιαῦται ἐπανειλημμέναι ἀνακρίσεις ἀφαιροῦν καὶ τὸ τελευταῖον ἴχνος αἰδοῦς. Ἐὰν δὲ ἀμφιβάλῃ περὶ τούτων ὁ κ. Γ. Ἀντωνακάκης, ἂς μελετήσῃ τὸ προμνημονευθὲν σύγγραμμα τοῦ Στέρν. Ἂς κρίνῃ δὲ ἤδη καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς μαρτυρίας τῆς μαθητρίας, πόσην ἀλήθειαν εἶπεν αὕτη καὶ πόσον ἐπιτηδείως τὸν παρεπλάνησεν, ἀφοῦ ἀντελήφθη, ὅτι ἐξ ἐσφαλμένης ἀφετηρίας ἐξητάζετο, διότι εἶναι πασίγνωστον, ὅτι ἡ γυνὴ εἶναι πολὺ ἐπιτηδειοτέρα τοῦ ἀνδρὸς νὰ καλύπτῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ μάλιστα περὶ ἐρωτικῶν. Ἀλλ' ὁ κ. Ι. Θ. Σ. εἰς τὴν ἐπιστολήν του προσθέτει τὰ ἑξῆς, ὡς ἐὰν προεμάντευεν, ὅτι θὰ ἀμφισβητηθῇ παρὰ τοῦ ἀρεοπαγίτου κ. Ἀντωνακάκη ἡ ἔννοια τῶν λόγων του: «Ἀπῆλθον μελαγχολικός. Ἀνεπόλουν, πῶς ἦτο πρὶν τὸ Διδ. Τότε ἦτο τελεστήριον σοφίας, θεοσεβείας, φιλοπατρίας καὶ πάσης ἀρετῆς. . .».

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὰ μὴ ἀνακοινώσιμα.

§ 30 Μετὰ τοῦτο προβαίνομεν εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν μὴ ἀνακοινωσίμων, περὶ ὧν ἀπεφύγομεν νὰ κάμωμεν λόγον ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐκθέσει μας, διὰ νὰ μὴ κινήσωμεν τὴν βδελυγμίαν τῆς κοινωνίας, ἀναγκαζόμεθα ὅμως ἤδη ν' ἀσχοληθῶμεν καὶ περὶ αὐτῶν, ἀφοῦ ὁ κ. Ἀντωνακάκης (§ 58—66 Ε. Α.) ἠθέλησε νὰ τὰ ἀνακινήσῃ. Περὶ τούτων ἔχομεν εἰς χεῖρας πλῆθος τεκμηρίων **ἀναντιρρήτου ἀποδεικτικῆς ἀξίας**, τὰ ὁποῖα ἐκθέτομεν νῦν, ἀφοῦ ἠθέλησε καὶ περὶ τούτων νὰ κάμῃ λόγον ὁ κ. Ἀντωνακάκης (§ 58—68 Ε. Α.).

Καὶ πρῶτον περὶ τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων τῆς μαθητρίας Α. Π. πρὸς τὸν μαθητὴν Α.Μ., περὶ ὧν ὑπάρχει ὀγκώδης φάκελλος ἐρωτικῆς ἀλληλογραφίας, ἀφοῦ αἱ σχέσεις αὗται διήρκεσαν ἐπὶ μακρόν. Δὲν ἔμειναν δὲ αὗται ἄγνωστοι καὶ εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μαρασλείου, ὡς βεβαιοῦται οὐ μόνον ἐκ τῆς καταθέσεως τῆς κ. Ἰμβριώτου (§ 59 Ε.Α.), ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὸν κ. Παναγιωτίδην ἐγγράφου ὁμολογίας τῆς μαθητρίας βεβαιούσης. «Γίνεται τὸ ζήτημα γνωστὸ εἰς τὸν κ. Δελμοῦζο, ἐκάλεσε τὸν Μ. ὁ ὁποῖος τοῦ ἐδήλωσε, καθὼς μοῦ εἶπε μένα, ὅτι πράγματι μὲ ἀγαπᾷ καὶ ἔχει ἰδανικὸ σκοπό». Ὁ κ. Δελμοῦζος, διὰ νὰ μὴ λάβῃ τὰ προσήκοντα μέτρα καὶ κατὰ τοῦ ζεύγους τούτου καὶ κατ' ἄλλων—ὀκτὼ τοιαῦτα ἐξηκρίβωσεν ἡ ἐπιτροπὴ—σημαίνει, ὅτι ἢ ἐπίστευσεν, ὅτι ἐν τῷ Μαρασλείῳ ἐπαναλαμβάνονται τὰ εἰδύλλια τοῦ «Παύλου καὶ τῆς Βιργινίας» ἢ ἐθεώρησεν, ὅτι καὶ τὰ γεγονότα ταῦτα εἶναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φυσικαὶ πράξεις. Ἐξ οἱασδήποτε τῶν ἀνωτέρω δύο ἐκδοχῶν ὁρμώμενος ἕκαστος, ἂς συναγάγῃ ἀνάλογα συμπεράσματα, διὰ νὰ σχηματίσῃ γνώμην περὶ τῆς ἀξίας τῆς διευθύνσεως τοῦ Μαρασλείου.

Μαρτυρία τῶν μαθητῶν Σ. Κ. καὶ Ε. Π.

§ 31. Ἡ κατάθεσις τοῦ μαθητοῦ Σ. Κ. (δ 60 ε. Α.) βεβαιοῦντος, ὅτι «ἐὰν συνέβαινον εἰς τὸ χωριό του, ὅσα γίνονται ἐκεῖ (εἰς τὸ Μαράσλειον), θὰ ἔδούλευε Γκρᾶς» δὲν ἀπησχόλησε διόλου τὸν κ. Ἀντωνακάκην, διότι ἔσπευδε νὰ πιπιλίσῃ τὴν προκλητικὴν καραμέλλαν τῆς παρὰ τὰς ἐπιταγὰς τοῦ ψυχολόγου Στὲρν καὶ τῆς ἐρωτικῆς ποινικολογίας ληφθείσης μαρτυρίας τοῦ μαθ. Ε. Π. καταχωριζομένης ὁλοκλήρου, ἀφοῦ δι᾽αὐτῆς ὁ μαθητὴς βεβαιώνει, ὅτι ἠπειλήθη παρὰ τοῦ κ. Π. Θεοδωροπούλου δι᾽ ἀποβολῆς καὶ ἄλλων ἀηδιῶν, ὅτι ὁ κ. Π. Θεοδωρόπουλος τρέμων ἀπὸ θυμὸν τοῦ ἐπεδείκνυε Πρακτικὰ καὶ ἐρωτικὰς ἐπιστολὰς ἐνώπιον τοῦ κ. Παναγιωτίδου καὶ τοῦ κ. Δημητρακοπούλου (πῶς δὲν ἐξητάσθησαν καὶ αὐτοὶ παρὰ τοῦ κ. Ἀντωνακάκη, διὰ νὰ βεβαιώσουν τὸ τραγικὸν τοῦτο γεγονός, ἢ μήπως ἔπρεπεν ἀναποδείκτως ἔστω νὰ παρεισαχθῇ εἰς τὸ βάθος τῆς σκηνῆς καὶ ὁ Δημητρακόπουλος, διὰ νὰ καταστῇ ἀληθοφανὴς ἡ περίφημος προεπεξεργασία :) καὶ ὅτι ὁ κ. Θεοδωρόπουλος ἔκαμνε καὶ ἔδειχνε πράγματα καὶ σχήματα, διὰ τὰ ὁποῖα ὅλοι, ὅσοι γνωρίζουν τὸν κ. Π. Θεοδωρόπουλον, θὰ ἐγέλασαν, διότι εἶναι βέβαιοι, ὅτι αὐτὸς μόνον ἀπειλὰς καὶ θυμοὺς οὐδέποτε ἤσκησεν ἐν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῇ ἐκτελέσει τῆς μακρᾶς ὑπηρεσίας του. Ἦτο ὅμως ἀνάγκη νὰ στραγγαλισθῇ παρὰ τῶν ἐπιτηδείων μεταρρυθμιστῶν καὶ τοῦ μαθητοῦ τούτου τὸ ἦθος, διὰ νὰ κινήσουν τὴν συμπάθειαν μερικῶν ἀφελῶν ἀναγνωστῶν τῆς ἐκθέσεως καὶ νὰ διασυρθῇ ἡ ὑπόληψις τοῦ κ. Π. Θεοδωροπούλου καὶ τὸ κῦρος τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπῆς. Διότι πᾶς ἄλλος λογικῶς σκεπτόμενος ἄνθρωπος θὰ ἠρώτα ἔκπληκτος διὰ τὴν ἀφελῆ εὐπιστίαν τοῦ κ. Ἀντωνακάκη, τί γεγονὸς σπουδαῖον καὶ ἁμαρτύρητον ἄλλοθεν ἔμελλε νὰ καταθέσῃ ὁ μαθητὴς οὗτος, διὰ νὰ ἐκβιασθῇ δι' ὁμοβροντίας ἀνοήτων ἀπειλῶν; Οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ ἀναγραφόμενον ἀκριβῶς ἐν τοῖς πρακτικοῖς τοῦ Μαρασλείου ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου ἐτιμωρήθη καὶ μόνον αὐτό. Ἐὰν ὁ κ. Π. Θεοδωρόπουλος ἤθελε ν' ἀποσπάσῃ ὁμολογίας καὶ κρίσεις κατὰ τῶν μεταρρυθμισνῶν, δὲν ἦτο ἐλεύθερος νὰ μεταχεισθῇ τὸν δι' ἐρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων προσφορώτερον πρὸς ψυχολογικὴν ἐκβίασιν τρόπον: ἐρωτῶμεν πάντα ἀσχοληθέντα περὶ οἱασδήποτε ἀνακρίσεις, πότε εἰς τὴν μαρτυρίαν του μάρτυς καὶ δὴ μαθητὴς ἄκριτος καὶ περιδεὴς ἐπηρεάζεται περισσότερον, διὰ νὰ καταθέσῃ γεγονότα, τὰ ὁποῖα εἶναι πιθανόν, ὅτι θέλει ν' ἀποφύγῃ νὰ βεβαιώσῃ, ὅταν ἐξετάζεται αὐτοπροσώπως παρὰ φοβεροῦ μάλιστα ἀνακριτοῦ δικαιουμένου ν' ἀπευθύνῃ καὶ παραπειστικὰς ἐνίοτε ἐρωτήσεις, εἰς ἃς ὁ μάρτυς ἀπροετοίμαστος, εἶναι ὑπόχρεως ν' ἀποκριθῇ παρὰ τὰς διαθέσεις του, ἢ ὅταν ἀνατίθεται εἰς τὸν μάρτυρα νὰ γράψῃ μόνος ἐν ἰδιαιτέρᾳ αἰθούσῃ, ἀπηλλαγμένος τῆς φοβερᾶς ὄψεως

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ ἀνακριτοῦ, ἔκθεσιν γεγονότος ὑποπεσόντος εἰς τὴν ἄμεσον ἀντίληψιν του, ὅτε θὰ εἶναι ἐλεύθερος νὰ παραλείπῃ πολλὰ δυσάρεστα, ἢ νὰ προσθέτῃ ἄλλα εὐάρεστα χάριν ἐκείνων, ὑπὲρ ὧν εἶναι εὐμενῶς διατεθειμένος;

Καὶ δὲν ἔκαμεν ἡ τοιαύτη ἀνάκρισις, ἡ ὅλως ἀνεπηρέαστος ἐντύπωσιν εἰς τὸν κ. Ἀντωνακάκην, διὰ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν καλὴν πίστιν τῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις παρέλαβε τὴν ἔκθεσιν παρὰ τοῦ μαθητοῦ, χωρὶ νὰ ἀξιώσῃ παρ' αὐτοῦ νὰ προσθέσῃ ἢ νὰ ἀφαιρέσῃ τι ἐξ αὐτῆς, ἀφοῦ μάλιστα, χάριν τῶν μεταρρυθμιστῶν, ὁ μαθητὴς ὡμολόγει, ὅτι δικαίως ἐτιμωρήθη;

Ἡ ἐπιτροπὴ εἶναι βεβαία, ὅτι ἀκριβῶς διὰ νὰ ματαιωθῇ ἡ τοιαύτη ἀγαθὴ περὶ τῆς ἀνακριτικῆς ἐνεργείας τῆς ἐπιτροπῆς ἐντύπωσις, προσετέθη ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ κ. Ἀνωνακάκη ἡ ἀνόητος μαρτυρία τοῦ μαθητοῦ, δι' ἧς ἐξηναγκάσθη ὁ ἀτυχὴς παῖς καὶ εἰς ψευδομαρτυρίαν καθ' ἑαυτοῦ. Ἀρκεῖ ἡ φυσικὴ τῶν γεγονότων σειρά, διὰ νὰ κρίνῃ ἐξ αὐτῆς πᾶς ἀμερόληπτος κριτής. Ὁ μαθητὴς οὗτος Ε. Π. ἁγνῶν ἕως τότε ἠθῶν βλέπει μαθητὴν καὶ μαθήτριαν τοῦ Μαρασλείου ἐρωτικὰ φιλήματα ἀνταλλάσσοντας ἐντὸς τοῦ ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοκινήτου. Καταληφθείς ἐξ εὐλόγου φρίκης σπεύδει νὰ ἐκμυστηρευθῇ τὸ θέαμα εἰς συμμαθητήν του. Κατάπληκτος δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς εἰδήσεως «τὸ ἀνέφερεν ἀμέσως» εἰς τὸν κ. Δελμοῦζον. Οὗτος δὲ μετὰ λεπτολόγους ἐρεύνας ἐπείσθη, ὅτι ὁ Ε. Π. εἶχεν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰπεῖ ψεύματα καὶ ἐπροκάλεσεν ἀπόφασιν τοῦ συλλόγου ἡ ὁποία ἐτιμώρησε τὸν μαθητὴν (§ 60 Ε. Α.).

Ἀλλὰ παντὶ εἶναι δῆλον, ὅτι κατὰ τὰς «λεπτολόγους ἐκείνας ἐρεύνας» παρεσκευάσθη ἡ ἠθικὴ ἀναπηρία τοῦ μαθητοῦ Ε. Π., διότι ἔπρεπε πάσῃ θυσίᾳ νὰ διαψευσθῇ ἡ ἐρωτικὴ ἐκείνη τελετή, διὰ νὰ μὴ δυσφημισθῇ τὸ ἵδρυμα. Πρὸς τοῦτο ἐξαναγκάζεται ὁ μαθητὴς νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι τὸ ἐρωτικὸν γεγονὸς εἶναι δημιούργημα τῆς φαντασίας του καὶ ἑπομένως, ὅτι δικαία ἦτον ἡ τιμωρία του! ὡς θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου μεταρρύθμισις! Ἐξαναγκασθεὶς οὕτω ὁ μαθητὴς εἰς ψευδομαρτυρίαν καθ' ἑαυτοῦ εὔκολον ἦτο, ἀφοῦ ἐγένετο πλέον ἠθικῶς ἀνάπηρος, νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς ψευδομάρτυς καὶ κατὰ παντὸς ἄλλου καὶ δὴ καὶ κατὰ τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἀπορεῖ ὅμως πᾶς τις, πῶς ἐπὶ τοιούτου φαντασιοκόπου κατὰ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ὁμολογίαν παιδίου, ὅπερ μετὰ ταῦτα κατέστη καὶ ἠθικῶς ἀνάπηρον, ἐστηρίχθη ὁ κ. Ἀντωνακάκης, διὰ νὰ ἐξαγάγῃ πορίσματα.

Τὸ δὲ μεγαλυτέρας ἀπορίας ἄξιον εἶναι, ὅτι τοῦ ζεύγους τούτου τὸ ἐρωτικὸν εἰδύλλιον, τὸ ὁποῖον εἶδε μὲν ὁ μαθητής, ἐπείσθη ὅμως ὑπὸ τοῦ κ. Δελμούζου, ὅτι δὲν τὸ εἶδε, ἐπαναλαμβάνετο διαρκῶς, διότι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ὑπηρετρίας Ε. Κατζ. (§ 62 Ε. Α.) «πρόπερσι (τὸ αὐτὸ ἔτος 1925) τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν εἶδεν ἐνηγκαλισμένους νὰ φιλιοῦνται μέσα εἰς τὴν τραπεζαρίαν τοῦ σχολείου τὸ μεσημέρι τοὺς ἰδίους Κ. καὶ Β. Κ. τοὺς ὁποίους εἶπεν, ὅτι εἶδε καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁ μαθητὴς Ε. Π. Εὐτυχῶς, ὅτι ἡ Ε. Κατζ. δὲν ἦτο μαθήτρια τοῦ κ. Δελμούζου, ἄλλως μετὰ «λεπτολόγους ἐρεύνας» θὰ ἐπείθετο καὶ αὐτή, ὅτι δὲν εἶδε τί ποτε ἢ μᾶλλον ὅτι ὅ,τι εἶδεν ἦτο δημιούργημα τῆς φαντασίας της. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς μαρτυρίας ταύτης προβάλλει ἡ ἔκθεσις τοῦ κ. Ἀντωνακάκη τὴν ἀφελῆ ἀπορίαν «πῶς εὑρέθησαν εἰς τὸ Μαράσλειον μαθηταὶ τὴν Μεγάλην Παρασκευήν». Ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν ἄγονον εἰς ἐργασίαν, γόνιμον ὅμως εἰς ἐρωτικὰ εἰδύλλια, δὲν εἰσῆλθον ὡς μαθηταὶ εἰς τὸ Μαράσλειον, ἀλλ' ὡς ἐρασταὶ καὶ εἰς τόπον γνώριμον τοῦ ἔρωτός των. Διατί ὅμως ν' ἀπορῇ διὰ τοῦτο ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ἀφοῦ αὐτὸς ἐν σελίδι 59 τῆς ἐκθέσεώς του βεβαιοῖ, ὅτι εἰς τὸ Μαράσλειον ἔμενον μαθηταί τινες καὶ δὴ μονίμως:

Ἀλλ' ἐὰν δὲν ἐγένετο ἀπόπειρα στραγγαλισμοῦ κατὰ τοῦ ἤθους τῆς ὑπηρετρίας, ἐπεχειρήθη ὅμως ἄλλη ἀπόπειρα ἐκβιαστικὴ καὶ τρομοκρατικὴ κατ' αὐτῆς τὸ ἑσπέρας τῆς 26-5-26 ὅτε, ὡς γράφει τὸ «Ἐμπρὸς», «Τρεῖς ἄγνωστοι, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ πρᾶξις ὑποδηλοῖ τὴν ταὐτότητα, μεταβάντες εἰς τὸ Μαράσλειον ἀπεπειράθησαν νὰ ἐξαναγκάσουν ἀπειλητικῶς τὴν ὑπηρέτριαν τοῦ Μαρασλείου νὰ ὑπογράψῃ δήλωσιν ἀντίθετον τῆς καταθέσεώς της ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς. Ἀλλ' ἡ ὑπηρέτρια κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ τὴν ὑπογραφὴν προσποιηθεῖσα ἄγνοιαν γραμμάτων. Ἀντ' αὐτῆς ὑπέγραψαν τὴν δήλωσιν δύο μαθηταὶ τοῦ Μαρασλείου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προσελκυσθέντες ἐκ τοῦ δημιουργηθέντος θορύβου» («Ἔμπρὸς» 26 Μαΐου 1926).

Διατί ὁ κ. Ἀντωνακάκης δὲν ἐξήτασε καὶ τὸ σοβαρώτατον τοῦτο γεγονός, ἐξ οὗ ἐμφαίνονται σαφῶς αἱ ἐκβιαστικαὶ διαθέσεις τῶν μεταρρυθμιστῶν;.. ἀλλ' ὁ λόγος τούτου εἶναι πρόδηλος εἰς πάντα ἀμερόληπτον κριτήν. Ἀντὶ τούτου περιωρίσθη νὰ ἐξετάσῃ μόνον τὴν μητέρα τῆς ἐνόχου μαθητρίας, διὰ νὰ λάβῃ παρ' ἐκείνης πιστοποιητικὸν καλῆς διαγωγῆς τοῦ κ. Δελμούζου.

Μαρτυρία τῆς μαθητρίας Α. Π.

§ 32. Καὶ περὶ τῆς μαθητρίας ταύτης, ἀνεψιᾶς καθηγητοῦ τοῦ Μαρασλείου ὁμόφρονος πρὸς τοὺς μεταρρυθμιστὰς ἀνακριβῶς γράφει ὁ κ. Ἀντωνακάκης § 61. Ε Α. ὅτι «ἡ μαθήτρια εἶπεν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν» ἐν ᾧ αὐτὴ δὲν **εἶπεν**, ἀλλ' **ἔγραψεν ἐπιστολὴν** περιέχουσαν «ὁ κ. Δελμοῦζος, εἶχα μάθει, ὅτι εἶχε πῆ σὲ δύο ποῦ ἐκάλεσε στὸ γραφεῖό του, γιατί ἐπληροφορήθη, ὅτι ἦσαν ἀγαπημένοι, ὅτι νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἀγαπημένοι, ἀλλ' ἡ ἀγάπη τους νὰ εἶναι ἁγνὴ καὶ μὴ ἀντιληπτή..... Τὴν πληροφορίαν ὅτι τοὺς ἐμάλωσε τὴν ἔμαθα κατόπιν ἀπὸ τὴν Λ. τὸν Μάϊον τοῦ 1926, ἐν ᾧ τὰ ἄλλα, ὅτι ὁ κ. Δελμοῦζος τοὺς ἐπέτρεψε νὰ ἔχουν ἔρωτα ἁγὸν κ.λ.π. τὰ ἐγώριζα πρὸ πολλοῦ».

Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς δὲν καταφαίνεται σαφέστατα, ὅτι μεταξὺ τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ Μαρασλείου ἐπεκράτει ἡ γνώμη, ὅτι εἰς τὴν διεύθυνσιν ἦσαν ἀνεκταὶ αἱ ἐρωτικαὶ ἐκείνων σχέσεις καὶ ὅτι ἡ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοιαύτη ἀνοχὴ συνετέλει ἐμμέσως εἰς τὴν ὑπόθαλψιν αὐτῶν :

Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἀκρίβεια τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστολῆς μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῆς ἐγγράφου ὁμολογίας τῆς μαθητρίας Α. Π. καὶ ἐκ τῆς τοῦ Κ. Π., περὶ ἧς κατωτέρω.

Ἡ αἰσχρολόγος ἐπιστολή.

§ 33. Αὐτὴν ὁ κ. Γ. Ἀντωνακάκης χαρακτηρίζει ὡς «ἀφαντάστου αἰσχρολογίας» καὶ κατωτέρω «ὁ διδάσκαλος λοιπὸν ὁ λαμβάνων τὴν ἐπιστολὴν θὰ ἔβλεπεν ἀμέσως, ὅτι πρόκειται περὶ μαθητοῦ (ἐὰν ἦτο τοιοῦτος) θέλοντος ν' ἀποκτήσῃ διάδοχον καὶ ἀποτελοῦντος κίνδυνον ἁπτὸν σκανδάλου, τὸ ὁποῖον ἐπισυμβαῖνον δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ν' ἀποκρυβῇ, ἐκρηγνυόμενον δὲ θ' ἀνετίνασσε καὶ τοὺς τοίχους αὐτοὺς τοῦ σχολείου εἰς τὸν ἀέρα, θὰ εἶχεν ἄρα τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀναζητήσῃ μετὰ προσοχῆς καὶ ἀνεύρῃ τὸν μαθητὴν αὐτὸν καὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ὅσον οἷόν τε περισσότερον τοῦ σχολείου του. Διὰ νὰ μὴ πράξῃ τοῦτο, «διὰ νὰ μὴ ἐνεργήσῃ τίποτε» θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὄχι μόνον ἐντελῶς κακοήθης, ἀλλὰ πρὸ παντὸς τελειωτικὰ ἀνόητος».

Αὐταὶ εἶναι αἱ κρίσεις τοῦ κ. Ἀντωνακάκη, γραφεῖσαι ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ δὲν εἶναι μαθητοῦ τοῦ Μαρασλείου. Διὰ τοῦτο αὐτὸς κατωτέρω προσθέτει. «Βεβαιῶ, ὅτι ἡ παραβολὴ τοῦ γραφικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐπιστολῆς πρὸς τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα τοῦ Ι. Ι., περὶ τοῦ ὁποίου κυρίως πρόκειται, καταδει-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κνύει, ὅτι ἡ γραφὴ εἶναι ἀπὸ διαφόρου **ὅλως** χειρός».

Ἐκ τῶν κατωτέρω θ' ἀποδειχθῇ, ἐὰν ἡ βεβαίωσις τοῦ κ. Ἀντωνακάκη ἔχει ἀξίαν τινὰ καὶ κατὰ πόσον αἱ πρῶται ὀρθαὶ κρίσεις του αἱ γενόμεναι ὑπὸ τὴν προεκτεθεῖσαν προϋπόθεσιν ἔχουν ἐφαρμογὴν περὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ σχολείου.

Ἡ ἐπιτροπὴ μαθοῦσα τὸ σκάνδαλον τῆς ἐπιστολῆς αὐτῆς καὶ ὅτι ὁ μὲν μαθητὴς ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν οὐδεμίαν ὑποστὰς τιμωρίαν ἐφοίτα ἀκόμη εἰς τὸ Μαράσλειον, τοὐναντίον δὲ ἡ μήτηρ ἠναγκάσθη ν' ἀποσύρῃ τὴν κόρην της ἐκ τοῦ Μαρασλείου καὶ νὰ τὴν ἐγγράψῃ εἰς γειτονικὸν ἰδιωτικὸν ἐκπαιδευτήριον, παραλαβοῦσα παρὰ τῆς μητρὸς τὴν ἐπιστολὴν μετέβη ἀμέσως εἰς τὸ Μαράσλειον. Ἐκεῖ ἐκάλεσε τὸν περὶ οὗ πρόκειται μαθητὴν Ι.Ι. καὶ τὸν διδάσκαλόν του, τὸν φιλικῶς πρὸς τοὺς μεταρρυθμιστὰς διακείμενον κ. Ι. Κατσούλην. Ἐνώπιον δὲ αὐτοῦ ὑπηγόρευσεν εἰς τὸν μαθητὴν νὰ γράψῃ διὰ μολυβδίδος (ἐπειδὴ διὰ τοιαύτης εἶχε γραφῆ καὶ ἡ ἐπιστολὴ) 28 λέξεις ἐκ τῶν περιεχομένων μὲν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἀλλ' ἄνευ λογικῆς τινὸς πρὸς ἀλλήλας συναρτήσεως καὶ τὴν ὑπογραφήν του ἀποκλείσασα μόνον τὰς αἰσχράς, διὰ νὰ μὴ ὑποπτεύσῃ τι ὁ μαθητής. Μετὰ τοῦτο ζητήσασα παρέλαβε παρὰ τοῦ μαθητοῦ τὸ πρόχειρον τετράδιόν του γεγραμμένον καὶ αὐτὸ διὰ μολυβδίδος. Ἀπομακρύνασα δὲ τὸν μαθητὴν ἔθεσεν ἐνώπιον τοῦ διδασκάλου του κ. Κατσούλη τὰ δοκίμια τοῦ μαθητοῦ, τὸ τετράδιον καὶ τὴν διαβόητον ἐπιστολήν. Ὁ κ. Ι. Κατσούλης εὐσυνειδήτως καὶ εἰλικρινῶς ἐκ τῶν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀναντιρρήσων τούτων τεκμηρίων κρίνων ὡμολόγησεν ἐν τῇ καταθέσει του, ὅτι «ὁμοιάζει ὁ γραφικὸς χαρακτὴρ καὶ τοῦτο βεβαιῶ, διότι ὁ γράψας εἶναι μαθητής μου». Τὴν ὁμολογίαν αὐτὴν μὴ διαψευσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Κατσούλη ἐξετασθέντος παρὰ τοῦ κ. Ἀντωνακάκη καὶ ἀποτελοῦσαν ἀπόδειξιν ὄντως ἀντικειμενικοῦ κύρους διαψεύδει μόνος ὁ κ. Ἀντωνακάκης διὰ τῆς ἀνωτέρω βεβαιώσεώς του μὴ ἐχούσης ἄλλην ἀξίαν ἢ τὴν τῆς προσωπικῆς του ἐκτιμήσεως καὶ διαθέσεως.

Εὐτυχῶς ὑπάρχουν τὰ τεκμήρια, ἐφ' ὧν στηριζόμενη ἡ ἐπιτροπὴ καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ μαθητοῦ ἐμόρφωσαν τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ εἶναι τοῦ μαθητοῦ Ι. Ι. Δέχεται δὲ ἡ ἐπιτροπὴ νὰ κριθῇ ἡ καλή της πίστις περὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος παρὰ τοῦ κ. προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ τῆς κοινοβουλευτικῆς ἐπιτροπῆς, ὅτε ἡ ἔγκυρος γνώμη αὐτῶν θὰ κρίνῃ, ποῦ ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια καὶ ποῦ ἡ πλάνη. Ἐὰν ὅμως ἡ γνώμη τῶν ἀνωτέρω εἶναι ὑπὲρ ἡμῶν, τότε οἱ ἀνωτέρω χαρακτηρισμοὶ τοῦ κ. Ἀντωνακάκη περὶ τοῦ ἀποκρύψαντος τὸ σκάνδαλον διευθυντοῦ ἔχουν τελείαν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῶν μεταρρυθμιστῶν.

Μαρτυρία κ. Ι. Κατσούλη.

§ 34. Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς β' ὁμολογίας τοῦ κ. Κατσούλη, ὅτι «ἀνέφερα τὸ γεγονὸς (τῆς ἐπιστολῆς) εἰς τοὺς κ. κ. Ἰορδανίδην καὶ Δελμουζόν, ἀλλ' οὐδὲν ἐνηργήθη». Ταύτην ἡ ἔκθεσις τοῦ κ. Ἀντωνακάκη θέλει νὰ διαψεύσῃ διὰ σοφιστικῶν καὶ ἀνυ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ποστάτων διλημμάτων, ἀλλ' αὐτὴ εἶναι ἀληθὴς καὶ εἰλικρινής. Προερχομένη δὲ παρὰ διδασκάλου προσκειμένου μὲν πρὸς τοὺς μεταρρυθμιστάς, εὐσυνειδήτου ὅμως, ἔχει ὄντως ἀντικειμενικὴν ἀξίαν, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τῶν ἑπομένων. Ὁ κ. Ι. Κατσούλης ἀναγνώσας τὴν παρὰ τῆς μητρὸς τῆς κόρης παρουσιασθεῖσαν αὐτῷ ἀμέσως ἐπιστολὴν ἐπείσθη, ὅτι αὕτη ἐγράφη ὑπὸ τοῦ μαθητοῦ Ι.Ι., ἀνέφερε δὲ ἀμέσως, ὡς ὤφειλε, τὸ γεγονὸς εἰς τοὺς κ. κ. Ἰορδανίδην καὶ Δελμοῦζον. Ὁ κ. Ἰορδανίδης, ὡς εὐσυνείδητος κρμμουνιστής διέγνωσεν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι ὁ γράψας εἶναι ἀνάξιος μαθητής του καὶ ἄξιος ἑπομένως τῆς προστασίας του. Διὰ νὰ μὴ ὑποστῇ τιμωρίαν ὁ καλὸς μαθητής του ἔπλασεν εὐχόλως ὁ κ. Ἰορδανίδης, καὶ ὄχι ἡ μήτηρ τῆς κόρης, τὸν μῦθον, ὅτι ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν εἶναι μαθητὴς τῆς ἐμπορικῆς σχολῆς. Ὁ μῦθος ἐπιστεύθη, ἀλλ' ἐκ τῶν γενομένων ἐν τῇ ἐμπορικῇ σχολῇ ἀνακρίσεων ὁ μῦθος ἀπέβη, ὡς εἰκός, καὶ πάλιν μῦθος. Ὁ κ. Ι. Κατσούλης ἀγνοῶν τὴν δαιμονίαν καὶ ἐπιτηδειοτάτην ἐνέργειαν τοῦ κ. Ἰορδανίδου καὶ βλέπων ἀτιμώρητον τὸν δράστην μαθητήν ἤτο φυσικὸν νὰ σχηματίσῃ τὴν γνώμην καὶ νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι «οὐδὲν (τ. ἔ. σκόπιμον καὶ ἀποτελεσματικὸν) ἐνηργήθη». Τὴν αὐτὴν γνώμην, ἀφοῦ ματαίως πολλάκις ἠνώχλησε τοὺς κ. κ. Ἰορδανίδην καὶ Δελμοῦζον, διὰ νὰ τιμωρήσωσι τὸν δράστην, ἐσχημάτισε καὶ ἡ μήτηρ, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἀποφάσεώς της πρὸς μετεγγραφὴν τῆς θυγατρός της εἰς ἄλλο σχολεῖον. Θὰ ἐκάλυπτε δὲ καὶ τὸ σκάνδαλον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦτο, ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα, πυκνὸν καὶ ἀδιαπέραστον σκότος, ἐὰν διὰ τῆς ἀποτόμου ἀνακοπῆς τῆς δικτατορικῆς καὶ τρομοκρατικῆς δράσεως τῶν μεταρρυθμιστῶν τοῦ Μαρασλείου δὲν ἔπνεε προσκαίρως ἐλαφρὰ πνοὴ ἐλευθερίας, διὰ νὰ ἀποκαλύψῃ μερικὰ ἐκ τῶν Μαρασλειακῶν σκανδάλων.

Ἀλλὰ τοῦ κ. Κατσούλη πρέπει νὰ διαψευσθῇ καὶ ἄλλη μαρτυρία ἀξία λόγου, ὅτι «ὁ κ. Μηλιάδης παριστάμενος ἐνίοτε εἰς τὰς συνεδρίας τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Μαρασλείου διδασκαλείου δὲν εἶχεν ἰδιότητα ἐπίσημον οὐδεμίαν, πιθανὸν ὡς ὁμόφρων τοῦ κ. Ἰορδανίδου, τοῦ ὁποίου τὰς ἀρχὰς ὑπεστήριζε». Καὶ πῶς διαψεύδεται «ὡς ἄντικρυς ἀνακριβής;» «Διότι, λέγει ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ὁ κ. Ι. Μηλιάδης εἶναι φιλόλογος καθηγητὴς δόκιμος, μετεκπαιδευόμενος τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας ὑπ' αὔξοντα ἀριθ. μητρῴου 16». Ἀλλ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ γεγονός, ὅτι ὑπῆρξε δόκιμος τῆς παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας, εἶναι μία σοβαρὰ ἔνδειξις τῶν κομμουνιστικῶν του τάσεων, διότι οἱ δόκιμοι αὐτῆς ἐστρατολογήθησαν, ὡς εἴπομεν, ἐν μέρει ἐκ τῶν κομμουνιζόντων ἐκπαιδευτικῶν. Πόσην δὲ σχέσιν εἶχεν ὁ κ. Μηλιάδης πρὸς τὴν Παιδαγωγικὴν μαρτυρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι ἤδη μετεπήδησεν εὐκόλως εἰς τὴν θέσιν ἐφόρου ἀρχαιοτήτων, ἣν κατέκτησε διὰ τῆς εὐνοίας τῶν μεταρρυθμιστῶν.

Μαρτυρία τοῦ κ. Χάϊμαν.

§ 35. Ἡ μαρτυρία τοῦ κ. Χάϊμαν, ἡ ἐν § 65 Ε.Α.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καταχωριζομένη οὐδὲν ἄλλο κατὰ βάθος ἀποδεικνύει ἢ τὴν καθολικὴν τῶν ἐκπαιδευτικῶν πίστιν περὶ τῆς δικτατορικῆς καὶ παντοδυνάμου ἐξουσίας τῶν μεταρρυθμιστῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ὅτι ὁ κ Μηλιάδης προσεπάθει νὰ μεταγγίσῃ εἰς τὰς μαθητρίας «σαχλαμάρες» προερχομένας ἐκ τῶν κομμουνιστικῶν του ρωπῶν.

Ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἐπεκαλέσθη καὶ τούτου τὴν μαρτυρίαν, ὄχι βεβαίως διὰ νὰ ἀκούσῃ τὰ ἀνωτέρω, ὄχι καὶ τόσον εὐχαριστα, ἀλλὰ διὰ νὰ λάβῃ καὶ παρ' αὐτοῦ πιστοποιητικὸν καλῆς διαγωγῆς τοῦ κ. Δελμούζου, τὸ ὁποῖον καὶ ἔλαβεν.

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κ. Π.

§ 36. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, ἧς τὸ περιεχόμενον χαρακτηρίζεται αὐθαιρέτως παρὰ τοῦ κ. Ἀντωνακάκη (§ 66 Ε.Α.) ὡς «περιγραφὴ φαντασιοπληξιῶν», περιγράφει γεγονότα, π.χ. ἐρωτικὰ γυμνάσια ἐν τῷ Μαρασλείῳ καὶ ἄλλα ὅμοια, ὧν ὑπῆρξεν αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος μάρτυς ἡ ἀδελφή του, μαθήτρια τοῦ Μαρασλείου. Ὁ ἐπιστέλλων εἶναι τελειόφοιτος τῆς φιλολογίας ἔχων πλήρη συνείδησιν τῶν, ὅσα γράφει. Γεννᾶται ὅμως ἡ ἀπορία, διατί ὁ κ. Ἀντωνακάκης δὲν ἐκάλεσε καὶ τοῦτον νὰ τὸν ἀνακρίνῃ, ἀλλ' ἠρκέσθη νὰ τὸν χαρακτηρίσῃ αὐθαιρέτως ὡς φαντασιόπληκτον, ὅπως καὶ τὸν Ι. Σ. ἢ Α. ; Ἡ αἰτία τῆς τοιαύτης παραλείψεως εἶναι εὐνόητος, ἐὰν γνωσθῇ, ὅτι ὁ νέος αὐτὸς ἐξ ἐπιφανοῦς καταγόμενος οἰκογενείας, ἔχων δὲ τὸ θάρρος τῆς γνώ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μης του θὰ ἐπεβεβαίωνε καθ' ὅλα των τὰ σημεῖα, ὅσα χαριέστατα περιγράφει.

Πορίσματα.

§ 37. Κατὰ ταῦτα **ὅλα ἀνεξαιρέτως** τὰ ἐν τῇ § 67 πορίσματα τοῦ κ. Ἀντωνακάκη ἐξηλέγχθησαν ἀνυπόστατα. Τοὐναντίον δὲ ἀπεδείχθη:

1) Ἡ ἀλήθεια τοῦ γεγονότος τῆς δημοσίᾳ οὐρησάσης μαθητρίας, ἣν δὲν κατωνόμασεν ὁ κ. Ι. Σ. ἢ Α. διὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν διαπόμπευσίν της.

2) Ἡ μαθήτρια Δ. Χ. εἶπεν εἰς τὸν Ι. Θ. Σ. πάνθ' ὅσα οὗτος γράφει ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ ὑπὸ τὴν μόνην ἀληθῆ αὐτῶν ἔννοιαν.

3) Ὅτι οἱ ἔρωτες τῆς μαθητρίας Α. Π. πρὸς τὸν Α. Μ., καθὼς καὶ ἄλλων ἐρωτικῶν ζευγῶν, ἦσαν καὶ ἐσωσχολικοὶ καὶ ἐξωσχολικοὶ καὶ ὅλως ὑλικοί.

4) Οἱ μαθηταὶ Σ. Κ. καὶ Ε. Π. ἀναφέρουν ἐρωτικὰς σκηνὰς ἀποκρυβείσας ὑπὸ τῆς διευθύνσεως.

5) Ἡ μαθήτρια Ἀν. Π. ἐβεβαίωσε τὴν ἀνοχὴν τοῦ κ. Δελμούζου εἰς τὰ ἐρωτικά.

6) Ἡ κατάθεσις τῆς ὑπηρετρίας περὶ τῶν ἐρωτικῶν εἰδυλλίων τοῦ Μαρασλείου εἶναι ἀληθής.

7) Ἡ αἰσχρολόγος ἐπιστολὴ εἶναι ἡ αὐτόγραφος τοῦ μαθητοῦ τοῦ Μαρασλείου Ι. Ι.

8) Ὁ κ. Χ. βεβαιῶν τὴν παντοδυναμίαν τῶν μεταρρυθμιστῶν μας μαρτυρεῖ συγχρόνως καὶ τὴν ἀσκουμένην παρ' αὐτῶν πίεσιν καὶ εἰδυλλιακὴν σκηνήν, ἧς παρέστη μάρτυς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

9) Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κ. Π. περιγράφει πιστῶς γεγονότα καὶ ἄλλοθεν ἀποδεικνυόμενα. Εἶναι λυπηρόν, ὅτι μία τόσον γενναία προσπάθεια τοῦ κ. Ἀντωνακάκη ἐξηνεμίσθη τόσον ταχέως, ὥστε οὐδὲ ἴχνος αὐτῆς ν' ἀπομείνῃ.

Μία ἀπορία τοῦ κ. Ἀντωνακάκη.

§ 38. Ἐν συνεχείᾳ τούτων ὑπάρχει (σ. 36 Ε. Α.) μία περίεργος ἀπορία τοῦ κ. Ἀντωνακάκη πολλὴν ἀφέλειαν ἢ μᾶλλον ἄγνοιαν τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων μαρτυροῦσα Ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἀπορεῖ, διατὶ ὑπὸ τῶν τριῶν δημοδιδασκάλων, οἱ ὁποῖοι κατακρίναντες τὴν διδασκαλίαν τῶν μεταρρυθμιστῶν, ὡς «κομμουνιστικήν, ἀντεθνικὴν καὶ ἀντιθρησκευτικὴν» κατῆλθον καὶ «εἰς δημοσιογραφικὸν ἀγῶνα», εἰς ὃν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς κατέδειξαν, ὅτι ἔγραφον ὅ,τι εἶχον νὰ εἴπουν, περὶ ἀνηθικοτήτων καὶ ἐρωτικῶν ἀτοπημάτων οὐδεὶς λόγος γίνεται ὑπ' αὐτῶν».

Ἀλλὰ διατί ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ὁ κατακρίνων ἄλλους, διότι δὲν ἐζήτησαν μάρτυρας ἐπουσιώδεις, δὲν ἐλάμβανε τὸν κόπον νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτῶν τῶν ἰδίων τὴν αἰτίαν, δι' ἣν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δὲν ἔκαμαν λόγον «περὶ ἀνηθικοτήτων καὶ ἐρωτικῶν ἀτοπημάτων;» Μήπως, διότι ἐφοβεῖτο, ὅτι θὰ λάβῃ παρὰ τῶν ἀτυχῶν αὐτῶν διδασκάλων τὴν ἀπάντησιν: «Μὰ κ. Ἀντωνακάκη, πῶς ἠθέλετε νὰ καταγγείλωμεν καὶ αὐτὰ τὰ ἀνεπίδεκτα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐν τῷ Μαρασλείῳ παντοδυναμίας τῶν μεταρρυθμιστῶν πιθανῆς ἀποδείξεως,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀφοῦ ἡμεῖς, καταγγείλαντες γεγονότα ὡμολογημένα καὶ βεβαιωμένα ἐν τοῖς πρακτικοῖς διὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν μεταρρυθμιστῶν, κατηγορήθημεν ὡς συκοφάνται, ἐξεδιώχθημεν τοῦ Μαρασλείου παρανομώτατα καὶ ἐξηναγκάσθημεν ἐπὶ δύο ἤδη ἔτη πτωχοὶ καὶ ἄσημοι ν' ἀγωνισθῶμεν μὲ θυσίαν τοῦ ἄρτου τῶν οἰκογενειῶν μας, διὰ νὰ σώσωμεν τὴν ὑπόληψίν μας καὶ νὰ ὑποδείξωμεν τὸν κίνδυνον, ὅστις ἠπείλει τὸ ἔθνος ἐκ τῶν μεταρρυθμιστῶν; Σᾶς βεβαιοῦμεν, κ. Ἀντωνακάκη, ὅτι, ὅτε ἡμεῖς προετάσσομεν εἰς τὰ προχώματα τὰ στήθη μας ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν αὐτῆς οὐδεμίαν συνησθάνθημεν ἀπέναντι τῶν προφανῶν κινδύνων καὶ κακουχιῶν ταραχήν, οὔτε ἀκόμη, ὅταν ἐμανθάνομεν, ὅτι ὁμήλικοί μας φυγοπόλεμοι ἐλάμβανον πλουσιωτάτας ἀποζημιώσεις καὶ προήγοντο εἰς ἀδρομίσθους θέσεις. Σήμερον ὅμως, ὅτε δοκιμάζομεν διωγμοὺς καὶ ὕβρεις παρὰ φυγοπολέμων ἐσωτερικῶν καὶ ἐπικινδυνωτέρων ἐχθρῶν τῆς πατρίδος, ὑπονομευτῶν τῶν ἰδανικῶν της καὶ ἰδανικῶν μας, ἀναλογιζόμενοι, πόσον καλυτέρα ὑλικῶς καὶ ἀνωτέρα ὑπηρεσιακῶς θὰ ἦτο ἡ θέσις μας, ἐὰν ἐτασσόμεθα ἔκτοτε εἰς τὸ πλευρόν των, σκεπτόμεθα, ὅτι πολὺ κακὸν δρόμον ἠκολουθήσαμεν, διότι αὐτὸς μᾶς ἔφερεν εἰς τὴν στέρησιν τοῦ ἄρτου τῆς οἰκογενείας μας» Τοιαῦτα θὰ ἔλεγον οἱ τρεῖς οὗτοι δημοδιδ. εἰς τὸν κ. Ἀντωνακάκην. Ἀλλὰ τί θὰ προσέθετον σήμερον, ἀφοῦ ἔμαθον, ὅτι ὑπὸ τοῦ ἐποπτικοῦ συμβουλίου των, τοῦ προσκειμένου εἰς τοὺς μεταρρυθμιστάς, ἐκηρύχθησαν στάσιμοι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θέσεως τοῦ κ. Ἀντων.; Αὐτοὶ εἶναι οἱ σοβαροὶ λόγοι, δι' οὓς τότε οἱ 3 δημοδιδάσκ. δὲν κατήγγειλαν «τὰς ἀνηθικότητας καὶ τὰ ἐρωτικὰ ἀτοπήματα τοῦ Μαρασλείου». Ταῦτα κατηγγέλθησαν, ὅτε κατέπεσον τὰ δικτατορικὰ τείχη τοῦ Μαρασλείου, δι' ὧν ἀπεκρύπτοντο ἀσφαλῶς τὰ ἐν αὐτῷ τελούμενα καὶ ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν ὁ κ. Γ. Παναγιωτίδης. Οὗτος δὲ εὑρεθεὶς πρὸ ἀληθοῦς ἀποκαλύψεως μαρτυρούσης τὰς ἀληθεῖς προθέσεις τῶν μεταρρυθμιστῶν ὑπέβαλε τὴν γνωστὴν ἐμπιστευτικὴν ἔκθεσίν του, ἣν ἐπηκολούθησαν αἱ ἄλλαι τρεῖς, ὧν πρώτη ἡ τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Καρναβάλου.

Διὰ νὰ φανερωθῇ ἡ πλήρης ἀδιαφορία περὶ τὴν χαλάρωσιν τῶν ἠθῶν παρὰ τῶν μεγάλων παιδαγωγῶν τοῦ Μαρασλείου, πρέπει νὰ καταδεχθῇ καὶ ἡ Παιδαγωγικὴ ἀξία τῆς διεξαχθείσης ὀργιαστικῶς «ἑορτῆς τοῦ Καρναβάλου» ἐν τῷ Παιδαγωγικῷ τούτῳ σχολείῳ, καθ' ἣν μετημφιέσθησαν οἱ ἄρρενες εἰς θήλεις καὶ τἀνάπαλιν. Περὶ αὐτῆς ὁ κ. Ἀντωνακάκης γράφει: «Δὲν φαντάζομαι, ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ κρτηγορίαν». Τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον ἀφίνομεν νὰ δώσῃ ὁ ὑφηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης Ἰ Φρίντιουγκ (ἐν τῷ περιοδικῷ «Πορίσματα τῆς ἐσωτερικῆς παθολογίας καὶ θεραπευτικῆς τῶν παίδων» τόμ. 24, 1923): «Ἔχει μεγάλην σημασίαν, ἂν ἡ ἐνδυμασία εἶναι σύμφωνος πρὸ τὸ φῦλον. ***Τοιαύτη μεταμφίεσις***, παράγει ψυχικὰ γεγονότα, δυνάμενα εὐκόλως νὰ προ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

διαθέσουν εἰς τὴν παρὰ φύσιν ἀσέλγειαν. Κατὰ τὴν ὀργάνωσιν λοιπὸν σχολικῶν ἑορτῶν, κατὰ τὰς δραματικὰς παραστάσεις, δύνατα εὐκόλως ὁ ἔμπειρος ἰατρὸς νὰ παρατηρήσῃ ἤδη κατὰ τὴν προετοιμασίας ὑπερβολικὸν ναρκισσισμόν, κλίσιν εἰς τὸ παίζειν τὸ πρόσωπον τοῦ ἑτέρου φύλου. . . . . πρόωρον ἀναπτυξιν τῆς γενετησίου ὁρμῆς. Ὀφείλει δὲ ἐγκαίρως νὰ λαμβάνῃ τὰ κατάλληλα διορθωτικὰ μέτρα». Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ εἰδικοῦ τούτου Ἰατροῦ, ὅστις σημειωτέον, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν ἐλευθεριάζουσαν σχολὴν τῶν ψυχοαναλυτικῶν, ἡ Μαρασλειακὴ ἑορτὴ τοῦ Καρναβάλου καὶ τὴν ἔκλυσιν τῶν ἠθῶν ἦτο διεγερτικὴ πρὸς σαρκικοὺς ἔρωτας, καὶ ἔκλυσιν τῶν ἠθῶν. Κατὰ δὲ τὴν γνώμην ἄλλων αὐστηροτέρων ἀποτελεῖ ἔγκλημα κατὰ τῆς σεμνότητος, τῆς αἰδοῦς, τῆς ἠθικῆς τῶν νέων μία τοιαύτη ἑορτή.

§ 39. Ἀφοῦ ἀπεδείχθησαν ἀληθῆ πάντα τὰ παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς ἀποκαλυφθέντα ἐρωτικὰ σκάνδαλα τοῦ Μαρασλείου, εἶναι ἀνάγκη, νὰ ἐπαναληφθῶσιν ὅσα ἐν συμπεράσματι γράφει ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐκθέσει της ἡ ἐπιτροπή, πρὸ τῶν ὁποίων μετ' ἀδιαφορίας ἀντιπαρέρχεται ὁ κ. Ἀντωνακάκης συνειδῶς τὴν ἀδυναμίαν του πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν μεταρρυθμιστῶν ἐναντίον κατηγορίας καὶ παρ' αὐτῶν ὡμολογημένης.

Συμπεράσματα ἐκ τῆς πρώτης ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπῆς.

«Ἡ ἐπιτροπὴ κατακρίνει τοὺς τέως κυβερνῶντας τὸ Μαράσλειον, ὅτι οὐ μόνον ἐπέτρεπον ἀχαλίνωτον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐλευθερίαν κατὰ τὰ διαλείμματα καὶ τὰς ἐκδρομὰς εἰς τὰς μεταξὺ μαθητῶν καὶ μαθητριῶν σχέσεις, ἀλλὰ καί, ὁσάκις τοιαῦτα ἔκτροπα κατηγγέλλοντο, ἢ ἀντιπαρήρχετο ἡ Διεύθυνσις μετ' ἀσυγγνώστου ἀδιαφορίας πρὸ αὐτῶν, ἢ ἐτιμωρεῖτο ὁ καταγγέλλων αὐτά! Οὐκ ὀλίγον δὲ ἐξέθρεψε τὴν ἀχαλίνωτον ταύτην ἐλευθερίαν καὶ ἡ μετ' ἄκρας ἀσυνεσίας καὶ ἐπιδεικτικῆς ἐπιπολαιότητος μετὰ πολλοῦ πατάγου εἰσαχθεῖσα αὐτοδιοίκησις, ἥτις μὴ προελθοῦσα ὀργανικῶς ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτῶν τούτων τῶν μαθητῶν κατόπιν τοῦ ἀπολύτου ἀναγκαίου μακροῦ ἐθισμοῦ κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην ὑπέθαλψεν, ὡς ὀρθῶς ἀνεγράφη ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ κ. Παναγιωτίδου, τὴν δοκησισοφίαν καὶ τάσεις ὑλιστικὰς παρὰ τοῖς μαθηταῖς.

Ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνόχου ἀμελείας τῶν μεταρρυθμιστῶν οὐδὲν τὸ παράδοξον, ἐὰν οἱ μαθηταὶ ἐσχημάτιζον τὴν γνώμην, ὅτι τοιαῦτα δὲν εἶναι ἐπιλήψιμα, ἀλλὰ . . . . φυσικαὶ πράξεις.

Φυσικὸν ἑπομένως ἐκ τῆς τοιαύτης ἀνοχῆς εἶναι νὰ καταλήξῃ τις εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αἱ τοιαῦται σχέσεις ὑπεθάλποντο παρὰ τῆς Διευθύνσεως, δουλεύούσης εἰς κομμουνιστικὰς ροπὰς ἀκολασίας, ἐξασφαλιζούσας τὴν εἰς τὸν Μπολσεβικικὸν παράδεισον εἴσοδον.

Ἡ μέθοδος τοῦ Βύνεκεν παρεστάθη ψευδῶς, ὅτι εἰσήχθη ἐν Γερμανίᾳ.

Ἐπειδὴ τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι σοβαρώτατον, ἡ δὲ ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισις ἐπεκαλέσθη καὶ τὸ κῦρος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Γερμανοῦ τινος Βύνεκεν, ὑπερμάχου τῶν τοιούτων ροπῶν, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ Γερμανία δὲν παρεφρόνησεν νὰ παραδώσῃ τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας της δεσμίαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Βύνεκεν της. Τοὐναντίον ὡδήγησε τοῦτον εἰς τὰς φυλακὰς καὶ ἐν συνεδρίῳ πρὸ 1 ½ περίπου ἔτους γενομένῳ ἐν Κάσσελ ὑπὸ τὴν αἰγῖδα τοῦ Πρώσσου ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, καὶ τῇ συμμετοχῇ τῶν παγκοσμίου φήμης ἐπιστημόνων Στέρν, Τσίχεν, Χόφφμαν κλπ. κατηγορηματικῶς ἀπεδόθη αὐτῷ ἡ μομφή, ὅτι ὑπέθαλψε τὰ σωματικὰ ὑλικὰ πάθη τῆς νεολαίας (Παιδαγωγικὰ προβλήματα τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας 1925). Ἵνα δὲ ὄχι μόνον ἡ ἔκτασις, ἀλλὰ καὶ τὸ βάθος καὶ ἡ τεραστία σημασία τῆς τοιαύτης περὶ τὰ ἐρωτικὰ παιδαγωγικῆς δράσεως κατανοηθῇ καλῶς, κρίνει ἀναγκαῖον ἡ ἐπιτροπὴ νὰ ἐξάρῃ ἐντόνως, ὅτι ἡ σύγχρονος (μόλις πενταετῆ βίον ἀριθμοῦσα) ἀπηκριβωμένη ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τῶν ψυχικῶν φαινομένων τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ ἐρωτικὰ κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν, ὁμοφώνως καταλήγει εἰς τὸ βαρυσήμαντον συμπέρασμα, ὅτι κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν διαφθοράν, πρὸς τὴν διὰ βίου κατὰ κανόνα ἀνίατον ψυχικὴν σαπρίαν, ὁδηγεῖ βαθμηδὸν διὰ τῶν ἑξῆς σταθμῶν· ἀπὸ τῆς προμελετημένης ἰσχυρᾶς χειραψίας, ἀπὸ τῆς ἀναιδοῦς ἐνσυνειδήτου διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρωτοτροπίας, ἀπὸ τῶν ἐρεθιστικῶν ἀμφιέσεων καὶ τῶν μεταμφιέσεων τῶν ἀρρένων εἰς θήλεα καὶ τἀνάπαλιν, εἰς τὰ ἔτι ὀλεθριώτερα κρύφια καὶ φανερὰ φιλήματα καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐντεῦθεν εἰς τὰς τὴν ψυχὴν κατασυντριβούσας τελειωτικῶς καὶ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως χειρονομίας. (Περὶ τούτων ὅρα Ἐδ. Σπράγγερ ψυχ. τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας ἔκδοσις 8η 1926, Γ. Στὲρν Ἔρως καὶ ἀφροδίσια 1925 Ἔρ. Στὲρν ψυχολγία τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας 1923, Φριδγιουγκ ἡ γενετήσιος ὁρμὴ παρὰ τοῖς παισὶ 1923 κλπ.). Τίς λοιπόν, πλὴν τῶν ἀνεπανορθώτως δυστυχησάντων περὶ τὰ ἐρωτικὰ κατὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, ἤθελεν ἀμφισβητήσει, ὅτι ἐν τῷ Μαρασλείῳ προπαρασκευάζεται ἡ γενεὰ ἐκείνη, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Ἐδ. Σπράγγερ ἀναγράφει νεωστὶ (1926) τὰ ἐξαίρετα ταῦτα λόγια: «Οἱ νεανίαι τοῦ τύπου τούτου νομίζουν ἑαυτοὺς εὐτυχεῖς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βορβόρου, ἔνθα κυλίονται.

Περὶ ὑποκειμενικῆς λοιπὸν ἐρωτικῆς ἐνδείας δὲν δύναται παρ' αὐτοῖς νὰ γίνῃ λόγος. Ἀλλὰ τὴν ἔνδειαν ταύτην συναισθάνεται πολλῷ μᾶλλον ὁ ἔξωθεν ψυχρὸς παρατηρητής, ὁσάκις διὰ τῆς φαντασίας του διαγράφει τὸν βίον τῆς τοῦ μέλλοντος γενεᾶς, ὅστις βλαστάνει ἐκ τοιούτων ριζῶν, καὶ ὁσάκις κρίνει τὰς Π ρ ο ό δ ο υ ς (οὕτω τονίζει ὁ συγγραφεὺς) ταύτας ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ὑγείας τοῦ λαοῦ. Τῷ ὄντι ἐνταῦθα προπαρασκευάζεται ἡ καταστροφὴ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Καὶ ὁ παλαιὸς δὲ κόσμος κατεστράφη οὐχὶ ἕνεκα λόγων οἰκονομικῶν, οὔτε ἕνεκα πολιτικῶν, οὔτε δι' ἔλλειψιν θρησκευτικότητος, ἀλλ' ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ ἐπῆλθεν, ἐπειδὴ αἱ ἡγέτιδες τάξεις ἦσαν ἄρρωστοι εἰς τὰς ρίζας, δηλαδή, ἐπειδὴ ὁ βίος αὐτῶν ἦτο ἄρρωστος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

περὶ τὰ ἐρωτικὰ καὶ περὶ τὰ ἀφροδίσια». Διότι ἡ περὶ τὰ ἐρωτικὰ διαφθορὰ τῶν νέων ἐκβάλλει ἐκ τῆς ψυχῆς των πᾶσαν ὑψηλὴν ἰδέαν καὶ τὴν τῆς πατρίδος καὶ τὴν τῆς θρησκείας καὶ πᾶσαν ἄλλην.

Ὁ αὐτοθαυμασμὸς τοῦ κ. Ἀντωνακάκη.

§ 40. Περαιτέρω § 66, 70, 77, ὁ κ. Ἀντωνακάκης, διὰ νὰ ἀναδείξῃ τὸ ἔργον του, ὀνειδίζει τὴν ἐπιτροπήν, διότι αὐτή, καίτοι ἐκ τριῶν προσώπων ἀπετελεῖτο, δὲν ἐξήτασε τὴν δεῖνα καὶ τὴν τάδε [illegible], ἔτι δὲ τὴν κ. Ἐδελστάϊν καὶ τὴν κ. Γληνοῦ [illegible] νὰ τὰς πιστεύσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν [illegible] αὐτῶν», ἐν ᾧ αὐτός, μόνος, ἀγνοῶν τὰ πρόσωπ[illegible] καὶ τὰ πράγματα, κατέλυσε «μίαν πρὸς μίαν» ὅλων ὅλας τὰς κατὰ τῶν μεταρρυθμιστῶν αἰτιάσεις. Καὶ τὸν μὲν αὐτοθαυμασμὸν τοῦ κ. Ἀντωνακάκη δὲν θὰ θελήσωμεν νὰ μειώσωμεν, οὐδὲ φθονοῦμεν τὰς δάφνας αὐτοῦ διὰ τὴν κατάλυσιν ἱσπανικῶν πύργων. Κατὰ δὲ τῶν ὀνειδισμῶν του θ' ἀπαντήσωμεν, ὅτι ἡ μὲν ἐπιτροπὴ ἐξήτασε τοὺς χρησίμους αὐτῇ μάρτυρας καί, ὡς ἀπεδείχθη, τοὺς ἀμερολήπτους καὶ ἀξιοπίστους, ὁ δὲ κ. Ἀντωνακάκης ἐστηρίχθη ἐπὶ μαρτύρων στρατολογηθέντων ἐκ μόνων τῶν τάξεων τῶν μεταρρυθμιστῶν· ἀλλὰ τούτων ἡ μαρτυρία ἐπηρεασμένη ἐκ τοῦ φανατισμοῦ των δὲν παρέχει τινὰ ἀποδεικτικὴν ἀξίαν προκειμένου μάλιστα περὶ τοῦ Ἀρχηγοῦ των.

Ἀξία μαρτύρων τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Γ. Ἀντωνακάκη.

§ 41. Κατεδείξαμεν ἀνωτέρω, ποία εἶναι ἡ ἀξία

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς μαρτυρίας τοῦ κ. Ἀργ. Σακελλαρίου καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἴχνος ἀληθείας ἐν αὐτῇ ποία δ' εἶναι ἡ «ἀντικειμενικὴ» κατὰ τὸν κ. Ἀντωνακάκην ἀξία τῆς μαρτυρίας τοῦ Λυκειάρχου κ. Κ. Κωνσταντινίδου, ὅστις θιασώτης τοῦ ἐλευθέρου ἔρωτος διαφθείρας μαθήτριάν του διεγράφη μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ σκανδάλου ἐκ τοῦ ἐντίμου Σωματείου τῶν Λυκειαρχῶν διὰ πράξεως τοῦ συμβουλίου του δημοσιευθείσης εἰς τὰς ἐφημερίδας: Οὗτος δραπέτης ἤδη τῶν Ἑλληνικῶν Νόμων ἐν Καναδᾷ, θὰ γελᾷ, ἐὰν ἀνέγωσε τὸ σχετικὸν τμῆμα τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Ἀντωνακάκη, διότι μεταξὺ τόσων ἄλλων ἐξηπάτησε καὶ αὐτὸν διὰ τῆς μαρτυρίας του. Κατεδείξαμεν ἐπίσης, ὅτι αἱ μαρτυρίαι τῶν κ.κ. Ἰορδανίδου, Μαρίας Γληνοῦ, Ἐδελστάϊν καὶ λοιπῶν φανατικῶν ὀπαδῶν τῶν μεταρρυθμιστῶν δὲν ἔχουν ἀποδεικτικὴν ἀξίαν. Ὑπολείπεται ἤδη νὰ ἐξετάσωμεν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς μαρτυρίας τῶν δύο καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου κ. κ. Τσούντα καὶ Λορεντζάτου

Ἀξία τῆς μαρτυρίας τῶν κ.κ. Τσούντα καὶ Λορεντζάτου.

Ὁ κύριος Τσούντας εἶναι μὲν βαθὺς γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας, ἀλλὰ καὶ φανατικὸς ὀπαδὸς τῶν μεταρρυθμιστῶν, οἵτινες ἐχρησιμοποίησαν αὐτὸν καὶ ὡς μάρτυρα ἐν τῇ δίκῃ τοῦ Ναυπλίου καὶ ὡς ἐκκαθαριστὴν τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἐμαρτύρει ὑπὲρ τῶν μεταρρυθμιστῶν, εἶχε προσφάτως διορισθῆ ὑπ' αὐτῶν καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἐκτὸς δὲ τούτων ἡ μαρτυ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρία τοῦ κ. Ἀρχαιολόγου οὐδὲν ἄλλο περιλαμβάνει ἢ τὰς ἐντυπώσεις του ἐκ μιᾶς ἑορτῆς τοῦ Μαρασλείου γενομένης πρὸς παραπλάνησιν τῆς κοινῆς γνώμης, ἥτις εἶχε τότε σφοδρότατα ἐξεγερθῆ κατὰ τῶν ὑπονομευτικῶν ἐνεργειῶν τῶν μεταρρυθμιστῶν.

Ὁ κ. Λορεντζᾶτος ἀνήκει καὶ αὐτὸς εἰς τὴν χορείαν τῶν ὀπαδῶν τῶν μεταρρυθμιστῶν, τῇ συνδρομῇ τῶν ὁποίων ἐγένετο καὶ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου. Εἶναι τακτικὸς συνεργάτης τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Γληνοῦ διευθυνομένου περιοδικοῦ «Ἀναγέννηση» ἀποτελοῦντος συνέχειαν τοῦ προμνημονευθέντος προπαγανδιστικοῦ περιοδικοῦ τῶν μεταρρυθμιστῶν «Ἐργασία». Κατὰ Σεπτέμβριον π. ἔ. διορισθεὶς ὑπ' αὐτῶν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ὑπόδειξιν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὑπεδείξε μεταξὺ ἄλλων ὀπαδῶν τῆς μεταρρυθμίσεως καὶ τὸν κ. Τσούνταν. Περὶ τοῦ κ. Λορεντζάτου τὸ ἔγκριτον ἐνταῦθα Περιοδικὸν «Ἡ ἐπιστημονικὴ Ἠχὼ» (1927 φυλλ. 1ον σ. 13) γράφει «ὑπάρχει μήνυσις τοῦ καθηγητοῦ κ. Π. Κουτρέλη κατὰ τοῦ κ. Π. Λορεντζάτου ἐπὶ ἀθεΐᾳ ἐκκρεμοῦσα παρὰ τῇ Ἱερᾷ συνόδῳ».

Ἀμφότεροι ἑπομένως οὗτοι θὰ ἠδύναντο νὰ εἶναι ἀξιόπιστοι μάρτυρες διὰ πᾶσαν ἄλλην ὑπόθεσιν ἐκτὸς τῆς προκειμένης. Διότι κατ' αὐτὴν ἐλέγχονται φανατισμοὶ καὶ πάθη τῶν μεταρρυθμιστῶν, ὧν δὲν εἶναι οἱ μάρτυρες οὗτοι ἀμέτοχοι. Ἐὰν ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἤθελε νὰ εὕρῃ τὴν ἀλήθειαν, ὤφειλε νὰ ἐξετάσῃ ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοὺς ἁρμοδίους κρι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὰς τοῦ ἔργου τῶν μεταρρυθμιστῶν. Εὐτυχῶς τὸ Πανεπιστήμιόν μας ἐγκλείει ἄνδρας, ὧν καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν κῦρος εἶναι ὑπέροχον, καὶ ὁ ἠθικὸς καὶ ἔντιμος χαρακτὴρ εἶναι παγκοίνως ἀνεγνωρισμένος, καὶ ἡ μαρτυρία των, ἀνεπηρέαστος ἀπὸ παντὸς γλωσσικοῦ ἢ ἄλλου φανατισμοῦ, θὰ εἶχεν ἐπαρκεστάτην ἀποδεικτικὴν ἀξίαν. Ἀπέφυγεν ὅμως νὰ ἐξετάσῃ τινὰ τούτων, διότι ἠπείγετο ν' ἀπαλλάξῃ τοὺς μεταρρυθμιστὰς ἀπὸ βαρυτάτων καὶ ὡμολογημένων κατηγοριῶν.

Αὐτοδιοίκησις τῶν μαθητῶν ἐν τῷ Μαρασλείῳ.

§ 42 Ὁ κ. Ἀντωνακάκης (§ 75 Ε. Α.) κάμνει λόγον καὶ περὶ τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν μαθητῶν εἰς τὸ Μαράσλειον καὶ χαρακτηρίζει μὲν τὸ ζήτημα ὡς «λεπτὸν» καὶ «εἰδικόν», ἐν τέλει ὅμως ἀμφιβάλλει «ἂν ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ ἔμεινεν ἡ διεύθυνσις τοῦ Μαρασλείου κατὰ τὴν χορήγησιν τῆς ἐλευθερίας αὐτοδιοικήσεως τῶν Κοινοτήτων της». Ὅτι δὲ ἡ διεύθυνσις δὲν ἔμεινεν ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ, συνάγεται ἐκ τῶν ἑξῆς.

Ὁ καινοφανὴς οὗτος θεσμὸς τῶν μαθητικῶν κοινοτήτων δὲν εἶναι ἔργον τῶν μεταρρυθμιστῶν Εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς σχολεῖα τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος δεκαπενταετίαν ὅλην πρὸς τῆς ἐπιδρομῆς τῶν μεταρρυθμιστῶν εἰς τὸ Μαράσλειον Ἐφηρμόζετο δὲ ἀθορύβως καὶ μετὰ πολλῆς περισκέψεως ὑπὸ ἀληθῶν παιδαγωγῶν καὶ οὐχὶ θορυβούντων δημοκόπων. Ἀλλ' ὁ θεσμὸς οὗτος εἶναι δίκοπος μάχαιρα τῶν σχολείων. Καλῶς μὲν ἐφαρμοζόμενος καὶ ἀγρύπνως ἐπι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τηρούμενος εἰς ἀγαθὰ καταλήγει ἀποτελέσματα· τοὐναντίον δέ, εἰς ὀλέθρια, διότι προσλαμβάνει τὴν μορφὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἀναρχίας καὶ ἀναιδείας.

Οἱ μεταρρυθμισταὶ ἐφήρμοσαν καὶ τοῦτον κακῶς. Διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀφῆκαν ἀχαλίνωτον ἐλευθερίαν καταλυτικὴν τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς ὀφειλομένης πρὸς ἀνωτέρους εὐλαβείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπέτρεψαν συνεργασίαν ἐν αὐταῖς μαθητῶν ἀρρένων καὶ θηλέων, ἐν ᾧ ὄχι μόνον τοιαύτη ὁμαδικὴ συνεργασία νέων εὑρισκομένων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενετησίου ὁρμῆς των ὑπὸ τοὺς συνήθεις σχολικοὺς ὅρους ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ καὶ ἡ ἁπλῆ συμφοίτησις αὐτῶν μόλις καὶ ὑπὸ αὐστηροτάτους περιορισμοὺς ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ἰδεωδῶν παιδαγωγῶν ἐπιτρέπεται καὶ δὴ ὅταν ἔν τινι πόλει δὲν ὑπάρχουν ἰδιαίτερα διδασκαλεῖα θηλέων. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἀχαλινώτου καὶ εὐεπιφόρου εἰς ἀκολασίαν συνεργασίας ἀρρένων καὶ θηλέων προῆλθεν ἡ παρατηρηθεῖσα ἔκλυσις τῶν ἠθῶν ἐν τῷ Μαρασλείῳ, περὶ ἧς γράφει ὁ κ. Πεπονῆς (σ. 12§ 3 Ε. Π.) ὅτι «***οἱ μαθηταὶ ἤχθησαν εἰς ἀναρχίαν καὶ ἐλευθεριότητα ἔχουσαν τὴν ἐξωτερικὴν ἐκδήλωσιν τουλάχιστον ἀναιδείας καὶ ἀναισθησίας, ἐλλείψεως παντὸς σεβασμοῦ καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔτι τοὺς διδάσκοντας***». Αὐταὶ δὲν εἶναι γνῶμαι ἀντιπάλων, ἀλλ' ἀμερολήπτου κριτοῦ τοῦ ἔργου τῶν μεταρυθμιστῶν.

Σχολεῖον ἐργασίας.

§ 43. Περὶ δὲ τοῦ «Σχολείου ἐργασίας», διδακτι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κοῦ συστήματος ἀπαιτοῦντος καὶ γνώσεις καὶ ἱκανότητα καὶ ζῆλον καὶ ὀργανωτικὸν πνεῦμα αὐστηρὸν καὶ συνεχές, ἰδοὺ τί γράφει ὁ προμνημονευθεὶς κ. Δ. Παπαϊωάννου παιδαγωγικῶς μορφωμένος καὶ ἀρκετῆς πείρας διδάσκαλος. «Ἐγένετο προσπάθεια μεταρρυθμίσεως ὡς πρὸς τὴν μέθοδον εἰσαχθείσης τῆς μεθόδου τῆς ἐργασίας. Ἀλλ' ἐξαιρέσει τῶν τεχνικῶν μαθημάτων, εἰς τὰ ὁποῖα κάτι ἔγινε, ἡ προσπάθεια δὲν ἔφερε σπουδαῖα ἀποτελέσματα ἢ μᾶλλον ἀπέτυχε, διότι ἐντὸς δύο ἐτῶν εἶχε συζητηθῆ μόνον ἡ μέθοδος τῆς ἐργασίας εἰς τὰ φιλολογικὰ καὶ ἱστορικὰ μαθήματα καὶ τὰ πορίσματα δὲν κατωρθώθη νὰ ἐφαρμοσθοῦν ὑφ' ὅλων τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ἀλλὰ καὶ ἐφαρμοσθέντα ὑπό τινων δὲν ἔφεραν θετικὰ ἀποτελέσματα σπουδαῖα, διότι, φαίνεται, τὴν μέθοδον δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντιληφθοῦν οἱ μαθηταί».

Αὐτὴ εἶναι μαρτυρία ἔχουσα ὄντως ἐντικειμενικὸν κῦρος διότι ὁ μαρτυρῶν δὲν ἔχει τὰς ἰδιότητας οὔτε τοῦ λυκειάρχου κ. Η. Κωνσταντινίδου, τοῦ διαφθείραντος μαθήτριάν του καὶ ἀποδράντος ἐντεῦθεν, οὔτε τὰς τοῦ καθηγητοῦ τῶν θρησκευτικῶν κ. Ἀργυρίου Σακελλαρίου, τοῦ ἰδιοποιηθέντος ἀλλοτρίαν ὑπογραφήν.

δ') Μαλλιαρισμὸς καὶ κομμουνισμός.

§ 44. Ἐπειδὴ ὁ κ. Ἀντωνακάκης (§ 71 Ε. Α.) δὲν κατώρθωσε νὰ ἐννοήσῃ τὸν ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐπιτροπῆς χαρακτηρισμὸν τῆς μαλλιαρῆς γλώσσης, ἀναγκαζόμεθα καὶ χάριν αὐτοῦ καὶ χάριν ἄλλων μὴ ἐχόν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

των σαφῆ τοῦ ὅρου γνῶσιν νὰ διασαφήσωμεν ἀκριβέστερον αὐτόν.

Ἐκ φυσικῆς ἀντιδράσεως πρὸς τὰς ἀπὸ πολλοῦ χρόνου νοσηρὰς ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἀγόνους προσπαθείας μερικῶν φανατικῶν ὑποστηρικτῶν τῆς γραφομένης γλώσσης παρήχθη ὁ λεγόμενος **δημοτικισμός**. Οὗτος ἀνακηρύξας τὸ δικαίωμα τῆς προσωπικῆς παντὸς γλωσσικῆς ἐλευθερίας πρὸς ἔκφρασιν τῶν διανοημάτων του διὰ τοῦ οἰκείου εἰς ἕκαστον γλωσσικοῦ ἰδιώματος ἀπέκτησε τάχιστα διὰ τοῦ γοητευτικοῦ τούτου δόγματος πολλοὺς ὀπαδοὺς καὶ συνηγόρους. Καὶ ἐνόσῳ μὲν τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀσκεῖται ἄνευ νοσηρῶν ὑπερβολῶν παρὰ τοῦ δημοτικιστοῦ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ ἢ ἐν τῷ κοινωνικῷ του βίῳ, οὐδεὶς κατακρίνει αὐτόν, ἀφοῦ ὁ τοιοῦτος δὲν παραβαίνει οὔτε τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς, οὔτε τὰς ἐπιταγὰς τοῦ νόμου. Ἐπιτρέπεται μόνον ὁ ἐπιστημονικὸς ἔλεγχος τῶν τοιούτων ἀτομικῶν ἢ ὁμαδικῶν γλωσσικῶν κατασκευασμάτων, τῶν διαφερόντων μεταξύ των καὶ περιεχόντων πολλὰς ἢ ὀλίγας νοσηρὰς ὑπερβολάς, ἐπειδὴ διὰ τῆς χρήσεως αὐτῶν δημιουργεῖται γλωσσικὴ ἀκολασία καὶ ἀναρχία, ἥτις εἶναι τόσον χειροτέρα, ὅσον αἱ γλωσσικαὶ ὑπερβολαὶ εἶναι νοσηρότεραι καὶ πολυπληθέστεραι. Ἀλλ' ἡ νοσηρὰ αὕτη γλωσσικὴ ἀκολασία, ὅταν οἰστρηλατῆται ὑπὸ φανατισμοῦ, εἶναι συγχρόνως καὶ τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν ἐκτροπὴν καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν κοινῇ παραδεδεγμένων κοινωνικῶν ἀρχῶν. Διὰ τοῦτο ἀποβαίνουν ἀξιοκατάκριτοι οἱ τοιοῦτοι, ὅταν διὰ νὰ μεταδώσωσι ἀνε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παισθήτως εἰς τὸν ἀνύποπτον καὶ ἀφελῆ λαὸν τὸ νοσηρὸν γλωσσικὸν ἰδίωμά των συγγράφοντες ἢ δημοσιογραφοῦντες, ἐκτρέπονται ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς περιγράφοντες ἀσέμνους σκηνάς, δι' ὧν σαγηνεύονται μὲν εὐκολώτατα καὶ προσηλυτίζονται οἱ νέοι, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλέστερον ἐκφυλίζονται καὶ καταστρέφονται τὰ ἐκ τοιούτων νέων ἀποτελούμενα ἔθνη. Οὗτοι δὲ ***οἱ νοσηροὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γλῶσσαν εἶναι οἱ μαλλιαροί.*** Οἱ τοιοῦτοι δὲ εἶναι ἄξιοι ὄχι πλέον κατακρίσεως, ἀλλὰ καὶ ποινῆς ὅταν, ὡς ὑπάλληλοι τοῦ Κράτους, προσπαθοῦν νὰ μεταδώσωσιν εἰς τὴν νεολαίαν τὰς καταλυούσας τὴν βάσιν τῆς Πολιτείας ἀρχάς των. Αὐτοὶ εἶναι τὰ ἑνωτικὰ στοιχεῖα τοῦ μαλλιαρισμοῦ καὶ κομμουνισμοῦ.

Οἱ ἄλλοι, οἱ ἀκραιφνεῖς δημοτικισταί, οἱ ἀρκούμενοι μόνον εἰς τὸ δόγμα τῆς γλωσσικῆς ἐλευθερίας τῆς ἀπηλλαγμένης τῶν νοσηρῶν ἑκατέρωθεν ὑπερβολῶν, ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτοι, ἀλλὰ καὶ σεβαστοί, ἐνόσῳ καὶ αὐτοὶ σέβονται τὴν γλωσσικὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων. Διότι, ἐὰν δεχθῶμεν, ὅτι ἔχει ἀπόλυτον ἀξίαν τὸ ἀρχαῖον δόγμα «Σοφὸν τὸ σαφές», ἔχει ἕκαστος τὸ δικαίωμα ν' ἀποστέργῃ τὰς ἐπὶ βλάβῃ τῆς σαφηνείας καὶ τῆς ὁμαλότητος ἀρχαϊστικὰς τάσεις τῆς γλώσσης, δι' ὧν ἐπιδιώκεται μετ' ἀκαίρου σπουδῆς ὁ ἀπότομος ἐξαρχαϊσμὸς αὐτῆς παρὰ τοὺς νόμους τῆς φυσικῆς ἐξελίξεώς της. Ὀφείλει ὅμως καὶ πᾶς ἄλλος ἔχων γνησίαν ἑλληνικὴν συνείδησιν ἕλλην καὶ χάριν ἀνωτέρων λόγων, ὅταν ἐν πεζῷ λόγῳ ἐκθέτῃ δημοσίᾳ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὰς πρὸς προαγωγὴν τῆς Ἐπιστήμης ἢ βελτίωσιν τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Κοινωνίας σ ἔψεις του, ν' ἀποφεύγῃ παντὶ σθένι τὴν παραφθορὰν τῆς γλώσσης διὰ τῆς χρήσεως εἴτε λέξεων παραμορφωμένων ἢ ξενικῶν, ἐν ᾧ γνήσιαι τοιαῦται πρόκειν̀ται αὐτοῖς ἕτοιμαι, εἴτε λεκτικοῦ εἰς τὰ τοπικὰ μόνον γλωσσικὰ ἰδιώματα προσιδιάζοντος ἢ εἰς τὸ στόμα τῶν ἀκατεργάστων πνευματικῶς ἀνθρώπων ἀπαντῶντος.

Καὶ πρὸ μὲν τοῦ μεγάλου πολέμου οἱ γράφοντες προσεπάθουν ν' ἀποφεύγουν τὰς νοσηρὰς ὑπερβολὰς τῆς μαλλιαρῆς γλώσσης. Ἀφότου ὅμως μετὰ τὸν πόλεμὸν ἐνισχύθησαν αἱ κομμουνιστικαὶ δοξασίαι καὶ ἐκηρύχθη τὸ δόγμα, ὅτι «ἡ γλῶσσα τοῦ κομμουνιστὴ εἶναι ἡ μαλλιαρὴ» πάντες οἱ κομμουνισταὶ μεταχειρίζονται αὐτήν. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων, ὅσοι κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον ρέπουν πολὺ ἢ ὀλίγον πρὸς τὸν κομμουνισμὸν ἢ πρὸς ὑπεράγαν ἐλευθεριαζούσας δοξασίας, αὐτοὶ μεταχειρίζονται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τὴν νοσηρὰν γλῶσσαν.

Ὁ κ. Ἀντωνακάκης εἶναι ὀπαδὸς τῆς ἐπισήμου γραφομένης γλώσσης ἢ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὁμίλου μετὰ φανατισμοῦ ἐπιβαλλομένης: Ἡμεῖς καὶ ἐξ ἄλλων γεγονότων καὶ ἐκ τῆς ἐκθέσεώς του πιστεύομεν καὶ παραδεχόμεθα τὸ δεύτερον. Δὲν μεμφόμεθα ὅμως αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ, θὰ ἤμεθα δὲ καὶ τελείως ἀδιάφοροι, ἐὰν δὲν ἤμεθα πεπεισμένοι ἐκ τῶν πραγμάτων, ὅτι ἕνεκα τοῦ γλωσσικοῦ του φανατισμοῦ, πέραν τοῦ ὁποίου δὲν βλέπει ἢ Σκυθικὴν ἐρημίαν, ἀνέλαβε τὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔργον νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ τῶν μεταρρυθμιστῶν, τῶν γλωσσικῶς μὲν ὁμοφρόνων, παρεκτραπέντων ὅμως εἰς ἐνεργείας ἀσυμβιβάστους πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῆς Πολιτείας καὶ νὰ κατακρίνῃ τὸ ἔργον τῆς ἐπιτροπῆς ἡμῶν, ἥτις πιστῶς ἐξετέλεσεν ἐντολὴν τῆς Πολιτείας.

Ἡ μαλλιαρόγλωσσα εἰς τὸ ἐπίσημον Κράτος.

Ἐκ τοῦ τοιούτου γλωσσικοῦ του φανατισμοῦ ὁρμώμενος ὁ κ. Ἀντωνακάκης, ἀναγνώσας τὰ πρακτικὰ τοῦ Μαρασλείου καὶ τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας γεγραμμένα εἰς τὴν νοσηρὰν μαλλιαρὴν γλῶσσαν ἐπεδοκίμασεν, ὡς φαίνεται, τὴν τοιαύτην ἀκατάστατον γλωσσικὴν ἀσυναρτησίαν.

Ἀλλὰ τὸ περίεργον εἶναι, ὅτι ἀπερροφημένος ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ κάλλους τῆς μαλλιαρῆς γλώσσης αὐτός, ὁ φύλαξ τῶν Νόμων, οὐδεμιᾶς προσοχῆς ἠξίωσε, οὐδὲ τοῦ ἔκαμεν ἐντύπωσιν, ὅτι πρακτικὰ ἐπισήμων δημοσίων ἱδρυμάτων εἶναι γεγραμμένα εἰς τοιαύτην γλῶσσαν ἐμφαίνουσαν νοσηρὰν εἰδωλολατρείαν παρεφθαρμένων λέξεων καὶ φράσεων. Δὲν ἠγνόει βέβαια ὁ κ. ἀρεοπαγίτης, ὅτι τότε τουλάχιστον ἴσχυεν, ἀλλὰ καὶ σήμερον ἀκόμη, ὡς οὔπω ἀναθεωρηθέν, ἰσχύει τὸ ἄρθρον 107 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1911, ὅπερ ὁρίζει: «***Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους εἶναι ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται τὸ Πολίτευμα καὶ τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας τὰ κείμενα· πᾶσα πρὸς παραφθορὰν ταύτης ἐπέμβασις ἀπαγορεύεται***». Ἀφοῦ δὲ ἐγνώριζε τοῦτο, καὶ ἀφοῦ εἶναι πασίγνωστον,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὅτι πάσης δημοσίας ἀρχῆς, ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης τοῦ Ἀρείου Πάγου, μέχρι τῶν κατωτάτων παντὸς κλάδου, τὰ πρακτικὰ πάντα ἀνεξαιρέτως γράφονται εἰς τὴν ἐπίσημον γλῶσσαν τοῦ Κράτους, πῶς ἠνέχθη τὴν παράβασιν τῆς ρητῆς ταύτης τοῦ Συντάγματος διατάξεως: Ἡ γλῶσσα τῶν πρακτικῶν δὲν ἀποτελεῖ προδήλως «ἐπέμβασιν πρὸς παραφθορὰν» τῆς ἐπισήμου γλώσσης, ἐνῷ τοῦτο «ἀπαγορεύεται»; Καὶ δὲν ὤφειλεν ὁ κ. Ἀντωνακάκης νὰ ζητήσῃ τὴν τιμωρίαν τῶν μεταρρυθμιστῶν διὰ τοῦτο τὸ παρανομώτατον καὶ αὐταπόδεικτον γεγονός; Δὲν τοῦ ἦλθε ἄρά γε κατὰ νοῦν, ὅτι τοιαῦτα γράφων καὶ δογματίζων περὶ γλώσσης ἔθετεν ἐν ἀμφιβόλῳ τὸ κῦρος τῆς γνώμης του; Καὶ τελευταῖον ἐρωτῶμεν, θὰ ἐπέτρεπεν αὐτὸς εἰς τὸν γραμματέα τοῦ Ἀρείου Πάγου νὰ γράψῃ τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων αὐτοῦ εἰς τοιαύτην παρεφθαρμένην ἑλληνικὴν γλῶσσαν;

Μαρξισμὸς = Κομμουνισμός.

§ 45. Εἶναι ἀνάγκη ἀκόμη νὰ διευκρινήσωμεν, ὅσα περὶ «ὀρθοδόξου ἢ μὴ Μαρξισμοῦ» τοῦ κ. Ἰορδανίδου γράφει ὁ κ. Ἀντωνακάκης (§ 72 Ἑ.Α.), ἐξ ὧν φωράται ἀγνοῶν τὸ πασίγνωστον, ὅτι ὁ Κάρολος Μὰρξ εἰς τὸ περίφημον Μανιφέστον του καὶ εἰς ὅλα του τὰ συγγράμματα κηρύσσεται ἐχθρὸς καὶ πολέμιος τοῦ Ἀστικοῦ Κράτους. Ὡς τοιοῦτος δὲ ἀποφαίνεται ὅτι «τὸ Κράτος, ὄχι βέβαια τὸ Ἀστικόν ἀλλ' ἡ ὠργανωμένη ἐργατιά, δέον νὰ γίνῃ κυρία οὐ μόνον πά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σης ἰδιοκτησίας τῶν ἀστῶν, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς, διὰ νὰ διανέμῃ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς πολίτας». Ἀγνοεῖ ἐπίσης ὁ κ. Γ. Ἀντωνακάκης, ὅτι ὁ αὐτὸς Μὰρξ εἶναι ὁ πατὴρ τῆς Α΄ ἐν Λονδίνῳ τὸ 1866 συγκροτηθείσης Διεθνοῦς, ἥτις ἐμφανίσασα τάσεις καθαρῶς κομμουνιστικὰς διετύπωσε ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Μὰρξ ὡς πρόγραμμά της «τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐργατῶν καὶ τὴν ὑπεροχὴν αὐτῶν ἐν τῷ πολιτικῷ ὀργανισμῷ». Διαλυθεῖσα δὲ ἡ Α΄ αὕτη Διεθνὴς ἕνεκα διενέξεων καὶ διαφωνιῶν τῶν μελῶν της, ὄχι περὶ τοῦ ἐν τῷ προγράμματι καθορισθέντος κυρίου σκοποῦ, ἀλλὰ περὶ τῶν μεθόδων καὶ τῶν μέσων τῆς ἐνέργειας, ἀπετέλεσε διαφόρους αἱρέσεις εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη. Τὸ ἀνωτέρω ὅμως πρόγραμμα τοῦ Μὰρξ αὐτούσιον ἐνεφανίσθη ἐσχάτως ἐν τῷ στερεώματι τῆς Μπολσεβικικῆς Μόσχας ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν τῆς Γ΄ Διεθνοῦς, ὡς κομήτης ἀπαισίας προαγγέλλων παγκοσμίους καταστροφὰς καὶ ἀνατροπάς, καθ᾽ ὧν πάντα τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη λαμβάνουσι δραστηριώτατα ἀμυντικὰ μέτρα πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ φοβεροῦ μολύσματος.

Κατὰ ταῦτα ὁ Μαρξισμός, ὀρθόδοξος ἢ μή, καθὼς καὶ πᾶσαι αἱ ποικιλώνυμοι αἱρέσεις αὐτοῦ πρὸς ἕνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀποβλέπουν, εἰς τὴν κατάλυσιν τοῦ Ἀστικοῦ Κράτους. Αἱ δὲ μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν παρατηρούμεναι διαφοραὶ ἀποβλέπουν μόνον εἰς τὰ μέσα τῆς ἐνεργείας, ἐπειδὴ ἄλλοι μὲν νομίζουν, ὅτι πρέπει ἀμέσως καὶ βιαίως νὰ προβοῦν εἰς τὴν κατάλυσιν τοῦ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀστικοῦ κράτους, ἄλλοι δὲ δι' ὑπούλων μέσων νὰ ὑπονομεύσωσι πρῶτον βαθμιαίως καὶ ὑπούλως τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τοῦ Ἀστικοῦ Καθεστῶτος, διὰ νὰ καταστῇ εὐκολωτέρα ἡ ἐν καιρῷ ἐκτέλεσις τοῦ σκοποῦ.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ θεμελιώδεις ἀρχαὶ παντὸς Ἀστικοῦ Κράτους, ἰδίᾳ δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ, εἶναι ἡ θρησκεία, ἡ οἰκογένεια, ἡ ἰδιοκτησία, ἡ πατρίς, συνεκτικὸς δὲ δεσμὸς τούτων καὶ μοναδικὸν ὄργανον τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας τῶν ἑλλήνων ἡ ὑπὸ τῆς καθολικῆς τοῦ ἔθνους συνειδήσεως ἀνεγνωρισμένη ἑλληνικὴ γλῶσσα, διὰ τοῦτο οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ καθεστῶτος προσβάλλουν ἕκαστος ἐν τῷ κύκλῳ τῆς δράσεώς των, εὐκαιρίας τυχούσης, τὴν θρησκείαν διὰ τῆς ἀθείας τῆς ἐνισχύσεως τῶν χριστιανικῶν αἱρέσεων (οὐνῖται -χιλιασταὶ κ.λ.π.) καὶ τῆς ἀδιαφορίας, ἂν μὴ καὶ ἐπιδεικτικῆς περιφρονήσεως τῶν χριστιανικῶν δογμάτων.

Τὴν ἰδιοκτησίαν ὑποθάλποντες τὴν διαρπαγὴν τῆς ἀλλοτρίας περιουσίας, τὰς ἀπεργίας, τὰς ἐξεγέρσεις τῶν ἐργατῶν, τὴν ἀποσχισιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ κορμοῦ διὰ τῆς καθιερώσεως τοῦ δόγματος τῆς πάλης τῶν τάξεων. Τὴν οἰκογένειαν διὰ τῆς ἐπιδοκιμασίας τοῦ ἐλευθέρου ἔρωτος, διὰ τῆς χαλαρώσεως τῶν οἰκογενιακῶν ἠθῶν, διὰ τῆς ὑποθάλψεως τῶν νεανικῶν ὁρμῶν, ὡς ἐν τῷ Μαρασλείῳ, διὰ τῆς ἐγκρίσεως τῶν Κοινωνικῶν σκανδάλων. κ. λ. π.

Τὴν πατρίδα, διὰ τῆς ἀρνήσεως τῆς ὑποχρεώσεως τῆς στρατιωτικῆς θητείας, διὰ τῆς ὑποθάλψεως τῶν χωριστικῶν τάσεων ἑλληνικῶν τμημάτων (Αὐτονομι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σταὶ Μακεδονίας), διὰ τῆς ταπεινώσεως καὶ τοῦ ἐξευτελισμοῦ τῶν μεγάλας ὑπὲρ τῆς πατρίδος προσενεγκόντων θυσίας ἐνδόξων ἀνδρῶν. Καὶ τέλος τὴν γλῶσσαν διὰ τῆς διασπάσεως αὐτῆς εἰς αὐθαίρετα προσωπικὰ ἢ τοπικὰ γλωσσικὰ ἰδιώματα, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ κοινὸν μέσον γραπτῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν ἑλλήνων.

Κατὰ τῶν θεμελιωδῶν τούτων ἀρχῶν τῶν συνιστασῶν τὸ ἀστικὸν Κράτος βάλλουσιν οἱ πολέμιοι αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἄλλοι μέν, ὡς οἱ κουμμουνισταὶ καὶ οἱ κουμμουνίζοντες ὀπαδοί των, ἐν ἐπιγνώσει, πολλοὶ δὲ ἀσυνειδήτως, ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὰς συνεπείας τῶν δοξασιῶν των, γλιχόμενοι δὲ μόνον τῆς ἡροστρατείου δόξης νὰ ὀνομασθῶσι προοδευτικοί, ἢ σοσιαλισταί. Πάντες ὅμως οὗτοι προσπαθοῦν διὰ τῆς «τοῦ ξυπνήματος τοῦ λαοῦ» τῆς ἀπιστίας τ. ἔ. αὐτοῦ, πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἀρχὰς νὰ ὑπονομεύσωσι τὴν πολιτείαν. Καὶ ἐνόσῳ μὲν ὡς ἰδιῶται ἐνεργοῦν καὶ γράφουν, αἱ δοξασίαι των εἶναι σεβασταί ἐφόσον ἡ ἐνέργειά των δὲν ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ Νόμου, ὅταν πράττουν οὕτως ὅμως ὡς ὑπάλληλοι τῆς Πολιτείας, εἰς τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς ὁποίας ὡρκίσθησαν πίστιν, πῶς δὲν εἶναι ἀσυνείδητοι καὶ ἐπίορκοι καὶ ἐκμεταλλευταὶ τῆς θέσεώς των καὶ καταχραστὰι τῆς πρὸς αὐτοὺς ἐμπιστοσύνης τῆς Πολιτείας; Τὸ δὲ χειρότερον, ὅταν ἔχοντες καὶ πιστεύοντες εἰς τὰς ἀνατρεπτικὰς δοξασίας των ἀναλαμβάνουσι νὰ παιδαγωγήσουν τὴν μέλλουσαν γενεάν, ὡς διδάσκαλοι κατ᾽ ἐντολὴν τῆς Πολιτείας, καὶ ἁδρῶς παρ᾽ αὐτῆς μισθοδοτούμενοι, πῶς δὲν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔχουν εἰς τὸν Ὕψιστον βαθμὸν τὰς προεκτεθείσας ἰδιότητας :

Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι ὑπάλληλοι τοῦ Ἀστικοῦ Κράτους ;

§ 46. Διὰ νὰ ἐξέλθωμεν ἐπὶ τέλους τοῦ λαβυρίνθου εἰν ὃν ἄκοντες εἰσήλθομεν, παραλείποντες πολλὰ εὐκόλως ἀναιρούμενα τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Ἀντωνακάκη δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ σταματήσωμεν πρὸ μιᾶς παραδόξου γνώμης του, καθ' ἣν «Ἂν ὁ Βάρναλης ἢ οἱ ἄλλοι κομμουνιστικῆς ἰδεολογίας δόκιμοι εἶναι κατάλληλοι ἢ προσήκει νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν, καὶ δὴ ὡς ἐκπαιδευτικοὶ λειτουργοί, διαφεύγει τὸν κύκλον τῆς ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἁρμοδιότητός μου.». (§ 70 Ε. Α.).

Μήπως ὁ κ. Αντωνακάκης ἐκηρύχθη ἀναρμόδιος, διότι διετάχθη νὰ ὑποβάλῃ τὸ διάταγμα τῆς ἀπολύσεώς του ; Ἐὰν τοιοῦτόν τι τοῦ ἐζητεῖτο, ἦτο βεβαίως ἀναρμόδιος. Ἀλλ' ἀφοῦ, Νομικὸς αὐτός, ἐξέφρασεν ὅλως ἀναρμοδίως γνώμας περὶ παιδαγωγικῶν ζητημάτων, δὲν ἦτον ἁρμόδιος, ὡς φύλαξ τῶν Νόμων τῆς Πολιτείας, νὰ ἐκφράσῃ γνώμην, ἐὰν οἱ κομμουνισταὶ διδάσκαλοι δύνανται νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν ;

Ἀλλὰ πῶς δύναταί τις ν' ἀξιώσῃ νὰ ἔχῃ ὁ κ. Ἀντωνακάκης κατηγορηματικὴν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνώμην, ἀφοῦ ἀπαλλάσσει τὸν διευθυντὴν τῆς Παιδαγ. Ἀκ. ἀπὸ τὴν κατηγορίαν, ὅτι ἐτήρει «ἐφεκτικὴν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στάσιν» κατὰ τὰς κομμουνιστικὰς συζητήσεις ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ μὲ τὸν αὐθαίρετον ἰσχυρισμὸν, ὅτι τὰ πρακτικὰ αὐτῆς περιέχουσι «πράγματα ἀνακριβῆ»: Καὶ δὲν ἔπρεπεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου νὰ ἐξετάσῃ τὸν ὑποδιευθυντὴν τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Γεώργιον Σακελλαρίου, ὅστις ἐνώπιον τοῦ κ. Γαρέζου ἐξεταζόμενος ἐβεβαίωσε τὰς κομμουνιστικὰς ροπὰς τοῦ κ. Γληνοῦ τὰς ἐλευθέρως ἀναπτυσσομένας ἐν τῷ ἐκπαιδευτικῷ ὁμίλῳ ἐνώπιον τῶν δοκίμων τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας;

Γενικὰ πορίσματα.

§ 47. ***Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι:***

α΄) Ὁ κατὰ τῶν μεταρρυθμιστῶν ἀγὼν δὲν ἔχει ἐλατήριον οὔτε γλωσσικὰς διαφοράς, οὔτε οἱουσδήποτε προσωπικοὺς λόγους.

β΄) Οἱ μεταρρυθμισταὶ κατὰ τὰς προεκτεθείσας ἰδίας ἑαυτῶν ὁμολογίας ἔχουν κομμουνιστικὰς ροπάς.

γ΄) Διὰ τῆς αὐθαιρέτως ἀσκηθείσης πολιτικῆς ἐξουσίας ἐκάλεσαν συνεργάτας πρὸς διάδοσιν τῶν ἰδεῶν των ἔν τε τῷ Μαρασλείῳ καὶ ἐν τῇ Παιδαγωγικῇ Ἀκαδημίᾳ κομμουνιστὰς ἢ κομμουνίζοντας ἐκπαιδευτικοὺς λειτουργούς.

δ΄) Εἰς τὰ ἀνωτέρω ἱδρύματα ἐκαλλιεργεῖτο διὰ τῶν προμνημονευθέντων συνεργατῶν διδασκαλία ἀντιτιθεμένη πρὸς τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς Πολιτείας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ε΄) Ἡ προσπάθεια τῶν μεταρρυθμιστῶν, ἐν ᾧ παρουσιάζει ἅπτὰ τεκμήρια πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ Ἀστικοῦ καθεστῶτος διὰ τῆς βαθμιαίας ὑπονομεύσεως τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἀφ' ἑτέρου ἐμφανίζει ἀξίαν λόγου ἀπόδειξιν ἐνεργείας πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως.

στ΄) Οἱ μεταρρυθμισταὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν διχόνοιαν καὶ διαίρεσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν λειτουργῶν διώκοντες τοὺς ἀντιπάλους καὶ ἀμείβοντες τοὺς ὀπαδούς των.

ζ΄) Ὁ ἐμφανὴς καρπὸς τῆς ἐκπαιδευτικῆς μεταρρυθμίσεως εἶναι ἡ ἐπιπολάζουσα παρὰ τοῖς νέοις ἡμιμάθεια καὶ ἡ ἔλλειψις σωφροσύνης καὶ εὐλαβείας.

Πάντων δὲ τούτων αἰτία εἶναι, ὅτι οἱ μεταρρυθμισταὶ ταχθέντες ὑπεράνω τῆς Πολιτείας καὶ τῶν νόμων αὐτῆς ἐκυβέρνησαν δικτατορικῶς τὴν ἐκπαίδευσιν ὄχι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος, ἀλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν τῆς ὁμάδος καὶ πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν ὀπαδῶν της.

Διὰ ταῦτα

Κύριε Πρόεδρε, κ. κ. Ἀρχηγοὶ τῶν Κομμάτων καὶ ὑπουργοί, κ. κ. Βουλευταί

παρακαλοῦμεν, ὅπως :

α΄) ἐξετάσητε μετὰ τῆς προσηκούσης προσοχῆς τὸ ὅλον ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β΄) καθορίσητε γενικώτατα μέν, ἀλλὰ σαφῶς τὸ ἐκπαιδευτικὸν πρόγραμμα τοῦ ἔθνους πρὸς ἀποτροπὴν πάσης ἐν τῷ μέλλοντι ἐπιβουλῆς αὐτοῦ,

γ΄) ἐπαναφέρητε τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀσφάλειαν τὴν γαλήνην εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν διὰ τῆς καταλύσεως πάσης δικτατορίας καὶ διὰ τῆς αὐστηροτάτης ἐπαγρυπνήσεως πρὸς πιστὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων Σας.

Ὑπὸ τὰς εὐλαβεῖς ταύτας εὐχάς, ὧν τὴν ἐκπλήρωσιν ἀναμένομεν μετὰ πποιθήσεως ὑπογραφόμεθα μετ᾽ ἐξόχου τιμῆς.

Ἡ ἐπιτροπὴ

Π. Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

§ 1. Ἡ γενικὴ ἐντύπωσις ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐκθέσεως τοῦ Ἀρεοπαγίτου κ. Ἀντωνακάκη . . . . . σελ. 3—4
§ 2. Ὁ κ. Ἀντωνακάκης ἀναρμόδιος νὰ κρίνῃ περὶ ἐκπαιδευτικῶν . . . . . » 4—5
§ 3. Πλάναι τῶν κ. κ. Βενιζέλου, Πλαστήρα . » 5—6
§ 4. Τὸ καθῆκον τοῦ κ. Ἀντωνακάκη . . . » 6—9
§ 5. Ἀστήρικτος ἡ γνώμη τοῦ κ. Ἀντωνακάκη ὅτι τὸ Μαρασλειακὸν εἶναι ἁπλῶς γλωσσικὸν ζήτημα . . . . . » 9—11

Α΄

Τί εἶναι ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμισις.

§ 6. Ἡ ἔννοια τῆς μεταρρυθμίσεως . . . . σελ. 11—12
§ 7. Οἱ μεταρρυθμισταὶ οὐδεμίαν σχεδὸν ***ἐπιστημονικὴν*** μελέτην περὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν . . . . . » 12—13
§ 8. Ὁμολογίαι :
α΄) Ὁμολογίαι (ἀνατρεπτικαὶ) τοῦ κ. Γληνοῦ » 14—15
β΄) » » κ. Ἰορδανίδου, Ἰμβριώτου, Κομιώτου . . . . . » 16
γ΄) Ὁμολογία Παπαμαύρου (ὑποδιευθυντοῦ τοῦ Μαρασλείου καὶ διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ «Ἐργασία») καὶ Ἰμβριώτου . . » 16—18
δ΄) Ὁμολογία Δ. Βλυζιώτου (δοκίμου τῆς παιδαγωγικῆς ἀκαδημίας ἀπολυθέντος ἐπὶ κομμουνισμῷ, ***ἄλλοθεν*** ἀποδειχθέντι, ***κατόπιν*** τοῦ γενομένου θορύβου), Ε. Κα-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κούρου καὶ ἄλλων . . . . . σελ. 18—20
ε') Ἠθικαὶ διατριβαὶ καὶ προσφιλῆ συγγράμματα μεταρρυθμιστῶν . . . . . » 21—22
στ') Ὁμολογίαι μεταρρυθμιστῶν περὶ συγγενείας μαλλιαρισμοῦ καὶ κομμουνισμοῦ . » 22—23
ζ') Ἠθοπλαστικαὶ περικοπαὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν μεταρρυθμιστῶν ἐγκεκριμένων ἀναγνωστικῶν βιβλίων . . . . . » 23—24
η') Τὸ σχολεῖον τῆς ζωῆς . . . . . » 24—25
§ 9. Ἡ μεταρρύθμισις εἶναι ἀνταρσία κατὰ Πολιτείας . . . . . » 25—28
§ 10. Πῶς ἐπεδίωξαν τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ των οἱ μεταρρυθμισταί . . » 28—43
Ὑπότροφοι . . . . . » 29—30
Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία . . . . . » 30—34
Μαράσλειον . . . . . » 34—41
Ἀλλότρια μιμήματα . . . . . » 41—43
§ 11. Θεμιτοὶ πειραματισμοὶ . . . . . » 43—45

Β'

Ἀναίρεσις τοῦ τμήματος § 37—72 τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Ἀντωνακάκη.

§ 12. Τὰ πρωτότυπα τῆς ἀνακρίσεως τῆς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς γενομένης . . . . . σελ. 46—48
§ 13. Περὶ τῶν πρακτικῶν τῆς παιδ. Ἀκαδημ. » 48—50
§ 14. Περὶ τῶν πρακτικῶν τοῦ κ. Μαγιατοπούλου . . . . . » 50—51
§ 15. Περὶ τῶν θρησκευτικῶν . . . . . » 51—52
§ 16. Περὶ τῶν τριῶν δημοδιδασκάλων . . . » 52—54
§ 17. Τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τοῦ κ. Ἰορδανίδου . . . . . » 54—55
§ 18. Μαρτυρία τοῦ κ. Δ. Παπαϊωάννου . . . » 55—57
§ 19. Μαρτυρία τοῦ κ. Παπανικολάου . . . » 57—59

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 20. Διατί δὲν ἐξητάσθη ὁ θεολόγος κ. Ἀργ. Σακελλάριου . . . . . » 59—61
§ 21. Αἱ ἐκθέσεις τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τοῦ προτύπου· ὁ κ. Ἀντωνακάκης καὶ ὁ κ. Γαρέζος ἀγνοοῦν τὴν σύγχρονον δικαστικὴν ψυχολογίαν . . . . . » 61—74
§ 22. Ἀξία πρακτικῶν Μαρασλείου . . . . . » 75—76
§ 23. Ἡ καθαίρεσις τῶν εἰκόνων . . . . . σελ. 76—78
§ 24. Πορίσματα . . . . . » 78—79
§ 25. Περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐνισχύσεως τῆς φιλοπατρίας ἐν τῷ Μαρασλείῳ . . . . . » 79—82
§ 26. Πόρισμα . . . . . » 82—83
§ 27. Περὶ τῶν ἐρωτικῶν τοῦ Μαρασλείου . . »83 καὶ ἑξῆς
§ 28. Μαρτυρία Ι. Σ. ἢ Α. . . . . σελ. 83—86
§ 29. Μαρτυρία Ι. Θ. Σ. . . . . » 86—88
§ 30. Τὰ μὴ ἀνακοινώσιμα . . . . . » 89—90
§ 31. Μαρτυρία τῶν μαθ. Σ. Κ. καὶ Ε. Π. . » 90—95
§ 32. Μαρτυρία τῆς μαθητρίας Α. Π. . . . . » 95—96
§ 33 Ἡ αἰσχρολόγος ἐπιστολή . . . . . » 96—100
§ 34. Μαρτυρία Ι. Κατσούλη . . . . . » 98—100
§ 35. » τοῦ κ. Χάϊμαν . . . . . » 100—101
§ 36. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Κ. Π. . . . . » 101—102
§ 37. Πορίσματα περὶ τῶν ἐρωτικῶν . . . . » 102—103
§ 38. Μία ἀπορία τοῦ κ. Ἀντωνακάκη . . . » 103—105
§ 39. Ἡ ἑορτὴ τοῦ Καρναβάλλου . . . . . » 105—106
Συμπεράσματα γενικώτερα περὶ τῶν ἐρωτικῶν . . . . . » 106—110
Ἡ μέθοδος τοῦ Βύνεκεν . . . . . » 107—110
§ 40. Ὁ αὐτοθαυμασμὸς τοῦ κ. Ἀντωνακάκη » 110
§ 41. Ἀξία μαρτύρων ἐκθέσεως Ἀντωνακάκη » 110
» τῆς μαρτυρίας τῶν κ. κ. Τσούντα καὶ Λορεντζάτου . . . . . » 111—113

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 42. Αὐτοδιοίκησις τῶν μαθητῶν ἐν τῷ Μαραρλείῳ . . . . . σελ. 113—114
§ 43. Σχολεῖον ἐργασίας . . . . . » 114—115
§ 44. Μαλλιαρισμὸς καὶ κομμουνισμός . . . » 115—119
Ἡ μαλλιαρόγλωσσα εἰς τὸ ἐπίσημον κράτος . . . . . » 119—120
§ 45. Μαρξισμὸς=Κομμουνισμὸς . . . . . » 120—124
§ 46. Οἱ κομμουνισταὶ ἐπιτρέπεται νὰ εἶναι ὑπάλληλοι τοῦ ἀστικοῦ κράτους; (ἀξιοπερίεργος γνώμη τοῦ κ. Ἀντωνακάκη) . . » 124—125
§ 47. Γενικὰ πορίσματα . . . . . » 125—127

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Ἐν σελ. 75 ἀντὶ § 23 γραπτέον § 22
» » 76 » § 24 » § 23
» » 78 » » 23 » § 24
» » 79 στιχ. 9 διαγραπτέον τὸ § 24.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής